

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

ראש השנה

כ"ד אלול תשפ"ו – א' תשרי תשפ"ז

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד:
לְמוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהֶיה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

טומאת בית הסתרים היא — היאך קבל טומאה במחובר? והלא מגעו בסתר, וקיימא לן בנדה (מא,ב) מקרא דטומאת בית הסתרים לא מטמיא. **רבי מאיר היא** — ב"בהמה המקשה" (חולין עב,א): הוציא עובר את ידו, ושחט את אמו, ואחר כך חתכו, בשר העובר מגע בגבילה שקבל טומאה מאבר היוצא שהיה מחובר לו, והוא מטמא כאבר מן החי. **אמר ליה** — רבי אסי לרבי זירא: בהא דרבי אבא בר ממל לא איכפת לי, דהא זימנין סגיאין אמרה להאי טעמא קמאי, ואמרי ליה אנא. **שני ליה לרבי מאיר בין טומאה דבעיא הכשר כו'** — ההיא ד"בהמה המקשה" — הוכשר העובר בשחיטת אמו, ועדיין האבר הטמא מחובר בו וטמאו. אבל משנתינו תנן "הבשר צריך הכשר", וכיון דצריך הכשר — לא הוכשר קודם חתיכה, והיאך מקבל טומאה מאביו? **בשהוכשר** — קודם חתיכה קתני הך ברייתא דטומאה. **הרי מטמא טומאה חמורה אגב אביו** — בעודו מחובר באבר היה אב הטומאה לטמא אדם וכלים, ותנא דבי רבי ישמעאל לעיל בפירקין (קבא,א): מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה — צריך הכשר, אף כל שאין סופו לטמא טומאה חמורה — צריך הכשר. אבל מי שסופו לטמא טומאה חמורה, כגון נבלת עוף טהור — לא. וכל שכן, זה שכבר טימא. **בששימש** — אותו שמוש טומאה חמורה — לאו בתורת אוכל שמשה, שאין האבר מטמא כלום על ידי אותו בשר. אלא בתורת עץ שימש — שנחשב ונמנה עם הגידין והעצמות ליעשות אבר, והן כעץ. והשתא אתעביד ליה אוכל, ופנים חדשות באו לכאן. ולא דמי לנבלת עוף טהור שהיא מטמאה אדם על ידי אבילה. **הרי אמרו** — בפסחים ב"אלו עוברין" (מה,ב). **כופת שאור** — מוטיי"ל בלע"ז. **שיחדה לישיבה בטלה** — מתורת חמץ, ואינו עובר עליו בפסח משום "שאור לא ימצא בבתיכם" — אלמא, לאו אוכל הוא, ונעשית כלי, ומטמאה מושב הזב. שהרי אין אומרין לו "עמוד ונעשה מלאכתנו", שהרי יחדה לכך. אומר אני דטומאה שאנו מטמאין אותו משום מושב הזב — לאו דאורייתא אלא דרבנן היא, דאמור רבנן: בטלה ונעשת כלי. **דאי סלקא דעתך דאורייתא** — אם כן מצינו אוכלין שסופן לטמא טומאה חמורה, מאחר שירדו לתורת אוכלים. ואנן אמרינן: מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה כו'. ומשני: לעולם טומאתם דאורייתא. ודקאמרת: מצינו לאוכלים שמטמאים כו' — כשששמש אותו שימוש טומאה חמורה, לאו בתורת אוכל שימשה, אלא "מעשה עץ שימש" — על ידי מעשה עץ הוא עושה אותה, שבטל מתורת אוכל ונעשה עץ. **הרי אמרו תקרובת עבודה זרה של אוכלין מטמא באהל** — ואקאמר אביי: אומר אני טומאה זו לאו דאורייתא, וקרא — אסמכתא בעלמא. **דאי דאורייתא** — מצינו אוכלין שסופן לטמא אדם. **מעשה עץ** — שאסורים בהנאה, ובטלו מאכילה, ונעשו בעצים הנעבדים. **הרי אמרו** — ב"אלו עוברין" (פסחים מה,ב). **חבורי אוכלים** — שבכלים, הרי הם ככלים. ואם נגעה טומאה באוכל — נטמא הכלי. דתנן (פסחים מה,ב): בצק שבסדקי עריבה, לענין הטומאה — אם רוצה בקיומו, הרי הן בעריבה. ואומר אני: טומאתו זו שהוא נעשה כלי, ואם נגע במת חזר ומטמא אדם — לאו דאורייתא. **חלב נבלה** — דבהמה טהורה אינו מטמא כנבלה, דנפקא לן מ"יעשה לכל מלאכה", ולענין לקבל טומאה מן הנבלה או מן השרץ. **כפרים** — שעמם מועטין, וחלב לאו בר אכילה הוא אפילו לגוי, אלא על ידי דחק. **צריך מחשבה** — והוי אוכל. וכיון דחלב יורד לתורת אוכל, אומר אני: טומאתו אגב בולא — מה שהוא מטמא אדם, משום מגע נבלה, שהוא שומר הכוליא בשהכוליא טמונה בו, כדאמר לעיל (קבו,ב): כמה חוטין נמשכים הימנה — לאו דאורייתא. דאי דאורייתא — מצינו דבר שיורד לתורת אוכל, כגון חלב שחישב עליו ועדיין הכוליא טמונה בו. **מטמא טומאה חמורה** — ואנן תנן: כל שסופו לטמא טומאה חמורה — אין צריך הכשר. וזה לענין טומאת אוכלין, אוכל הוא, ולקתני "צריך הכשר"! **מעשה עץ שימש** — לאו בתורת אוכל הוא מטמא, אלא בתורת שומר לאוכל, כעצם וכקרנים ובטלפים. **הרי אמרו בית שסככו בזרעים** — כלומר, הרי הזכירו בית המסובך בזרעים דהוי בית. ולא ידענא היכן אמרו. **המסבך בזרעים** — כגון שסיכך ביתו בשבלים, ובהם הזרעים. וכיון שעשה מהם סכך — בטל הזרעים, ונעשה אהל חשוב. ואם פרחה צרעת באותו בית — הרי כל הבית טמא, כתליו ואהל שלו, לטמא אדם וכלים. **טומאתו לאו דאורייתא** — אותה טומאה שהבית חשוב לטמא אדם — לאו דאורייתא היא. ואית דגרסי "בית שסיככו בזרעים, טהרו" — כלומר, טהרו מטומאת אוכלים ונעשו עץ, דבטלו אצל הסיכוך. "טומאתו לאו דאורייתא" — כדפרישית. **אי אין מיתה עושה ניפול** — והרי נתנבל עמה לטמא משום נבלה. **מאי מעמא דרבי שמעון** — דמטהר המעורה בבעלי חיים?

לאחרים

וטומאת בית הסתרים לא מטמא — פירושה בפרק "בהמה המקשה" (לעיל עב,ב דבור המתחיל "בשעת"). **ולא** שני ליה לרבי מאיר בין טומאה דבעי הכשר כו' — הלשון אין מיושב, דלא הוה ליה למימר טפי אלא "הכא לא הוכשר". **למה** לי הכשר והא מטמא טומאה חמורה אגב אביו — תימה: אמאי לא פריך, למה ליה לאוקומיה כרבי מאיר, הא מטמא טומאה חמורה אגב אביו, ואין צריך לא הכשר מים ולא הכשר שרץ, כדאמר פרק "בא סימן" (נדה נ,ב)? **כששימש** מעשה עץ שימש — פירוש: מאותו שם שהיה מטמא טומאה חמורה. דהיינו, משום אבר מן החי, עתה אין אבר מן החי — שאין בו אלא בשר, ואין קרוי אבר. ולא דמי לנבלת עוף טהור ופרים הנשרפים — שכשטימא, טומאה חמורה היה, משום שורף פרים, והשתא נמי הם פרים. והכי פירושו: "כששימש מעשה עץ שימש" — לא מתורת אוכל כמו שהוא עתה, אלא מתורת עץ בעלמא. ואם תאמר: אף על גב דמעשה עץ שימש, ליטמא. דנגמר מזרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה בשום ענין! ויש לומר: דזרעים נמי סופן לטמא טומאה חמורה על ידי שמוש עץ, כדאמר בסמוך "כופת שאור שיחדה לישב עליה — בטלה, ומטמאה טומאת מדרס".

טומאתה לאו דאורייתא — תימה: דאי לאו מדאורייתא בטלה, אמאי מותר להניחה בביתו?

בית שסככו בזרעים טהרו — מכאן קשה על פירוש רבינו שמואל בפרק קמא דסוכה (יג,ב) דאמר: ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח — אין חוצצין בפני הטומאה, אבל מביאין הטומאה, ופוסלין הסוכה משום אויר. פירוש: ולא משום סכך פסול, דסכך פסול — בארבעה, ואויר — בשלשה. ואמר התם: מאי טעמא? כיון דכי יבשי נפלי, כמאן דמפרשי דמו. ופירש רבינו שמואל: דהא דקאמר "מאי טעמא" — לאו א"אין חוצצין בפני הטומאה" קאי, משום דהוי אוכל ומקבל טומאה, ואין חוצץ בפני הטומאה. אלא א"פוסלים את הסוכה" קאי. וקשה לפירושו: דהכא משמע דבטלי לגבי בית, ולא מקבלי טומאה! ומידחו יש לומר לפירושו: דמילי מילי קתני, ו"אין חוצצין" — לאו כשסכך בהם קאמר. אבל מכל מקום לא היה צריך לפרש כן, דאיכא לפרושי: כשסיכך בהן ולא מקבלי טומאה. והאי ד"אין חוצצין" — כדמפרש התם: משום דכי יבשי, נפלי. וכן פירש בקונטרס שם.

כזית

טוּמְאַת בֵּית הַסְּתָרִים הִיא, וְטוּמְאַת בֵּית הַסְּתָרִים לֹא מְטַמֵּא! אֲמַר לֵיהּ: אַף לְדִידִי קַשְׁיָא לִי, וּשְׁאֵילְתֵּיהּ לְרַבִּי אַבָּא בַּר מָמָל וַאֲמַר לִי: הָא מַנִּי - רַבִּי מֵאִיר הִיא, דַּאֲמַר טוּמְאַת בֵּית הַסְּתָרִים מְטַמֵּא. אֲמַר לֵיהּ: וְלָאו זִימְנִין סַגִּיאִין אֲמַרָהּ קַמַּאי, וַאֲמַרִי לֵיהּ: שָׁנֵי לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר בֵּין טוּמְאָה דְּבָעְיָא הֶכְשֵׁר וּבֵין טוּמְאָה דְּלָא בָּעְיָא הֶכְשֵׁר! אֲמַר רָבָא: וּמַאי קוּשְׁיָא? דִּלְמָא בְּשֶׁהוּכְשַׁר? אֲמַר לֵיהּ: רַבָּה בַּר רַב חָנָן, לְרָבָא: לָמָּה לִי הֶכְשֵׁר? הֲרֵי מְטַמֵּא טוּמְאָה חֲמוּרָה אַגַּב אָבִיו! אֲמַר לֵיהּ: כְּשֶׁשִּׁימֵּשׁ, מַעֲשֵׂה עֵץ שִׁימֵּשׁ. אֲמַר אַבַּיֵי, הֲרֵי אָמְרוּ: כּוֹפֶת שְׂאוֹר שֶׁיְּחָדָהּ לִישִׁיבָה - בָּטְלָה טוּמְאָתָהּ. לָאו דְּאוֹרַיְיתָא - דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּאוֹרַיְיתָא, מָצִינוּ לְאוֹכָלִין שֶׁמְּטַמְּאִין טוּמְאָה חֲמוּרָה. - כְּשֶׁשִּׁימֵּשׁ, מַעֲשֵׂה עֵץ שִׁימֵּשׁ. אֲמַר אַבַּיֵי, הֲרֵי אָמְרוּ: תִּקְרוֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל אוֹכָלִין - מְטַמְּאִין בָּאֹהֶל. טוּמְאָתָהּ לָאו דְּאוֹרַיְיתָא - דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּאוֹרַיְיתָא, מָצִינוּ לְאוֹכָלִין שֶׁמְּטַמְּאִין טוּמְאָה חֲמוּרָה! - כְּשֶׁשִּׁימֵּשׁ, מַעֲשֵׂה עֵץ שִׁימֵּשׁ. אֲמַר אַבַּיֵי, הֲרֵי אָמְרוּ: חִבּוּרֵי אוֹכָלִין כִּכְלִים דָּמוּ. טוּמְאָתָן לָאו דְּאוֹרַיְיתָא - דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּאוֹרַיְיתָא, מָצִינוּ לְאוֹכָל שֶׁמְּטַמֵּא טוּמְאָה חֲמוּרָה! - כְּשֶׁשִּׁימֵּשׁ, מַעֲשֵׂה עֵץ שִׁימֵּשׁ. אֲמַר לֵיהּ רַב פַּפָּא לְרָבָא, הָא דְּתַנְיָא: חֵלֶב נְבֵלָה בַּכְּפָרִים צָרִיךְ מַחֲשָׁבָה וְהֶכְשֵׁר. טוּמְאָתוֹ אַגַּב כּוּלְיָא לָאו דְּאוֹרַיְיתָא - דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּאוֹרַיְיתָא, מָצִינוּ לְאוֹכָל שֶׁמְּטַמֵּא טוּמְאָה חֲמוּרָה! - כְּשֶׁשִּׁימֵּשׁ, מַעֲשֵׂה עֵץ שִׁימֵּשׁ. אֲמַר רַב מַתָּנָה, הֲרֵי אָמְרוּ: בַּיִת שֶׁסִּפְּכוֹ בַּזְּרָעִים - טְהֵרוּ. טוּמְאָתוֹ לָאו דְּאוֹרַיְיתָא - דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּאוֹרַיְיתָא, מָצִינוּ לַזְּרָעִים שֶׁמְּטַמֵּא טוּמְאָה חֲמוּרָה! - כְּשֶׁשִּׁימֵּשׁ, מַעֲשֵׂה עֵץ שִׁימֵּשׁ. "רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר". מַה נַּפְשָׁךְ, אִי מִיתָה עוֹשָׂה נִיפּוּל - לִיטַּמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַחַי! אִי אֵין מִיתָה עוֹשָׂה נִיפּוּל - לִיטַּמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַנִּבְלָה! - רַבִּי שִׁמְעוֹן אַרַיְשָׁא קָאֵי, דַּאֲבַר וְהַבְשָׂר הַמְדוּלְדָּלִין בְּבַהֲמָה - מְטַמֵּא טוּמְאַת אוֹכָלִין בְּמָקוֹמָן וּצְרִיכִין הֶכְשֵׁר. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. אֲמַר רַבִּי אַסִי, אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן - אֲמַר קְרָא "מִכֹּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל", אוֹכֶל שֶׁאַתָּה יָכוֹל לְהַאֲכִילוֹ לַאֲחֵרִים - קָרוּי אוֹכֶל, אוֹכֶל שֶׁאִי אַתָּה יָכוֹל לְהַאֲכִילוֹ

לאחרים

כזית בשר הפורש מאבר מן החי רבי אליעזר מטמא — לכאורה נראה דאבר האדם מן החי, מבנין אב דשרצים ובהמה אתי. אבל במשנה לא משמע כן, מדאמרו ליה לרבי אליעזר: השוה מדותיך, וקא יהיב טעמא אמאי מרבה בשר וממעט עצם. וצריך לומר: מקרא אחד דרשינן, מר מוקי ליה בבשר, ומר מוקי ליה בעצם, כדיהיב טעמא, ומר דריש לדרשא אחרינא. אבל אי מבניינא דשרצים ובהמה אתי — אמאי אמרו ליה לרבי אליעזר: מאי טעמא מרבה בשר וממעט עצם? **בין** תנא קמא לרבי שמעון נמי כזית בשר ועצם כשעורה איכא בינייהו — פירוש: או עצם כשעורה. דהא תרוייהו ליכא למימר לתנא קמא טמא — דאם כן, מאי איכא בין אבר מן המת לאבר מן החי?

הדרן עלך העור והרוטב

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא הוּכְשְׁרוּ". (אֲמַר רַבִּי אַסִי) אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן - אֲמַר קְרָא "מִכָּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל", אוֹכֶל שֶׁאַתָּה יָכוֹל לְהַאֲכִילוֹ לַאֲחֵרִים - קָרוּי אוֹכֶל, אוֹכֶל שֶׁאֵין אַתָּה יָכוֹל לְהַאֲכִילוֹ לַאֲחֵרִים - אֵין קָרוּי אוֹכֶל. - וְדִילְמָא טַעֲמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּהַהִיא אִי כְּדְרָבָא אִי כְּדְרַבִּי יוֹחָנָן? אֶלָּא, לְעוֹלָם אַסֵּיפָא, וְלָאו מַאֲבָר אֶלָּא מַבָּשָׂר: "מֵתָה הַבְּהֵמָה - הַבָּשָׂר צָרִיךְ הֶכְשֵׁר, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר". אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן - אֲמַר קְרָא "מִכָּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל", אוֹכֶל שֶׁאַתָּה יָכוֹל לְהַאֲכִילוֹ לַאֲחֵרִים - קָרוּי אוֹכֶל, אוֹכֶל שֶׁאִי אַתָּה יָכוֹל לְהַאֲכִילוֹ לַאֲחֵרִים - אֵין קָרוּי אוֹכֶל. **משנה** הָאֵבֶר וְהַבָּשָׂר הַמְּדוֹלְדָּלִין בָּאָדָם - טְהוֹרִים, מֵת הָאָדָם - הַבָּשָׂר טָהוֹר. הָאֵבֶר מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַחַי, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַמֵּת, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. **גמרא** וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַה נַּפְשֵׁךְ, אִי מִיתָּה עוֹשָׂה נִיפּוּל - לִיטַּמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַחַי! וְאִי אֵין מִיתָּה עוֹשָׂה נִיפּוּל - לִיטַּמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַמֵּת! - רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּעַלְמָא קָאֵי, דְּקָאָמַר תַּנָּא קַמָּא "הָאֵבֶר מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַחַי וְאֵין מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַמֵּת", אֲלָמָּא: אֵבֶר הַמֵּת בְּעַלְמָא - מְטַמֵּא. וַאֲמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֵבֶר הַמֵּת בְּעַלְמָא לֹא מְטַמֵּא. דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: שָׁמַעְתִּי שֶׁאֵבֶר מִן הַחַי מְטַמֵּא. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: מִן הַחַי וְלֹא מִן הַמֵּת? וְקַל וָחוֹמֶר, וּמַה חַי שֶׁהוּא טָהוֹר - אֵבֶר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא, מֵת שֶׁהוּא טָמֵא - לֹא כָּל שֶׁכֵּן? כְּתוּב בְּמִגִּילַת תַּעֲנִית, פִּסְחָא זְעֵירָא - דִּלָּא לְמִסְפַּד, הָא רָבָּה לְמִסְפַּד? אֶלָּא - כָּל דְּכֵן. הָכָא נַמִּי - כָּל דְּכֵן! אֲמַר לֵיהּ: כָּךְ שָׁמַעְתִּי. - וּמַאי אִיכָּא בֵּין אֵבֶר מִן הַחַי לְאֵבֶר מִן הַמֵּת? - כַּזַּיִת בָּשָׂר וְעֶצֶם! כְּשִׁעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי אִיכָּא בֵּינַייהוּ. דְּתַנַּן: כַּזַּיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא, וְרַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֲרִין. עֶצֶם כַּשְּׁעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי - רַבִּי נְחוּנְיָא מְטַמֵּא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֲרִין. הָשְׁתָּא דְּאָתֵית לְהָכִי, בֵּין תַּנָּא קַמָּא לְרַבִּי שִׁמְעוֹן נַמִּי: כַּזַּיִת בָּשָׂר וְעֶצֶם כַּשְּׁעוֹרָה, אִיכָּא בֵּינַייהוּ.

הדרן עלך העור והרוטב

לאחרים — לגוי. קרוי **אוכל** — לענין טומאת אוכלין, ואבר מן החי אין אתה יכול להאכילו לאחרים בהיתר. **ודילמא טעמא דרבי שמעון** — ולמה לי קרא להכי? **הואיל ומעורה** — בבעלי חיים שאין טומאה נוהגת בהם, כדאמרינן לגבי יחור, דהואיל והתאנה מעורה ביחור — חיבור הוא, אף על פי שהיחור נפשח מן האילן — שהקליפה מועלת בו לעשות חבור. הכא נמי, הואיל והאבר מעורה בבהמה כל דהו — טהור הוא. **נשחטה הבהמה** — אין המדולדל ניתר, לא לישראל ולא לבני נח. **לא הוכשרו** — וקמפרש רבי יוחנן: משום דלאו בני קבולי טומאה נינהו, דלא משויא להו שחיטה אוכלא, הואיל שאינו קרוי אוכל. **ודלמא** — לעולם בני קבולי טומאה נינהו, וטעמא דרבי שמעון: אי כדרבא, דמפרש לעיל (קכז,ב) טעמא דרבי שמעון משום דאין בהמה נעשית יד להכשיר האבר. אי כדרבי יוחנן, דאמר נמי לעיל: אין יד להכשר, וכשאוחז בקטן ואין גדול עולה עמו פליגי, ומשום הכשר. **אלא לעולם** — אי איתמר דרבי אסי — אסיפא דמתניתין איתמר, א"מתה הבהמה". ורבי שמעון מטהר, אפילו הוכשר הבשר — אין מקבל טומאה. וכל שכן דפליג ארישא כשהן מחוברין. ומיהו קרא לא איצטריך ליה אלא משום סיפא, דאי משום רישא — הא אית ליה טעם אחר, כדאמרינן. **משנה** **המדולדלין באדם טהורים** — ד"כי ימות" כתיב. **מת האדם הכשר** — המדולדל טהור, דמיתה עושה ניפול. ובשר הפורש מן החי — טהור, וכרבי יהושע ורבי נחוניא בן הקנה מיתוקמא, דמטהרים לקמן בשר הפורש מאדם חי. **האבר מטמא משום אבר מן החי כו'** — בגמרא מפרש מאי איכא בין אבר מן החי לאבר מן המת: אבר מאדם חי — מטמא במגע ובמשא ובאהל, אבל כזית בשר ועצם כשעורה הפורש מאבר מן החי — אינו מטמא. ומאבר מן המת — מטמא. **גמרא** **בעלמא קאי** — ואפילו אאבר מן המת דעלמא פליגי. דלא מטמא אלא אם כן יש בו כזית בשר, דמטמא משום בשר. **אמר לו רבי יהושע** — וכי מפני ששמעת מן החי סבור אתה לומר מן החי דוקא, ולא מת? בתמיה. והלא כתיב במגילת תענית "פסחא זעירא" כו' — פסח שני שבאייר. **הא רבה** — פסח ניסן. **למספד** — בתמיה. **הכא נמי כל דכן** — שמעת. **אמר לו כך שמעתי** — שאבר מן החי מטמא, ולא אבר מן המת.

הכי גרסינן: "**ומאי איכא בין אבר מן החי לאבר מן המת**", ואמתניתין קאי: **כזית בשר ועצם כשעורה הפורש מאבר מן החי איכא בינייהו** — תנא דמתניתין סבירא ליה כרבי יהושע דמטהר לקמן, בין בבשר הפורש בין בעצם הפורש מן החי. דהא מתניתין, רבי יהושע היא, דמטמא באבר מן המת. הילכך, בבשר מן החי ובעצם מן החי שאינו אבר נמי כרבי יהושע סבירא ליה. טעמא דרבי אליעזר ורבי יהושע ורבי נחוניא מפרש בעדיות (פרק ששי, משנה ג) מה ראה כל אחד לטמא בזה ולטהר בזה, ומה ראה רבי יהושע לטהר בשניהם. דתנן התם: אמרו לו לרבי אליעזר: השוה מדותיך, או תטמא בשניהם או תטהר בשניהם. אמר להם: מרבה אני טומאת בשר מטומאת עצמות — שהבשר נוהג בנבלות ובשרצים, מה שאין כן בעצמות. אמרו לו לרבי נחוניא: השוה מדותיך. אמר להם: מרבה אני טומאת עצמות מטומאת בשר — שהבשר הפורש מן החי טהור, ואבר הפורש ממנו והוא כברייתו טמא. אמרו לו לרבי יהושע: מה ראית לטהר בשניהם? והא שניהם במת טמאין! אמר להם: לא אם אמרתם במת, שהרי יש בו רובע ורוב ורקב, דרובע הקב עצמות מת טמאים באהל, ורוב בניינו או רוב מניינו מטמא, ומלא תרווד רקב מטמא באהל — תאמרו בחי, שאין בו רובע ורוב ורקב כו'. **השתא דאתית להכי** — דאדכרתן עצם כשעורה ובשר הפורש, מהשתא אימא לך: דרבי שמעון לאו אאבר מן המת פליג. אלא בין תנא קמא לרבי שמעון דמתניתין נמי כזית בשר ועצם כשעורה איכא בינייהו. בהא פליגי: אם אבר מן החי חלוק מאבר מן המת בשתיהן, או באחת מהן. דלתנא קמא אינו חלוק אלא באחת מהן, דתנא קמא סבר: אי כרבי אליעזר, דמטמא בבשר הפורש מאבר מן החי, ובעצם כשעורה הפורש ממנו מטהר. אי כרבי נחוניא דאמר איפכא. והכי קאמר: האבר טמא משום אבר מן החי, ובשר הפורש ממנו טמא. והעצם טהור כרבי אליעזר. או העצם טמא, והבשר טהור, כרבי נחוניא. ולא משום אבר מן המת, דשניהם טמאין בו. ורבי שמעון מטהר בין בעצם בין בבשר הפורש ממנו, דסבר כרבי יהושע דמטהר בשניהם. אבל אבר עצמו — הכי נמי דמטמא לרבי שמעון.

משנה הזרוע והלחיים. **בארץ ובחוצה לארץ** — משום דבעי למימר "בחולין אבל לא במוקדשין", נקט להו. **בפני הבית** — בעודו קיים. **חולין אינן חייבין בחזה ושוק** — אלא קדשים לחודייהו. **ואתן אותם** — בחזה ושוק כתיב. "אותם" מיעוטא הוא: חזה ושוק — אין, ולא דבר אחר. **כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן** — הרי הן כמקדיש עצים ואבנים לדמיהם, ואין בהן קדושת הגוף, ואם נפדו — הרי הן כחולין גמורים. "וחייבים בבכורה" — אם ילדו בכור, הרי הוא קדוש. וכל זמן שלא נפדו — לא, כדאמר בבכורות פרק שני (יד,א): קסבר האי תנא קדושת דמים מדחה מן הבכורה, דאין קדושה חלה על קדושה. וולדן וחלבן **מותר לאחר פדיונם** — מה שאין כן במקדיש תמימים ונסתאבו ופדאן, דאמרינן בבכורות (טו,א): "רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר" — בפסולי המוקדשין לאחר פדיונן הכתוב מדבר, מדאיצטריך קרא למימר בהו "הטמא והטהור יאכלנו". וכתיב "תזבח ואכלת בשר", "תזבח" — ולא גיזה, "ואכלת" — ולא לכליך, "בשר" — ולא חלב. וולדן דתמימים שנסתאבו ונפדו, תנן במתניתין דאסור. ובבכורות (יד,א) מוקמינן: כגון דאיעבר לפני פדיונן ואתיליד לאחר פדיונן, בין רישא דקתני "מותר", בין סיפא דקתני "אסור". **ויוצאין לחולין** — על ידי פדיונן, להיות כחולין גמורים, אפילו ליגזז וליעבד. מה שאין כן בקדם הקדשן את מומן, כדלקמן במתניתין. **והשוחטן בחוץ פטור** — ואילו בקדם הקדשן את מומן תנן מתניתין לקמן דחייב, אם שחט בחוץ קודם פדיונן. ואף על גב דאינן ראוים לפתח אהל מועד, דהא בעלי מומין נינהו, ותנן (זבחים קיב,א): הראוי לפתח אהל מועד — חייבין עליו בחוץ, ושאינו ראוי בפנים — אין חייבין עליו בחוץ. הא מוקמינן לה בבכורות (טז,א) בדוקין שבעין, ואליבא דרבי עקיבא דאמר: אם עלו — לא ירדו. הילכך, הואיל ובפנים לא ירדו, חייבין עליהן בחוץ. וכולה הך מתניתין מיתניא בבכורות בפרק שני (יד,ב), והתם תני לה משום בכורות, והכא תני לה משום מתנות. **ואין עושין תמורה** — אפילו קודם פדיונן. ובבכורות מפרש טעמא: טוב מעיקרו — עושה תמורה, ואפילו נעשה רע אחר שהקדישו. אבל רע מעיקרו — אינו עושה תמורה. **ואם מתו יפדו** — ואף על פי שאינם ראוים אלא לכלבים, ואין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, כדפרישית לעיל "ואכלת" ולא לכלביך — הני מילי בקדשים שקדם הקדשן את מומן. אבל הני, כדיקלא בעלמא נינהו, ולא נחת להו קדושת הגוף. ועוד אשמועינן דלא בעינן העמדה והערכה, וקסבר: קדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה, דכתיב בפדיון קדשים שנסתאבו לאחר כך "והעמיד את הבהמה" (ויקרא כז). וכיון דמתה, אי אפשר להעמידה. **חוץ מן הבכור והמעשר** — דאף על גב שקדם מומן להקדשן, חלה עליהם קדושה גמורה לכל דבריהם, אלא שאין בשרים ליקרב. דבכור — ברחם תלה רחמנא, לא שנא תם ולא שנא בעל מום, קדיש. תם — קרב, ובעל מום — נאכל לכהן, כדילפינן בבכורות (כה,א): "ובשרם יהיה לך" — "בשרם", תרי משמע, לימד על בכור בעל מום שמתנה לכהן. ומעשר בהמה נמי, כתיב ביה (ויקרא כז) "העשירי יהיה קדש לא יבקר בין טוב לרע". "טוב" — היינו תם, "רע" — היינו בעל מום. או מום עובר קודם להקדשן — דמום עובר, כמאן דליתיה דמי. **פטורין מן הבכורה** — ואף על פי שנפדו ויצאו לחולין להיתר אכילה, פטורין מן הבכורה, אם ילדו. דכתיב בהו (דברים יב) "כבצבי וכאיל", וצבי ואיל פטורים מן הבכורה, דהא "בקר וצאן" כתיב. **ומן המתנות** — זרוע ולחיים וקיבה, דאין נוהגין בצבי ואיל, דכתיב (שם יח) "אם שה". **ואין יוצאין לחולין** — בפדיון. **לינזז וליעבד** — כדפרישית לעיל, "תזבח ואכלת" — אין בהן אלא היתר זביחה ואכילה בלבד, אבל גיזה ועבודה — לא. **וולדן וחלבן אסור** — בבכורות (יד,א) מוקי לה דאיעבר לפני פדיונן, ואתיליד לאחר פדיונן. דאי איעבר ואתיליד לאחר פדיונן — ולד צבי ואיל הוא. ואם נולד לפני פדיונן — מאי אירייא הני? אפילו קדם מומם להקדשן נמי, ולדן לפני פדיונן אסור. **והשוחטן בחוץ חייב** — כדפרישית לעיל: בדוקין שבעין, וקודם פדיונן. **ועושין תמורה** — קודם פדיונן, דכתיב (ויקרא כז) "טוב ברע או רע בטוב". **מתו** — מעצמן. **יקברו** — או משום דבעינן העמדה והערכה, או משום דאין פודין את הקדשים להאכילם לכלבים. **גמרא** **הוה אמינא קדשים חייבין במתנות** — מקל וחומר מחולין, כדאמרן במתניתין. והיכי מצינן למימר הכי? הא איכא למפרך בהאי קל וחומר: מה לחולין כו' וקרא למה לי? **בכור אינו נוהג במוקדשים** — ד"בקרך וצאנך" כתיב (דברים טו) — ולא הקדש. ועוד: "תקדיש" כתיב (שם) — ולא שכבר קדוש. **תיתי מזכרים** — כלומר, אי לאו "אותם" דקרא, הוה אמינא: תיתי בקל וחומר מזכרים דחולין. דליכא למיפרך בהו: שכן חייבין בבכורה — שאין יולדין. **ראשית הגז אינו נוהג במוקדשים** — דהא לאו בני גיזה נינהו, דכתיב (שם יח): "גז צאנך" — ולא הקדש. **ראשית הגז** — כל השנה כשהוא גוזז צאנו — נותן לכהן דבר מועט, כדמפרש לקמן (קלה,א) שיעורא, וקרי ליה "ראשית" — כי היכי דקרי תרומה (שם) "ראשית דגנך". **תיישים** — זכרים אין בהם לא בכורה ולא ראשית הגז, ואי לאו "אותם" — מחייבינן מתנות בקדשים מקל וחומר מתיישים חולין. **מעשר בהמה אינו במוקדשין** — דכתיב "יהיה קדש" — ולא שכבר קדוש, בפרק בתרא דבכורות (נג,ב). הילכך, לא אתי בקל וחומר — דאיכא למיפרך: תאמר במוקדשין שאין נכנסין לדיר להתעשר. **מזקנים** — אי לאו "אותם", הוה מייתינן ליה מקל וחומר מתיישים זקנים דחולין, שכבר נתעשרו ואין צריכין עוד להכנס לדיר. **מה לזקנים** — תיישים זקנים דחולין, בדין הוא שהן חייבין במתנות. **שכן נכנסו כבר לדיר להתעשר** — תאמר בקדשים שלא נכנסו כבר לדיר להתעשר! ומהדר: אי לאו "אותם" — הוה מייתינן להו בקל וחומר מלקוח ויתום. הלקוח פטור ממעשר בהמה: אם לקח עשרה טלאים מן השוק — פטור מלעשר, ד"בקרך וצאנך" אמר רחמנא. והיתום שמתה אמו בשעת לידה, כגון זה פירש למיתה וזה פירש לחיים, כדאמר ב"השוחט" (חולין לח,ב) — פטור ממעשר בהמה, דאינו ראוי לקדש, דכתיב "תחת אמו" — פרט ליתום. ולילפין מעשר בהמה מיניה בפרק בתרא דבכורות (נז,א): רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא אומר, נאמר כאן "תחת אמו", ונאמר להלן "תחת השבט". מה כאן — פרט לכל השמות הללו, כלאים ונדמה ויוצא דופן ויתום, דבולהו מימעטי מהאי קרא ד"שור או כשב". אף להלן, לענין מעשר — פרט לכל השמות הללו. אף על גב דבעל מום נכנס לדיר להתעשר, אלו אין נכנסים. **הכי גרסינן: במינן קאמרת קדשים נמי במינן** — כגון חולין, נכנסין לדיר. הילכך, אי לאו "אותם" — אתי בקל וחומר. **מה קדשים שאין חייבים במתנות** — דהא ממעטינן להו מ"אותם", דכתיב גבי חזה ושוק "אותם" — ולא מתנות. **אמר קרא** — במתנות חולין "זה יהיה" — דבר זה נוהג בחולין, ואין חזה ושוק נוהגין בהן. **בחזה ושוק כתיבא** — תנופה "לפני ה'". **אי אבראי** — חוץ לעזרה.

הזרוע והלחיים תלמוד לומר ואתן אותם — ואי לאו קל וחומר, לא הוה צריך קרא, אף על גב דסתמא כתיב, בין בחולין בין במוקדשים — דהוה אמינא: דבר הלמד מענינו, במה הכתוב מדבר — בחולין, דכתיב לעיל מהאי קרא "דגנך תירושך ויצהרך" וגו' גז צאנך", וראשית הגז אינו נוהג במוקדשין, כדאמר לקמן פרק "ראשית הגז" (קלה,א).

תיתי מלקות ויתום — הוה מצי למימר נמי: תיתי מכלאים וטרפה, ועוד טובא דתנן בפרק "מעשר בהמה" (בכורות נז,א) שאין נכנסין לדיר להתעשר.

זה אין מידי אחרינא לא — תימה: דקאי במתנות, וממעט חזה ושוק. אדרבה, הוה ליה למעוטי מיניה מוקדשין ממתנות! ויש לומר: דכבר אמעיטו מ"אותם", וכהאי גונא פירשנו בפרק קמא (חולין כד,א) גבי "וזאת אשר ללוים".

אי אגואי הא קא מעייל חולין בעזרה — משום דכל חולין מדאורייתא אסור להביא בעזרה, וכן אמר ב"המוכר את הספינה" (בבא בתרא פא,ב) גבי בכורים ולא מסתבר, דהתם אגוזלות דמייתי בהדייהו קפיד, דאפשר דמתני עלייהו ומביאם נדבה. וכן בפרק "התודה" (מנחות פ,ב) גבי תודה שנתערבה בתמורות קאמר: ולייתי לחם כו', הא קא מכניס חולין לעזרה. ומדקאמר "שאין לה תקנה" שמע מינה: הוי מדאורייתא. ותימה: דבפרק "כל התדיר" (זבחים צ,ב) אמרינן: ובכולן הכהנים רשאים לשנות באכילתן ולאוכלן צלויין שלוקין ומבושלים, ולתת לתוכן תבלין של חולין. ואמר ב"הקומץ רבה" (מנחות כא,ב): "יאכלוה" — שיאכלו עמה חולין ותרומה, כדי שתהא נאכלת על השובע! ונראה דדוקא חזה ושוק וכן בכורים, דדרך קדושה מייתי להו, דעביד בהו תנופה. וכן לחם לצורך תודה, שהוא הכשר קרבן, יש קפידא טפי בהבאתה בעזרה שלא לצורך.

ואיבעית אימא משום דהוי ליה ממון שאין לו תובעין — ולהאי לישנא אייתר "וזה יהיה" לכדאמר לקמן בסמוך: שמתנות דין, ואין חזה ושוק דין. וללישנא קמא איבא למימר דתרתי שמע מינה, ודריש בסמוך, מדכתביה אצל "משפט" דמשמע: זה — משפט, וזה — אין משפט. ואיבא בין הני תרי לישני: דלהאי לישנא דאין לו תובעין — נהי דאין יכול לתובעו בדיינין, בדיני שמים מיהא מיחייב. וללישנא קמא דדריש ליה מ"וזה" — אפילו בדיני שמים נמי לא מיחייב.

מנין שאין נותנין מתנות לכהן עם הארץ כו' — הייגו דזוקא כשיש כהן חבר, אבל אי ליכא כהן חבר אלא עם הארץ — יתנו לו, ואל ימתין עד שיזדמן לו חבר. כדתנן במסכת חלה (פרק רביעי משנה ט): אלו נותנין לכל מי שירצה: התרומים והבכורות ופדיון הבן ופטר חמור והזרוע והלחיים והקבה וראשית הגז כו'. ואין לפרש "לכל כהן": בין לאנשי משמר בין לשאר כהנים — דהא בירושלמי בפרק "שתי נשים" קאמר דיש מהן ניתנין לכל כהן, ויש מהן ניתנין לאנשי משמר. אם כן על כרחך "לכל כהן" דקאמר, היינו בין כהן חבר בין כהן עם הארץ. והיינו, היכא דליכא חבר, או איכא ואין רוצה לקבל, כדפרישית ברישׁ "כל הבשר" (חולין קד,ב). אבל אין לתרץ דרבי שמואל בר נחמני דהכא כרבי יהודה, דגרסינן בירושלמי: רבי יהודה אומר: אין נותנין אותה אלא לחבר — דהתם אבכורים קאי, כדאמר התם לעיל מינה: רבי אדא אוסר בבכורים.

ובשיחזור לביתו ישלם — ללישנא בתרא דקאמר משום דהוי ממון שאין לו תובעין — פריך שפיר, ד"ישלם" משמע שיכול להוציאו בדיינין. וללישנא קמא נמי, דפטר משום דכתיב "זה" — פרכינן דכיון דכתיב "זה", מסברא אין לנו לחלק בין מתנות ללקט שכחה ופאה. ולקמן בפרקין (קלד,א) פריך מספק לקט דחייב משום "עני ורש הצדיקו" להא דאמר: אין ספק מתנות לכהן. **אמר** רבא גרס ולא גרסינן אמר ליה רבא — דהוה משמע דלרב חסדא דבר. ואם כן, מאי קאמר לבסוף "מדת חסידות שנו כאן", הלא כבר שמע התירוץ, ולמה חזר ואמר רב חסדא? אלא רבא שמע בבית המדרש הקשיא והתירוץ בשם רב חסדא אריש, והשיב להם דאריש לא שייך לשנויי ולא לאותיב מיניה, אלא מסיפא הוקשה לרב חסדא, ועל זה תירץ רב חסדא. ויש ספרים שכתוב בהן "ואמר רב חסדא" בוי"ו בסוף מילתיה דרבא, וכן משמע: דאי לרב חסדא הוה מדבר — לא היה אומר "ואת אמרת", אלא "ומר אמר מדת חסידות שנו כאן".

תנא תני ישלם ואת אמרת כו' — ואם תאמר: והאמר בפרק קמא דבבא קמא (ז,א): אמר ליה אביי: מי כתיב "ישלם"? "ישלם" כתיב, מדעתו! ואמר נמי פרק "הפועלים" (בבא מציעא צא,א) גבי חוסם פי פרה ודש בה, לוקה ומשלם ארבעה קבין לפרה כו'. ובעי למימר משלם, לצאת ידי שמים. וללישנא קמא דלעיל, דפטור אפילו לצאת ידי שמים, פריך שפיר. ומיהו להוה לישנא נמי דאין לו תובעין, דחייב לצאת ידי שמים, איכא למימר דהיינו דוקא במזיק מתנות כהונה או אבלן, שלקחן באיסור. אבל הכא שלקחן בהיתר, שהיה אז עני — אפילו לצאת ידי שמים לא מחייב. להכי פריך שפיר "ואת אמרת מדת חסידות שנו כאן", ולא מחייב אפילו לצאת ידי שמים. ומיהו בסמוך קשה: דקאמר "טעמא דעני, הא עשיר חייב", ומאי קשיא? אימא: עני פטור אפילו מלצאת ידי שמים, אבל עשיר חייב. ומפרש רבינו תם: דהכי קאמר, "תנא תני ישלם" — לרבי אליעזר, ורבנן פליגי עליה, "ואת אמרת מדת חסידות" כו' — דעל מדת חסידות לא הוי פליגי רבנן.

אין לך בהן אלא משעת הרמה — ואם תאמר: והא קרא לאו לאחר הרמה איירי, אלא בעתיד ליתרם, דמפקינן מיניה בפרק [אלו] הנשרפים" (סנהדרין פג,א) דטבל במיתה, "חלול" "חלול" מתרומה. דדריש "לא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו" — בעתידים ליתרם הכתוב מדבר! ויש לומר: דהכא דריש מדסמך "ירימו" אצל "לה'", לומר לך: שאין לגבוה בהן אלא משעת הרמה. אי נמי: משום דקאי אקרא דסמיך ליה "ואיש כי יאכל קודש", דאיירי לאחר הרמה.

דאתו

אִי אַגַּוַאי - קָא מְעַיֵּיל חוּלִּין לַעֲזָרָה! הִלְכָךְ לֹא אָפְשָׁר. - אֶלָּא "זֶה" לָמָּה לִי? - לְכִדְרַב חִסְדָּא, דַּאֲמַר רַב חִסְדָּא: הַמַּזִּיק מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה אוֹ שֶׁאֲכָלָן - פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. גּוּפָא, אָמַר רַב חִסְדָּא: הַמַּזִּיק מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה אוֹ שֶׁאֲכָלָן - פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. מַאי טַעֲמָא? אִיבָּעֵית אֵימָא: דִּכְתִיב "זֶה", וְאִיבָּעֵית אֵימָא: מִשּׁוּם דַּהֲוָה לֵיהּ מָמוֹן שֶׁאֵין לוֹ תּוֹבְעִים. מֵיתִיבִי: "וְזֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים" - מְלַמֵּד שֶׁהַמַּתָּנוֹת דִּין. לְמַאי הִלְכְתָא, לָאו לְהוֹצִיאָן בְּדַיָּינִין? - לָא, לְחוֹלְקָן בְּדַיָּינִין, וְכִדְרַב שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי. דַּאֲמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: מִנַּיִן שֶׁאֵין נוֹתְנִין מַתָּנָה לְכֹהֵן עַם הָאָרֶץ - שֶׁנֶּאֱמַר "וַיֹּאמֶר לָעָם לְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם לָתֵת מָנָת לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם לְמַעַן יֶחֱזְקוּ בְּתוֹרַת ה' - כָּל הַמַּחֲזִיק בְּתוֹרַת ה', יֵשׁ לוֹ מָנָת. וְשֶׁאֵינוֹ מַחֲזִיק בְּתוֹרַת ה', אֵין לוֹ מָנָת. תָּא שְׁמַע, רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: "מִשְׁפַּט" - מְלַמֵּד שֶׁהַמַּתָּנוֹת דִּין. יָכוֹל אֲפִילּוּ חֲזֶה וְשׁוֹק דִּין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "זֶה". לְמַאי? אִילֵימָא לְחוֹלְקָן בְּדַיָּינִין - אַטּוּ חֲזֶה וְשׁוֹק לָאו בְּדַיָּינִין מִיחַלְקוּ? אֶלָּא לָאו, לְהוֹצִיא בְּדַיָּינִין! - הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, דְּאָתוּ לִידֵיהּ. - אִי דְּאָתוּ לִידֵיהּ, מַאי לְמֵימְרָא? - דְּאָתוּ לִידֵיהּ בְּמִבְלַיְיהוּ, וְקָסָבַר הַאי תַּנָּא: מַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ - כְּמִי שֶׁהוּרְמוּ דָּמְיָין. תָּא שְׁמַע: בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהָיָה עוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְצָרִיךְ לִיטּוֹל לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה וּמַעֲשַׂר עָנִי - נוֹטֵל, וְלִכְשֶׁיַּחֲזוֹר יְשַׁלֵּם, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר! אָמַר רַב חִסְדָּא: מִדַּת חֲסִידוּת שָׁנוּ כָּאן. אָמַר רָבָא: תַּנָּא תְּנֵי "יְשַׁלֵּם", וְאַתְּ אָמַרְתְּ מִדַּת חֲסִידוּת שָׁנוּ כָּאן?! וְעוֹד, מִדְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לֵיקוּם וְלֵיתוּב? אֶלָּא מְסֵיפָא: וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עָנִי הָיָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, טַעֲמָא - דְּעָנִי, הָא עָשִׁיר - מְשַׁלֵּם, אַמַּאי? לֵיהֱוֵי בְּמַזִּיק מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה אוֹ שֶׁאֲכָלָן! אָמַר רַב חִסְדָּא: מִדַּת חֲסִידוּת שָׁנוּ כָּאן. תָּא שְׁמַע: מִנַּיִן לְבַעַל הַבַּיִת שֶׁאָכַל פֵּירוֹתָיו טְבֵלִין, וְכֵן לְוִי שֶׁאָכַל מַעֲשְׂרוֹתָיו טְבֵלִים, מִנַּיִן שֶׁפָּטוּר מִן הַמַּשְׁלוּמִין - תַּלְמוּד לוֹמַר "וְלֹא יַחֲלֹלוּ אֶת קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ" - אֵין לְךָ בָּהֶן אֶלָּא מִשְׁעַת הָרָמָה וְאֵילָךְ, הָא מִשְׁעַת הָרָמָה וְאֵילָךְ מִיהָא מְשַׁלֵּם, אַמַּאי? לֵיהֱוֵי כְּמַזִּיק מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה אוֹ שֶׁאֲכָלָן! - הָכָא נַמִּי

דאתו

קא מעייל חולין לעזרה — מידי דלא איתעביד ביה צורך גבוה. **המזיק מתנות כהונה** — קודם שנתנן לכהן, השליכם לאור או לים. **דכתיב בהו זה** — דמשמע: בעודן קיימות — חייב ליתנן, אבל אינן קיימות — לא חייב הכתוב בהן תשלומין. **שאין לו תובעים** — אין לו בעלים שיוכלו לתובעו בדין, שהוא יכול לומר לו: לכהן אַחֵר אני נותנן, ולא לך. **משפט מלמד שהמתנות דין** — דיינין נזקקין להן להוציאן בדיינין. אלמא, כהן ראשון התובען מוציאן מידו, וקשיא לרב חסדא דאמר דמתנות כהונה — ממון שאין לו תובעין הוא! **לחולקן בדיינין** — דיינין אומרים לו לישראל: לזה תן המתנות, שהוא חבר. ואל תתן לזה, שהוא עם הארץ. **ויאמר לעם** — ביהושפט כתיב בדברי הימים, סיפיה דקרא "למען יחזקו בתורת ה'". **מנת** — חלק כהונה. **אטו חזה ושוק מי לא בדיינין מיחלקו** — כלום היה יכול לתתם לכהן עם הארץ, והא מנת נינהו! **אלא לאו להוציאו בדיינין** — אלמא דממון שיש לו תובעין הוא, משום הכי ממעט חזה ושוק. דכיון דלכפרה ולרצוי בא, לא שכיח דמעכב. **הכא במאי עסקינן דאתו לידיה** — דכהן, ואחר כך גזלם זה ממנו. דהוה ליה ממון שיש לו תובעין, שכבר זכה זה בהן, ודמי כמאן דגזל מיניה גלימיה. ופריך: **אי דאתו לידיה** — דכהן, מאי למימרא? פשיטא דיכול להוציאו בדיינין! וקמהדר: "דאתו לידיה בטיבלייהו" — הבהמה שלימה היתה מונחת אצלו, וזכה במתנות מן ההפקר. **כמי שהורמו דמיין** — וזכה בהן. במתנות ששוים לכל הכהנים מהני זכייה, אם קדם. אבל חזה ושוק אינו אלא לאותו בית אב, ולא מהני. **בעל הבית** — עשיר שהיה עובר ממקום למקום. **וצריך ליטול כו'** — ונצרך למזונות — נוטל לקט כשאר עניים, הואיל שעכשיו עני הוא. **וכשיחזור ישלם** — אלמא, כל מידי דחייביה רחמנא למיתב לעניים — הבא ראשון יכול לתובעו, והוא הדין למתנות כהונה. **מדת חסידות שנו כאן** — אם חסיד הוא ישלם. **תנא תני ישלם** — דמשמע: על כרחו, ואת אמרת כו'. **ועוד** — מי סברת מדרבי אליעזר קמותיב, דמצינן למימר דרב חסדא משני עלה "מדת חסידות שנו כאן"? אלא מדרבנן מותיב, ועלה משני רב חסדא מדת חסידות (שנו כו'. **כאן** — הא) דקתני "עני היה באותה שעה", דמשמע דתידוק מינה דעשיר בעי שלומי — לאו בדיינין קאמר, אלא אם חסיד הוא צריך לשלם, לצאת ידי שמים. **וכן לוי שאכל מעשרותיו טבלים** — שלא הפריש תרומת מעשר. **את קדשי בני ישראל אשר ירימו לה' אין לך בהן אלא משעת הרמה** — הכי גרסינן ליה בתוספתא.

דאתו

דאתו לידיה — דכהן. **בטבלייהו** — שהופקד הטבל אצלו. **כמי שהורמו דמיין** — זכה בהם מן ההפקר, שהרי קדם. לישנא אחרינא: שמסר לו את הטבל לזכות בתרומה שבו. **אם בחובו** — שהיה חייב לו דבר קצוב ממון. **חייב לעשר** — ממקום אחר וליתן לכהן, שהרי הוא כמוכר. **ואם באנפרות** — בהפסד, ועל חנם — פטור מלעשר. קתני מיהת "אם בחובו, חייב לעשר" — אלמא יש לו תובעין. דאי לאו דינא הוא שישלם לו על כרחו, מאי חיוב מצוה איכא? הא לא פש גביה מידי! **שאני התם דקא משתרשי ליה** — התם לאו בהוצאה בדיינין תנן בה, אלא חיובא בעלמא, כשאר חיובי מעשרות. חיובא ודאי איכא עליה, "דהא משתרשי ליה" — כלומר, משתכר הוא בה, שהרי היה צריך לפרוע מעות. **אמר ליה** — לטבח. **מכור לי בני מעיה** — בני מעיה של פרה זו. **והיו בהן מתנות** — הקבה. **נותנן** — לוקח זה לכהן. **ואין** — המוכר מנכה לו ללוקח מן הדמים, שהרי היה יודע הלוקח שהמתנות שם, וזה לא מכר לו הקבה. **לקח הימנו במשקל** — הליטרא כך וכך, ושקל לו הקבה. **נותנן לו** — לוקח לכהן, שהרי הגזל אצלו, וצריך להשיב. **והטבח ינכה לו מן הדמים** — על כרחו, שמכר דבר שאינו שלו. **ואמאי** — נותנן לכהן? ליהוי כמזיק כו'. **תשעה נכסי כהן** — לא ידעתי היכן שנויה. ובספרים אינה כתובה בשוה, ומוצא אני: חמש עשרה מתנות בהונה שכולן נכסי כהן לעשות בהן כל צרכיו — התרומה, ותרומת מעשר, ותרומת מעשר של דמאי, והחלה, והבכורים, וראשית הגז, ומתנות של חולין ושל קדשים, והקרן והחומש של גזל הגר, ושדה אחוזה, ושדה חרמים, ובכור בעל מום, ופדיון הבן, ופדיון פטר חמור. ונראה בעיני שכולן שנוים בה, וחשיב תרומה ותרומת מעשר והדמאי וחלה כחדא — דכולהו תרומה נינהו. ובכור ופדיון הבן ופדיון פטר חמור כחדא, וקרן וחומש דגזל הגר חדא, וכולהו הנך מתנה לכהן הן. ולקמן בפירקין (קלג,ב) חשיב כל עשרים וארבע מתנות בהונה. הגוזל את הגר, ונשבע לו, ומת הגר, ואחר כך הודה ונשבע לשקר. דאמר רחמנא "ואם אין לאיש גואל" וגו' — וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים? אלא זהו גר שמת ואין לו יורשין, וכתיב "האשם המושב לה' לכהן", ותניא בפרק "הגוזל" בבבא קמא (קי,א): "האשם" — זה קרן, "המושב" — זה חומש. דגבי נשבע לשקר בפקדון או בגזל כתיב ביה חומש, בין בגוזל חבירו בפרשת ויקרא, בין בגזל הגר בפרשת נשא. **למה אמרו** — למאי הלכתא? **וספר תורה** — אף על פי שאינו לאבילה, ולא לדבר שיבא לידי אבילה. ולבי מגמגם: למאי תנייה, הואיל ותנא דאפילו בהמה טמאה לוקח מהן? **חטיף מתנתא** — כשהיו התינוקות מוליכין הזרוע והלחיים והקבה לכהן, חוטפם מידיהם. **לא מסתייה** — לא די דכשהוא שוחט את בהמתו אין אנו כופין אותו לתת מתנות לכהן אחר. **אלא מיחטף נמי חטיף** — בתמיה. **ורב** — מאי דעתיה דאמר "לא מסתייה דלא שקלינן מיניה" — דמשמע, שהיינו יכולין לכופו לכך ונמנעין אנו? **אי איקרו עם לשקול מיניה** — דהא "מאת העם מאת זובחי הזבח" כתיב (דברים יח), ואי לא איקרו "עם" — רחמנא פטריה, ומאי טיבותא עבדינן גבייהו? **מספקא ליה** — לרב, ומשום ספיקא פטר ליה, דהמוציא מחבירו עליו הראיה. **להא שמעתא** — דרב דמספקא ליה.

**דְּאָתוּ לִידֵיהּ בְּטַבְלֵיהוּ, וְקָסָבַר הַאי תַּנָּא: מַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ, כְּמִי שֶׁהוּרְמוּ דָּמְיָין. תָּא שְׁמַע: הֲרֵי שֶׁאָנְסוּ בֵּית הַמֶּלֶךְ גְּרָנוֹ, אִם בְּחוֹבוֹ - חַיָּיב לְעַשֵּׂר, אִם בְּאַנְפָּרוֹת - פָּטוּר מִלְּעַשֵּׂר! - שָׁאנֵי הָתָם דְּקָא מִשְׁתָּרְשִׁי לֵיהּ. תָּא שְׁמַע: אָמַר לוֹ "מְכוֹר לִי בְּנֵי מֵעֶיהָ שֶׁל פָּרָה", וְהָיָה בָּהֶן מַתָּנוֹת בְּהוּנָּה - נוֹתְנָן לַכֹּהֵן, וְאֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ מִן הַדָּמִים. לָקַח הֵימֶנּוּ בְּמִשְׁקָל - נוֹתְנָן לַכֹּהֵן, וּמְנַכֶּה לוֹ מִן הַדָּמִים. אַמַּאי? לֵיהֱוֵי כְּמַזִּיק מַתָּנוֹת בְּהוּנָּה אוֹ שֶׁאָכָלָן! - שָׁאנֵי הָתָם דְּאִיתְנְהוּ בְּעֵינֵיהוּ. תָּא שְׁמַע: תִּשְׁעָה נִכְסֵי כֹהֵן - תְּרוּמָה, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְחַלָּה, רֵאשִׁית הַגֵּז, וּמַתָּנוֹת, וְהַדְּמַאי, וְהַבְּכוּרִים, וְהַקֶּרֶן, וְהַחוֹמֶשׁ. לְמַאי? לָאו לְהוֹצִיאָן בְּדֵינִין?! - לָא, לְכִדְרָתַנְיָן: לְמָה אָמְרוּ נִכְסֵי כֹהֵן - שֶׁקּוֹנֶה בָּהֶן עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וּבְהֵמָה טְמֵאָה, וּבַעַל חוֹב נוֹטְלָן בְּחוֹבוֹ, וְאִשָּׁה בִּכְתוּבָּתָהּ, וְסֵפֶר תּוֹרָה. הַהוּא לִיוָּאָה דַּהֲוָה חָטֵף מַתָּנָתָא. אָתוּ אָמְרוּ לֵיהּ לְרַב. אָמַר לְהוּ: לָא מִסְתַּיְיהּ דְּלָא שָׁקְלִינַן מִינֵּיהּ אֶלָּא מִיחְטַף נָמֵי חָטֵיף? - וְרַב, אִי אִיקְּרוּ "עַם" - מִשְׁקַל נָמֵי לְשָׁקוֹל מִינַּיְיהוּ. אִי לָא אִיקְּרוּ "עַם" - רַחֲמָנָא פְּטְרִינְהוּ! - מִסַּפְקָא לֵיהּ אִי אִיקְּרוּ "עַם" אִי לָא אִיקְּרוּ "עַם". יְתִיב רַב פַּפָּא וְקָאָמַר לָהּ לְהָא שְׁמַעְתָּא. אֵיתִיבֵיהּ רַב אִידִי בַּר אָבִין לְרַב פַּפָּא, אַרְבַּע מַתָּנוֹת עֲנִיִּים שֶׁבַּכֶּרֶם: הַפֶּרֶט וְהָעוֹלֵלוֹת וְהַשִּׁכְחָה וְהַפֵּאָה. וְשָׁלֹשׁ שֶׁבַּתְּבוּאָה: הַלֶּקֶט וְהַשִּׁכְחָה וְהַפֵּאָה. שְׁנַיִם שֶׁבָּאִילָן: הַשִּׁכְחָה וְהַפֵּאָה. כּוּלָּן אֵין בָּהֶם טוֹבַת הֲנָאָה לַבְּעָלִים, וַאֲפִילּוּ עֲנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. מַעֲשֵׂר עֲנִי הַמִּתְחַלֵּק בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ יֵשׁ בּוֹ טוֹבַת הֲנָאָה לַבְּעָלִים, וַאֲפִילּוּ עֲנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ. וּשְׁאָר מַתָּנוֹת בְּהוּנָּה, כְּגוֹן הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה - אֵין מוֹצִיאִין אוֹתָן מִיָּדוֹ לֹא מִכֹּהֵן לְכֹהֵן, וְלֹא מִלֵּוִי לְלֵוִי. אַרְבַּע מַתָּנוֹת שֶׁבַּכֶּרֶם: הַפֶּרֶט וְהָעוֹלֵלוֹת וְהַשִּׁכְחָה וְהַפֵּאָה, דִּכְתִיב: "וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל וּפֶרֶט כַּרְמְךָ לֹא תְלַקֵּט", וּכְתִיב: "כִּי תְבַצֹּר כַּרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל אַחֲרֶיךָ", אָמַר רַבִּי לֵוִי: "אַחֲרֶיךָ" - זוֹ שִׁכְחָה, פֵּאָה - גָּמַר "אַחֲרֶיךָ" "אַחֲרֶיךָ" מִנַּיִן, דִּכְתִיב: "כִּי תַחְבֹּט זֵיתְךָ לֹא תְפָאֵר אַחֲרֶיךָ", וְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: שֶׁלֹּא תְּהֵא תְּפֵארָתוֹ מְמֻנָּה. שְׁלֹשָׁה שֶׁבַּתְּבוּאָה: הַלֶּקֶט, הַשִּׁכְחָה

דאתו לידיה בטבלייהו וקסבר האי תנא מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין — ו"משעת הרמה ואילך" — היינו, מכי אתו לידיה אפילו בטבלייהו. ואם תאמר: אמאי לא משני דפשטא דברייתא דקתני "פטור מן התשלומין" — היינו, דאתו ליד כהן בטבלייהו, וקסבר האי תנא: מתנות שלא הורמו לאו כמי שהורמו דמיין, ומשום הכי פטור, דאין לו לכהן אלא משעת הרמה ממש. והוה ניחא טפי דהוי לשון "הרמה" דוקא! ויש לומר: דאי הוה מוקי לה הכי, אז לא היה חדוש הדיוק כלל "הא משעת הרמה ואילך משלם", דהא פשיטא דמשלם, כיון דאתו ליד כהן והורמו. אבל השתא עיקר הברייתא משמיענו דמזיק מתנות כהונה או שאכלן פטור, ודיוקא קא משמע לן דאף על גב דאתו לידיה בטבלייהו — חייב, דכמי שהורמו דמיין.

שאני התם דקא משתרשי ליה — דבמקום זה הניח לו המלך שאר ממון. ואם תאמר: מתנות כהונה, כשאכלם משתרשי ליה, שבמקום זה לא אכל דבר אחר, ואמאי פטור? ויש לומר: דלא דמי לאנסו בית המלך גרנו, דתחתיהן לא לקח משלו. אבל באכלו, אפשר דלא משתרשי ליה, שהיה מתענה.

הכי גרסינן בפירוש רבינו חננאל שבעה נכסי כהן — ולא חשיב הכא כל עשרים וארבע מתנות כהונה דחשיב לקמן בפירקין (קלג,ב), דלא חשיב הכא אלא הנך דאסורים לזרים והם ממון כהן. והא דחשיב מתנות, אף על פי שמותרות לזרים — משום דטבלי, ודמו לתרומה, כדאמר לקמן (קלב,ב): אף על גב דלית הלכתא הכי, היינו דלא הוי כאוכל טבלים, אבל מכל מקום איסורא איכא לאכול מבהמה שלא הורמה מתנותיה. אי נמי: לא חשיב אלא מידי דבר אכילה. והא דלא חשיב בכור — משום דאכתי לאו בר אכילה הוא, שצריך שחיטה. **מעשר** עני המתחלק בתוך הבית — דוקא נקט "המתחלק בתוך הבית" — דשני דיני מעשר הם: אחד, מתחלק תוך הבית. ואחד, מתחלק בתוך הגרנות, כדמשמע בפרק בתרא דנדרים (פד,ב). ואותו המתחלק תוך הגרנות, אין לבעלים בו טובת הנאה, אלא באותו המתחלק בתוך הבית. ובספרי מפרש להו מקראי: כתוב אחד אומר "מקצה שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך והנחת" — אלמא, צריך להניחו בגורן, ובאין עניים ונוטלין אותו. וכתוב אחד אומר "כי תכלה לעשר וגו' ונתת ללוי" וגו' — אלמא, בתוך הבית מחלקו, מדכתיב "והנחת". הא כיצד? עד הפסח, שהוא זמן גשמים, ואם מניחו בחוץ נפסד — מחלקו בתוך ביתו, וזה מעשר עני המתחלק בתוך הבית. מכאן ואילך, שהוא ימי הקיץ — מניחו בחוץ בגרנות, ועניים באים ונוטלין אותו. **יש** בו טובת הנאה לבעלים — נראה דדבר שיש בו טובת הנאה לבעלים, אפילו בא עני ולקחו — מוציאין מידו. ודבר שאין בו טובת הנאה לבעלים, לקחו — אין מוציאין מידו. ומיהו אם לא לקחו, ובא עני ושאלו ממנו — אם ירצה, לא יתן לו. דקרי ליה לעיל "ממון שאין לו תובעין", ואם היה צריך ליתנו לתובעו — אם כן, הוי יש לו תובעין. **גמר** אחריך אחריך מזית — ואף על גב דאצטריכו למכתב, ולא הוי מופנה — גלוי מילתא בעלמא הוא, דכמו שיש בזה אחריך פאה, הכי נמי יש בזה אחריך פאה, ולאו גזרה שוה ממש היא. אי נמי: מדכתיב שכחה בלשון "אחריך", שמע מינה: לגזרה שוה אתא. וצריך עיון: למה לא גמרינן בגזרה שוה ד"אחריך" דלהוי פרט בזית כמו בכרם? ונהי דלענין עוללות לא אפשר למילף באילן, דלא שייך ביה "איזהו עוללות, כל שאין לו לא כתף ולא נטף".

כגון

ארבע מתנות עניים — הנוהגות בכרם, ואלו הן. **הפרט והעוללות** — כדכתיב (ויקרא יט): "וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט", ובמסכת פאה (פרק שביעי משנה ד) מפורש: איזו היא עוללות? כל שאין לה לא כתף ולא נטף.

והשכחה

כגון זרוע ולא זרוע — דאי זרוע ממש, למה לי למימר "כגון"? לימא: ושאר מתנות כהונה הזרוע כו'. אלא מדקאמר "כגון" — לאו בזרוע מיירי אלא בדכוותיה. דהיינו, מעשר ראשון. ואצטריך ליה למימר "כגון זרוע": דאי הוה אמר בהדיא מעשר ראשון — הוה אמינא: דהוא הדין מתנות כהונה. להכי תנא "כגון הזרוע", והכי קאמר: ושאר מתנות כהונה שהן דוגמת זרוע, כגון מעשר ראשון, מוציאין. אבל זרוע עצמה — לא, דמספקא לן כרב.

תא שמע כל דבר שבקדושה כו' — תימה: מאי פריך ליה לרב מהכא? דילמא משום הכי אין מוציאין — משום דמספקא ליה לתנא אי איקרו "עם" או לא? ויש לומר: דלא משמע ליה שיהיה ספק לתנא. ובפירוש רבינו חננאל גרס "לימא מסייע ליה כל דבר שבקדושה" כו'. דבי

הַשְׁכָּחָה וְהַפְּאָה, דִּכְתִיב "וּבְקֻצְרְכֶם אֶת קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ בְּקֻצְרֶךָ וְלֶקֶט קְצִירְךָ" וְגו'. "כִּי תִקְצֹר קְצִירְךָ בְשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר בַּשָּׂדֶה". שְׁנַיִם שֶׁבָּאִילָן: הַשְׁכָּחָה וְהַפְּאָה, דִּכְתִיב "כִּי תַחְבֹּט זֵיתְךָ לֹא תְפָאֵר אַחֲרֶיךָ", וְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: שֶׁלֹּא תִטּוֹל תִּפְאַרְתּוֹ מִמֶּנּוּ. "אַחֲרֶיךָ" - זֶה שִׁכְחָה. "וְכוּלָּן אֵין בָּהֶן טוֹבַת הֶנְאָה לַבְּעָלִים". מַאי טַעְמָא? "עִוֵּרְתָּה" כְּתִיבָא בְּהוּ. "וַאֲפִילּוּ עָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ" - דִּכְתִיב "וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם" - לְהַזְהִיר עָנִי עַל שֶׁלּוֹ. "וּמַעֲשֵׂר עָנִי הַמִּתְחַלֵּק בְּתוֹךְ הַבַּיִת יֵשׁ בּוֹ טוֹבַת הֶנְאָה לַבְּעָלִים". מַאי טַעְמָא? "נְתִינָה" כְּתִיבָא בֵּיהּ. "וַאֲפִילּוּ עָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ" - דַּאֲמַר רַבִּי אִילְעָא: גְּמַר "לַגֵּר" "לַגֵּר" מֵהָתָם, מַה לְּהָלָן - מְזוּהָר עָנִי עַל שֶׁלּוֹ, אַף כָּאן - מְזוּהָר עָנִי עַל שֶׁלּוֹ. "וּשְׁאָר מַתְּנוֹת כְּהוּנָּה כְּגוֹן הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה אֵין מוֹצִיאִין אוֹתָן לֹא מִכֹּהֵן לְכֹהֵן וְלֹא מִלֵּוִי לְלֵוִי" - הָא מִלֵּוִי לְכֹהֵן מוֹצִיאִין, אַלְמָא אִיקְּרוּ "עַם"! - כְּגוֹן הַזְּרוֹעַ, וְלֹא זְרוֹעַ, וּמַאי נִיהוּ - מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן. - מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, דְּלֵוִי הוּא! - כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, דְּתַנְיָא: תְּרוּמָה - לְכֹהֵן, מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן - לַלֵּוִי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: אַף לְכֹהֵן. - אֵימַר דַּאֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אַף לְכֹהֵן, לְכֹהֵן וְלֹא לְלֵוִי מִי אֲמַר? - אִין, לְבַר דְּקָנְסִינְהוּ עֶזְרָא. - אֵימַר דְּקָנְסִינְהוּ עֶזְרָא - דִּלְמָא יְהֲבִינַן לְהוּ, מִשְׁקַל מִינַּייהוּ מִי אֲמַר? אֶלָּא, כְּגוֹן זְרוֹעַ וְלֹא זְרוֹעַ, וּמַאי נִיהוּ - רֵאשִׁית הַגֵּז. תָּא שְׁמַע, זֶה הַכְּלָל: כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בִּקְדוּשָּׁה, כְּגוֹן תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחַלָּה - מוֹצִיאִין אוֹתָן מִיָּדָם. וְכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בִּקְדוּשָּׁה, כְּגוֹן הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה - אֵין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדָם! - כְּגוֹן זְרוֹעַ וְלֹא זְרוֹעַ, וּמַאי נִיהוּ - מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, וּלְבַר דְּקָנְסִינְהוּ עֶזְרָא. תָּא שְׁמַע: הַשּׁוֹחֵט לַכֹּהֵן וְלַגּוֹי - פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת. הָא לַלֵּוִי וּלְיִשְׂרָאֵל חַייָב! - לָא תֵּימָא: הָא לַלֵּוִי וּלְיִשְׂרָאֵל חַייָב, אֶלָּא אֵימָא: הָא לְיִשְׂרָאֵל חַייָב. - אֲבָל לַלֵּוִי מַאי - פָּטוּר. אִי הָכִי, לִיתְנֵי "הַשּׁוֹחֵט לַלֵּוִי וְלַגּוֹי פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת!" וְעוֹד, הָא תַּנְיָא: הַשּׁוֹחֵט לַכֹּהֵן וְלַגּוֹי - פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת, לַלֵּוִי וּלְיִשְׂרָאֵל - חַייָב, תִּיובְתָּא דְּרַב! אָמַר לָךְ רַב: תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: "וְכִפֶּר אֶת מִקְדַּשׁ הַקֹּדֶשׁ" - זֶה לִפְנֵי וְלִפְנִים, "אֹהֶל מוֹעֵד" - זֶה הֵיכָל, "מִזְבֵּחַ" - כְּמַשְׁמָעוֹ, "יְכַפֵּר" - אֵלּוּ עֲזָרוֹת, "כֹּהֲנִים" - כְּמַשְׁמָעוֹ, "עַם הַקָּהָל" - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, "יְכַפֵּר" - אֵלּוּ הַלְוִיִּם. וְתַנְיָא אִידָךְ: "יְכַפֵּר" - אֵלּוּ עֲבָדִים, מַאי לָאו בְּהָא קָמִפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר אִיקְּרוּ "עַם", וּמָר סָבַר לָא אִיקְּרוּ "עַם". - וְרַב, אִי סְבִירָא לֵיהּ כְּהַאי תַּנָּא - לֵימָא, וְאִי סְבִירָא לֵיהּ כְּהַאי תַּנָּא - לֵימָא! - מְפַפְּקָא לֵיהּ, אִי כְּהַאי תַּנָּא אִי כְּהַאי תַּנָּא. דָּרַשׁ מָרֵימָר: הַלְכָתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב, וְהִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא. עוּלָּא הֲוָה יָהֵיב מַתְנָתָא לְכַהֲנָתָא. אֵיתֵיבֵיהּ רָבָא לְעוּלָּא: מִנְחַת כֹּהֵנִים - נֶאֱכֶלֶת, מִנְחַת כֹּהֵן - אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת. וְאִי אָמְרַתְּ כֹּהֵן וַאֲפִילּוּ כֹּהֲנִים, וְהָכְתִיב "וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל"! אָמַר לֵיהּ: רַבִּי, מְטוּנָךְ!

והשכחה והפאה — כולהו יליף לקמן. פרט — ענבים הנושרין בשעת בצירה. לקט — הנושר בשעת קצירה. **שתים באילן** — לקמן יליף להו. **אין בהן טובת הנאה לבעלים** — אין בידם לתתן לכל מי שירצו, אלא כל הקודם זכה. ולקמיה מפרש טעמא. **מוציאין את שלו מידו** — אם היה לו כרם או תבואה או אילן — כופין אותו ליתן. אבל מעשר עני, הואיל ומתחלק בתוך הבית לאחר שהכניס תבואתו לבית. **יש בהן טובת הנאה לבעלים** — שבידו לתתן לאיזה עני שירצה. וחבירו אומר לו "הילך סלע זה, ותן כל מעשרותיך לקרובי עני". והיינו "טובת הנאה" — דבר מועט. **ארבע מתנות** — ברישא מפרש לה לכולה ברייתא, והדר מותיב תיובתא. **אחריך זו שכחה** — שאינה אלא מאחריו, כדתנן (פאה פרק ששי, משנה ד): שלפניו — אינו שכחה, שלאחריו — שכחה. זה הכלל: כל שהוא ב"בל תשוב" — שכחה, שאינו ב"בל תשוב" — אינו שכחה. פאה בכרם — גמר "אחריך" "אחריך" מזית, דכתיב ביה "לא תפאר אחריך", ותנא דבי רבי ישמעאל: שלא תטול תפארתו הימנו. כלומר, לא תטול כל פארו, לשון (איוב לא) "ובכל תבואתי תשרש", דמשמע עקירה, ולשון (דברים כה) "ויזנב בך" — נטל את זנבך, אשפי"ר בלעז. והיינו, שלא תטול פאה. **כולהו עזיבה כתיבא בהו** — שצריך להניח שם בהפקר, ולא שיחלקם. הנך דכתיב בהו "תעזוב" — הרי עזיבה, והנך נמי כתיב בהו "יהיה" — היינו בעזיבה, דמשמע: בהווייתו יהא, דלא כתיבא בהו "נתינה". **לא תלקט לעני ולגר וגו'** — ומשמע: לא תלקט אני מזהיר לעני. **נתינה כתיבא ביה** — "ונתת ללוי לגר וליתום ולאלמנה" (שם כו). **גמר לגר לגר מהתם** — מ"ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר". **מה להלן עני מוזהר** — כדאמרינן: להזהיר עני על שלו. **הא מלוי לכהן מוציאין** — אלמא, דלוים איקרו "עם", ואמאי מוציאין אי מספקא ליה לרב אי איקרו "עם" אי לא? **ומתרין כגון הזרוע ולא זרוע** — כלומר, אשאר מתנות כהונה, שהן מתנה לכהן. בזו קאמר דמוציאין, ולא זרוע עצמה, דילמא לא מיקרו עם. **ומאי ניהו** — דמוציאין מלוי לכהן מעשר ראשון? ופריך: מעשר ראשון דלוי הוא — ואמאי מוציאין אותו מידו לתתו לכהן? **אף לכהן** — דבעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים "לוים". הלכך, אף על גב דבמעשר ראשון "לוי" כתיבא ביה — כהנים נמי משתמעי.

וקמסיים מילתיה **אימר דאמר כו'. בתר דקנסינהו עזרא** — ביבמות (פו,ב) אמר: מפני מה קנסו לוים במעשר? מפני שלא עלו בימי עזרא, דכתיב "ואבינה בעם ובכהנים ומבני לוי לא מצאתי שם". אבל מקרא מפורש לא מצאתי שקנסם, אבל דוגמא יש לדבר, שכתוב בעזרא (נחמיה י) בסופו: "והיה הכהן בן אהרן עם הלוים במעשר הלוים" — למדנו שלא האמינום על תרומת מעשר, ולא היו חולקין להן מעשר בגורן, אלא (דקנסינהו) בפני הכהנים. **ומהדר אימר דקנסינהו כו' משקל נמי מיניהו מי אמר** — בתמיה. אבתי הדרא אתקפתא לדוכתיה: הא מלוי לכהן — מוציאין! **אלא הכי תריץ כגון הזרוע** — מוציאין מלוי לכהן ולא זרוע עצמו. ומאי ניהו "כגון זרוע" — ראשית הגז. דהתם לא כתיב "עם", ואי נמי לא איקרו "עם" — מחייבי. **כל דבר שבקדושה** — שאסור לזרים, כגון תרומה וכיוצא בהן, מוציאין מיד לוי לכהן. **ושאין בה משום קדושה כגון הזרוע כו'** — שבאין מבהמות של חולין אין מוציאין מיד לוי לכהן. אלמא פשיטא לן דלא איקרו עם ואמאי מספקא ליה לרב. **כגון זרוע ולא זרוע** — דזרוע מוציאין, דאיקרו "עם". והאי דקתני דאין מוציאין — במעשר ראשון קאמר, ובתר דקנסינהו עזרא. ואיצטריך ליה לאשמועינן, דאף על גב דקנסינהו עזרא דלא למיתני להו, דידהו מיהא לא שקלינן מינייהו. **השוחט לכהן** — להכי נקט "השוחט לכהן" — דעליה דטבח רמיא, דכתיב (דברים יח) "מאת זובחי הזבח". **וליתני ללוי ולגוי** — ואנא ידענא דכל שכן (בהך). **וכפר את מקדש הקדש** — בעבודת יום הכפורים. **לפני ולפנים** — מכפרת עבודה זו על הטומאה שאירעה בפנים. דפר ושעיר של יום הכפורים מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו, כדאמרינן בשבועות (ב,א). **מזבח כמשמעו** — על מי שעבד בטומאה במזבח, בלא חיוב מקדש. כגון נטמא במקדש, דעבד בלא שהייה — דאין כאן טומאת מקדש, דהיכא דנטמא בעזרה קיימא לן בשבועות (טז,א): הלכה למשה מסיני, דלא מחייב עד שישהה כדי השתחואה. **יכפר אלו העזרות** — על טומאה שאירעה בעזרה. "על הכהנים" — ששגגו ונבנסו טמאים לעזרה. ובן לוים וישראלים ועבדים, קראי יתירי קדרישי. **עבדים** — כנענים, דאינהו נמי בעי כפרה, דכל מצות שהאשה חייבת בהן — עבד חייב בהן, וכל מקום דכתיב עונש — איש ואשה שוין. **דמר סבר איקרו עם** — והוו בכלל "עם הקהל". הילכך, "וכפר" יתירא — אעבדים אתא. **ומר סבר לא איקרו עם** — ובעי קרא. **הילכתא כרב** — ולא שקלינן מינייהו. **וכרב חסדא** — דאמר: מזיק מתנות כהונה או אוכלן — פטור. **לכהנת** — בת כהן, אפילו אשת איש. דכיון דקדושה לית להו, דאינן אסורים לזרים — הרי מותרת בהן, ולא דמי לתרומה. ואי משום "ונתן לכהן" (ויקרא כב) — קסבר: אפילו כהנת משמע. **מנחת כהנת נאכלת** — השיריים כמנחת ישראל. **מנחת כהן אינה נאכלת** — דכולה כליל, דכתיב (שם ו) "כליל תהיה".

מטונף — הגעתיך. משום הכי אמרינן גבי מנחת כהנת דנאבלת — ד"אהרן ובניו" כתובין בפרשה: "וזאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן" וגו'. וכיון דכתיב בהדיא "בני אהרן" — למעוטי בנות אהרן. אבל מתנות — לא כתיב בהו אלא "כהן" גרידא, ומשמע: כהן, ואפילו כהנת. **פתום מן המפורש** — "כהן" סתם דכתיב גבי מתנות ממפורש מ"בני אהרן" דכתיב גבי מנחה. דמה להלן — כהן ולא כהנת, ד"אהרן ובניו" כתובין, אף הכא — כהן ולא כהנת. **דבי רבי אליעזר בן יעקב תנא** — בעלמא "כהן" — ולא כהנת. אבל "כהן" דכתיב גבי מתנות — אפילו כהנת במשמע. מאי טעמא? הוי מיעוט כו'. דברישיה דקרא כתיב "וזה יהיה משפט הכהנים" — דמשמע: כהנים ולא כהנות. וכתיב בסיפיה דקרא "ונתן לכהן הזרוע וגו'" — דמשמע נמי כהן, למעוטי כהנת. ואין מיעוט אחר מיעוט כו'. **רב כהנא** — ישראל הוה, ואשתו כהנת. **אכיל** — מתנתא. **בשביל אשתו** — שהיתה כהנת, דסבירא ליה: "כהן" — ואפילו כהנת. **הלכתא כותיה דרב חסדא** — דאמר לעיל (קל,ב): המזיק מתנות או שאכלן — פטור מלשלם. **והלכתא כרב אדא בר אהבה** — דפטר נמי בנה של לויה מפדיון הבן כבנו של לוי. דתנן: כהנים ולוים — פטורים, בפרק שני דבכורות (ג,ב). ואשמעינן רב אדא דלויה כלוי אליבא דמר בריה דרב יוסף, דמוקי לה לדרב אדא בר אהבה בפרק "יש בכור" לנחלה (שם מז,א), אפילו איעברא מישראל. דב"פטר רחם" תלא רחמנא, והרי רחם שיצא ממנו לאו דחיובא הוא. ולאפוקי מדרב פפא, דמוקים לה דאיעברא מגוי, אבל איעברא מישראל — בתר אב אזלינן ליה, וחייב. **מן התייש ומן הצביה פטור מן המתנות** — ד"שה" כתיב, ולא צבי. **מכדי קיימא לן** — ב"אותו ואת בנו" (חולין פ,א) דלעניין כסוי הדם ומתנות לא משכחת לה פלוגתייהו דרבי אליעזר ורבנן אלא בצבי כו', רבי אליעזר סבר: "שה", ולא מקצת שה. **בשלמא רבי אליעזר דפטר** — כלאים הבא מן התייש ומן הצביה, סבירא ליה: "שה", ולא מקצת שה. **אידך פלגא לימא ליה** — ישראל לכהן: אייתי כו'. **מאי חייב נמי** — דקמחייבי רבנן? **חלבו אסור כחלב בהמה** — דאזלינן לחומרא בכולהו. **ואם איתא** — בדקאמרת דמחייבי רבנן בחצי מתנות, אמאי קתני הכא "וחייב בזרוע לחיים וקבה", דמשמע בכולהו חייב? ומהדר **לאו דוקא קתני חייב בזרוע כו'** — אלא איידי דתנא רישא דדמו כולו טעון כסוי וחלבו אסור, דלא מצי למיתני חצי חצי — דהא לא אפשר שחצי חלבו אסור וחצי מותר. והכי נמי דחצי דמו טעון כסוי וחצי דמו אינו טעון. ומשום רישא תנא סיפא, ולא משום דוקא, דהוא הדין דאינו חייב אלא בחצי מתנות. **שור** — הוה מצי למימר. **לחלק** — דאי לא הוה כתיב "אם", הוה אמינא דאינו חייב במתנות עד שישחוט שה. קא משמע לן "אם": שאם שוחט שור בפני עצמו — חייב ליתן מתנות. **הזבח** — משמע אפילו זבח אחד. **הדין עם הטבח** — דינו של כהן לתבוע מן הטבח המתנות, ואף על פי שאין הבהמה של טבח אלא משל אחרים. **משנה בכור** — של ישראל שנתערב במאה בהמות אחרות. **בזמן שמאה** — בני אדם שוחטין את הבהמות — פוטרים את כולן ממתנות כהונה, דכל אחד ואחד יכול לדחות את עצמו ולומר לכהן: בכור שלי הוא, וכן שני וכן שלישי. **ואם אחד שוחט את כולן** — אין פוטרין אותם מאה בהמות מליתן מתנות לכהן, אלא אחד, הואיל שהוא שוחט את כולן. אבל אחד יכול לפטור מן המתנות, שאי אפשר שלא יהא הבכור אחד מהן, ויכול לומר: זה הוא, ומן הבכור אין נותנים — שאין קדושה חלה על קדושה. **צריך שירשום** — שיעשה בו סימן שיבינו הרואים שאינו כולו של ישראל. **אם אמר** — כהן לישראל: אני מוכר לך פרה זו, חוץ מן המתנות שבה — פטור ישראל מן המתנות. **ואם אמר** — ישראל לחבירו טבח: מכור לי כו', כדפרישנא לעיל (קלא,א). **גמרא אמאי** — פוטרים את כולן? הא יכול לבא כהן עליו משני צדדין. כלומר, בשני כתות, ולימא ליה: אי בכור הוא — כוליה דידי הוא.
אמר

מטונף! "אַהֲרֹן וּבָנָיו" כְּתוּבִין בַּפָּרָשָׁה. דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא: "כֹּהֵן", וְלֹא כֹּהֶנֶת, וְיִלְמוֹד סָתוּם מִן הַמְפוֹרָשׁ! דְּבֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב תָּנָא: "כֹּהֵן", וַאֲפִילּוּ כֹּהֶנֶת - הָוֵי מִיעוּט אַחַר מִיעוּט, וְאֵין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֶלָּא לְרַבּוֹת. רַב כָּהֲנָא אָכַל בִּשְׁבִיל אִשְׁתּוֹ, רַב כַּפָּא אָכַל בִּשְׁבִיל אִשְׁתּוֹ, רַב יְיָמָר אָכַל בִּשְׁבִיל אִשְׁתּוֹ, רַב אִידִי בַּר אָבִין אָכַל בִּשְׁבִיל אִשְׁתּוֹ. אָמַר רָבִינָא, אָמַר לִי מָרְיָמָר: הִלְכָתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב, וְהִלְכָתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא, וְהִלְכָתָא כְּוָותֵיהּ דְּעוּלָּא, וְהִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: לְוִיָּה שֶׁיָּלְדָה - בְּנָהּ פָּטוּר מֵחֲמֵשׁ סְלָעִים. תָּנוּ רַבָּנָן: הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה נוֹתָנִים בַּפִּלְאַיִם וּבַכּוּי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כְּפִלְאַיִם הַבָּא מִן הָעֵז וּמִן הָרָחֵל - חַיָּיב בְּמַתָּנוֹת, מִן הַתַּיִּישׁ וּמִן הַצְּבִיָּה - פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת. מִכְּדֵי קַיְימָא לָן דְּלַעְנְיַן כִּסּוּי הַדָּם וּמַתָּנוֹת לָא מַשְׁכְּחַתְּ לֵיהּ אֶלָּא בִּצְבִי הַבָּא עַל הַתַּיָּשָׁה, וּבֵין לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּין לְרַבָּנָן - מְסַפְּקָא לְהוּ אִי חוֹשְׁשִׁין לְזֶרַע הָאָב אִי אֵין חוֹשְׁשִׁין, וּבְשֶׁה - וַאֲפִילּוּ מִקְצַת שֶׂה, קָמִיפַּלְגִי. מָר סָבַר: "שֶׂה" - וַאֲפִילּוּ מִקְצַת שֶׂה, וּמָר סָבַר: "שֶׂה" וַאֲפִילּוּ מִקְצַת שֶׂה לָא אָמְרִינַן. בְּשִׁלְמָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּפָטַר, קָסָבַר: "שֶׂה" וְלָא מִקְצַת שֶׂה, אֶלָּא לְרַבָּנָן, נְהִי נַמִּי דְּקָסְבְרִי "שֶׂה" וַאֲפִילּוּ מִקְצַת שֶׂה, פַּלְגָּא לִשְׁקוֹל. וְאִידָךְ פַּלְגָּא, לִימָא לֵיהּ: אַיְיתֵי רְאָיָה דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לְזֶרַע הָאָב, וּשְׁקוֹל! אָמַר רַב הוּנָא בַּר חִיָּיא: מַאי "חַיָּיב" נַמִּי דְּקָא אָמַר - חַיָּיב בַּחֲצִי מַתָּנוֹת. מְתִיב רַבִּי זֵירָא: כּוּי יֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שָׁוִין לַבְּהֵמָה, וְיֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שָׁוִין לַחַיָּה, וְיֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שָׁוִין לַחַיָּה וְלַבְּהֵמָה. בֵּיצַד: חֶלְבּוֹ אָסוּר - כְּחֶלֶב בְּהֵמָה, וְדָמוֹ חַיָּיב לְכַסּוֹת - כְּדַם הַחַיָּה. דְּרָכִים שָׁוִין לַבְּהֵמָה וְלַחַיָּה - שֶׁדָּמוֹ וְגִידוֹ אֲסוּרִין כִּבְהֵמָה וְחַיָּה, וְחַיָּיב בִּזְרוֹעַ וּלְחָיַיִם וְהַקֵּבָה. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹטֵר. וְאִם אִיתָא, "חַיָּיב בַּחֲצִי מַתָּנוֹת" מִבָּעֵי לֵיהּ! - אַיְידֵי דְּתָנָא חֶלְבּוֹ וְדָמוֹ דְּלָא מְתָנֵי חֲצִי חֲצִי, מִשּׁוּם הָכִי לָא קָא תָנֵי חֲצִי. כִּי אֲתָא רָבִין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כּוּי לְרַבָּנָן חַיָּיב בְּכוּלְּהוּ מַתָּנוֹת, דְּתַנְיָא: "שׁוֹר", מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "אִם שׁוֹר" - לְרַבּוֹת אֶת הַכִּלְאַיִם. "שֶׂה", מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "אִם שֶׂה" - לְרַבּוֹת אֶת הַכּוּי. - וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הַאי "אִם" לָמָּה לִי? - מִיבָּעֵי לֵיהּ לְחַלֵּק. - וְרַבָּנָן לְחַלֵּק מְנָא לְהוּ? - נָפְקָא לְהוּ מֵ"אֵת זִבְחִי הַזֶּבַח". - וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַאי "אֵת" מֵ"אֵת זִבְחִי הַזֶּבַח" מַאי עָבֵיד לֵיהּ? - מִבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרָבָא, דַּאֲמַר רָבָא: הַדִּין - עִם הַטַּבָּח. **משנה בְּכוֹר שֶׁנִּתְעָרֵב בְּמֵאָה, בִּזְמַן שֶׁמֵּאָה שׁוֹחֲטִין אֶת כּוּלָּן - פּוֹטְרִים אֶת כּוּלָּן. אֶחָד שׁוֹחֵט אֶת כּוּלָּן - פּוֹטְרִים לוֹ אֶחָד. הִשְׁוֹחֵט לַכֹּהֵן וְלַגּוֹי - פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת, וְהַמְשַׁתַּתֵּף עִמָּהֶן - צָרִיךְ שֶׁיִּרְשׁוֹם. וְאִם אָמַר, "חוּץ מִן הַמַּתָּנוֹת" - פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת. אָמַר "מְכוֹר לִי בְּנֵי מֵעֶיהָ שֶׁל פָּרָה", וְהָיוּ בָהֶן מַתָּנוֹת - נוֹתְנָן לַכֹּהֵן, וְאֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ מִן הַדָּמִים. לְקָחָן הֵימֶנּוּ בַּמִּשְׁקָל - נוֹתְנָן לַכֹּהֵן, וּמְנַכֶּה לוֹ מִן הַדָּמִים. **גמרא** וְאַמַּאי? יָבֹא עָלָיו כֹּהֵן מִשְּׁנֵי צְדָדִין, וְלֵימָא לֵיהּ: אִי בְּכוֹר הוּא - כּוּלֵּיהּ דִּידִי הוּא, וְאִי לָאו בְּכוֹר הוּא - הַב לִי מַתָּנָתְאִי!
אמר

דבי רבי ישמעאל תנא כהן ולא כהנת — נראה דלא ממעט אלא בנשאת לזר, אבל לא נשאת — כיון דאכלה בתרומה, דחמירא. כל שכן דיהבי ליה מתנות. ומיהו אפשר דלא יהבינן לה, לרבי ישמעאל. **רב** כהנא אכל בשביל אשתו — זהו רב כהנא שגלה מבבל לארץ ישראל, דפרק "הגוזל בתרא" (בבא קמא קיז,א), שלא היה כהן, כדאמרינן בסוף "אלו עוברין" (פסחים מט,א), אמר רב כהנא: אי לאו דנסיבת כהנתא, לא גלאי. ואַחַר יש, שהיה כהן, בפרק קמא דקדושין (ח,א): רב כהנא שקל סודרא בפדיון הבן [ועיין עוד תוספות קדושין ח,א. דבור המתחיל "רב כהנא", ותוספות בבא בתרא קי,א דבור המתחיל "ולא", ובפסחים מט,ב דבור המתחיל "אמר"]. **הכי** גרסינן — מאי נוהגין נמי דקתני בחצי מתנות. **חלבו** אסור כחלב בהמה ודמו טעון כסוי כחיה וחייב במתנות כבהמה — הא דלא קתני הני תרתי דשוה לבהמה ביחד — משום דניחא ליה למיתני דם וחלב בזה אחר זה, שסמוכין בכל מקום.

ואם איתא חייב בחצי מתנות מבעי ליה — בההיא דלעיל ניחא ליה טפי דלא תני בה "חייב" אלא "נוהגין".

בזמן שמאה שוחטים כולן פטורים — על כרחך כשכולן בעלי מומין איירי, דאין שוחטין בכור אלא אם כן נפל בו מום. ומדנתערב ואין מכירין בו, אם כן גם האחרים בעלי מומין הם.

וצריך לרשום — סימן על הבשר. רגילין היו לרשום בשר שפטור מן המתנות, והיו מכירין רישומיהן. ואם תאמר: כיון דלית ליה לכהן אלא חצי, חצי ליפטר וחצי לחייבי, מידי דהוי אצבי הבא על התיישה דמחייבי רבנן בחצי מתנות! ויש לומר: דהתם כל שיות שבו מחייב, והכא לא מחייב כל שיות שבו, לכך פטרי לגמרי.

אמאי יבא עליו משני צדדים — בפרק שני דבכורות (יח,ב) איכא פלוגתא גבי שתי רחלות, אחת בכרה ואחת לא בכרה, וילדו שני זכרים — אחד לו ואחד לכהן, והשני ירעה עד שיסתאב, וחייב במתנות. ורבי יוסי פוטר. והך סתמא כרבי מאיר, דבתוספתא (פרק שני דבכורות) מסיים בה: דברי רבי מאיר, ומפרש בגמרא טעמא דרבי מאיר: משום דבא עליו כהן משני צדדין, ואף על גב שכבר לקח אחד. והשתא לא מבעיא לרבי מאיר דפריך הכא שפיר, אלא אפילו רבי יוסי, דפליג התם. היינו, משום דלא מצי אמר: אי בכור הוא — כוליה דידי הוא! ומשני: שמכרו לישראל במומו, ואפילו לרבי מאיר דמחייב התם, משום דממה נפשך אית ליה מתנות גביה. אבל הכא, ספק גמור, והמוציא מחבירו עליו הראיה.
כשהוא

כשהוא אומר מאת זובחי הזבח — דמיירי בטבח, ולא קאי א"עם" דנמעט טבח כהן, מדלא כתיב "מאת העם זובחי הזבח", וכתיב "מאת זובחי" יתירה — הפסיק הענין, דְּאַבָּל שהוא טבח קאמר. ואפילו כהן, הואיל ושחיט בהמת ישראל. אבל אם היתה שלו, אפילו למכור — רחמנא פטריה. אלא דמדרבנן גזרו כשהוא טבח ליתן מתנות כהונה, אפילו הבהמה שלו — שלא ירגילו טבחי ישראל לשתף כהנים עמהם ליפטר מן המתנות. ועד שלש שבתות, דאיכא למימר דדידיה שחיט — לא גזרו רבנן, ואוקמוה על דין תורה, ומכאן ואילך גזרו. וכי קבע מסחתא — מיד מוכח דלאו לדידיה שחיט, ולכך גזרו לאלתר, כדמוכח בסמוך. ולא כפירוש הקונטרס דפירש דחייב מן התורה בשוחט למכור — דאם כן, שנים או שלשה שבתות אמאי פטור? אטו שלשה שבתות כתיבי בקרא?! ועוד: אי מן התורה — אי אפשר שלא היה יודע רבי טבלא דבר זה! אלא ודאי תקנת חכמים היא, כדפירשנו. ורבי טבלא לא הוה שמיע ליה דך תקנתא, עד דאמר ליה רב נחמן. **כאילו** אוכל טבלים — ממש, דמתנות ילפינן "נתינה" "נתינה" מתרומה, בפרק "ראשית הגז" (חולין קלו,א).

אין נאכלין אלא צלי ואלא בחרדל — ואם תאמר: דבפרק "כל התדיר" (זבחים צ,ב) אמרינן: ובכולן רשאין הכהנים לשנות באכילה לאוכלן צלויין שלוקין מבושלין, ואמר בגמרא טעמא: משום דכתיב בהו "למשחה" — פירוש: לִגְדוּלָה, כדרך שהמלכים אוכלין! ונראה: דודאי כמו שטוב לו ונהנה יותר, מצי אביל להו. אבל אדם שטוב לו צלי כשלוק ומבושל — יאכל צלי, שהוא דרך גְּדוּלָה יותר.

ולאו מילתא היא דתניא כו' — הוה מצי למימר: מדאמרינן בריש פירקין "המחזיקין בתורת ה', יש להם מנת" — משמע: מחזיק, אפילו שאין בקי.

קבלות

דברים אמורים בְּמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, אֲבָל בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה, כְּגוֹן: אוֹמְרִים לוֹ "עֲשֵׂה סוּכָּה!", וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה, "לוּלָב!", וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה, "עֲשֵׂה צִיצִית!", וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה - מַכִּין אוֹתוֹ עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ! אֶלָּא, דְּקָנְסִינַן לְהוּ בְּלָא אַתְרָיֵיתָא. כִּי הָא דְּרָבָא קָנֵים אַטְמָא, רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק קָנֵים גְּלִימָא. וְאָמַר רַב חִסְדָּא: זְרוֹעַ - לְאֶחָד, וְקֵבָה - לְאֶחָד, לְחָיַיִם - לִשְׁנַיִם. - אִינִי, וְהָא כִּי אֲתָא רַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף אָמַר: בְּמַעֲרָבָא פָּלְגִינַן לְהוּ גַּרְמָא גַּרְמָא! - הָתָם בִּדְתוֹרָא. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אָסוּר לְאֱכוֹל מִבְּהֵמָה שֶׁלֹּא הוּרְמָה מַתְּנוֹתֶיהָ. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הָאוֹכֵל מִבְּהֵמָה שֶׁלֹּא הוּרְמָה מַתְּנוֹתֶיהָ - כְּאִילּוּ אוֹכֵל טְבָלִים. וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ. אָמַר רַב חִסְדָּא: מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה אֵין נֶאֱכָלוֹת אֶלָּא צָלִי, וְאֵין נֶאֱכָלוֹת אֶלָּא בְּחַרְדָּל. מַאי טַעְמָא - אֲמַר קְרָא "לְמָשְׁחָה" - לִגְדוּלָה, כְּדֶרֶךְ שֶׁהַמְּלָכִים אוֹכְלִים. וְאָמַר רַב חִסְדָּא: עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה, כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ בָּקִי בָּהֶן - אֵין נוֹתְנִין לוֹ מַתָּנָה. וְלָאו מִילְתָא הִיא, דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ מוֹדֶה בַּעֲבוֹדָה - אֵין לוֹ חֵלֶק בְּכְהוּנָּה, שֶׁנֶּאֱמַר "הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִּהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה", אֵין לִי אֶלָּא זֶה בִּלְבַד, מְנַיִן לְרַבּוֹת חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה עֲבוֹדוֹת, כְּגוֹן: הַיְצִיקוֹת וְהַבְּלִילוֹת וְהַפְּתִיתוֹת וְהַמְּלִיחוֹת, תְּנוּפוֹת וְהַגְּשׁוֹת [וְהַקְמִיצוֹת], הַקְטָרוֹת (וְהַמְצִיוֹת) [וְהַמְּלִיקוֹת]

וקבלות

אָמַר רַב אוֹשַׁעְיָא: בְּבָא לִידֵי כֹּהֵן, וּמְכָרוֹ לְיִשְׂרְאֵל בְּמוּמוֹ. "הַשּׁוֹחֵט לַכֹּהֵן וְלַגּוֹי פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת". וְלִיתְנֵי: כֹּהֵן וְגוֹי פְּטוּרִין מִן הַמַּתָּנוֹת! אָמַר רָבָא, זֹאת אוֹמֶרֶת: הַדִּין עִם הַטַּבָּח. דָּרַשׁ רָבָא: "מֵאֵת הָעָם" - וְלֹא מֵאֵת הַכֹּהֲנִים, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "מֵאֵת זִבְחֵי הַזֶּבַח" הֲוֵי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ טַבָּח כֹּהֵן בְּמַשְׁמַע. אוּשְׁפִּיזֵיכְנֵיהּ דְּרַבִּי טַבְלָא כֹּהֵן הֲוָה, וַהֲוָה דָּחִיק לֵיהּ מִלְּתָא. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי טַבְלָא, אֲמַר לֵיהּ: זִיל אֵישְׁתַּתַּף בַּהֲדֵי טַבָּחֵי יִשְׂרְאֵל, דְּמִגּוֹ דְּמַפְטְרִי מַתָּנָתָא, מְשְׁתַּתְּפִי בַּהֲדָךְ. חַיְּבֵיהּ רַב נַחְמָן. אֲמַר לֵיהּ: וְהָא רַבִּי טַבְלָא פָּטְרַן! אֲמַר לֵיהּ: זִיל אַפֵּיק, וְאִי לָא - מַפְקְנָא לָךְ בִּדְ רַבִּי טַבְלָא מֵאוּנָךְ! אֲזַל רַבִּי טַבְלָא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, אֲמַר לֵיהּ: מַאי טַעְמָא עָבֵיד מָר הָכִי? אֲמַר לֵיהּ: דְּכִי אֲתָא רַבִּי אַחָא בַּר חֲנִינָא מְדָרוֹמָא אֲמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי זְקֵנִי דָּרוֹם אָמְרוּ: כֹּהֵן טַבָּח - שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ שַׁבָּתוֹת פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת, מִכָּאן וְאֵילָךְ - חַיָּיב בְּמַתָּנוֹת. אֲמַר לֵיהּ: וְלַעֲבִיד לֵיהּ מָר מִיהַת כְּרַבִּי אַחָא בַּר חֲנִינָא! אֲמַר לֵיהּ: הָנֵי מִילֵּי - דְּלָא קָבַע מַסְחָתָא, אֲבָל הָכָא - הָא קָבַע מַסְחָתָא. אֲמַר רַב חִסְדָּא: הַאי כַּהֲנָא דְּלָא מַפְרִישׁ מַתָּנָתָא - לֵיהֱוֵי בְּשַׁמְתָּא דְּאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. אֲמַר רַבָּה בַּר רַב שֵׁילָא: הָנֵי מַטַּבְחֵי דְּהוּצַל קֵיְימִי בְּשַׁמְתָּא דְּרַב חִסְדָּא הָא עֶשְׂרִים וְתַרְתֵּי שְׁנִין. לְמַאי הִלְכְתָא? אִילֵימָא דְּתוּ לָא מְשַׁמְּתִינַן לְהוּ - וְהָא תַּנְיָא: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשׁוֹחֵט לַכֹּהֵן וְלַגּוֹי, אֲבָל שׁוֹחֵט לַכֹּהֵן וְלַכֹּהֵן, לַגּוֹי וְלַגּוֹי, אֵין לוֹ לֹא מַתָּנוֹת וְלֹא שֵׁנַיִם! אֶלָּא, דְּקָנְסִינַן לְהוּ בְּלָא אַתְרָיֵיתָא. כִּי הָא דְּרָבָא קָנֵים אַטְמָא, רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק קָנֵים גְּלִימָא. וְאָמַר רַב חִסְדָּא: זְרוֹעַ - לְאֶחָד, וְקֵבָה - לְאֶחָד, לְחָיַיִם - לִשְׁנַיִם. - אִינִי, וְהָא כִּי אֲתָא רַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף אָמַר: בְּמַעֲרָבָא פָּלְגִינַן לְהוּ גַּרְמָא גַּרְמָא! - הָתָם בִּדְתוֹרָא. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אָסוּר לְאֱכוֹל מִבְּהֵמָה שֶׁלֹּא הוּרְמָה מַתְּנוֹתֶיהָ. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הָאוֹכֵל מִבְּהֵמָה שֶׁלֹּא הוּרְמָה מַתְּנוֹתֶיהָ - כְּאִילּוּ אוֹכֵל טְבָלִים. וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ. אָמַר רַב חִסְדָּא: מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה אֵין נֶאֱכָלוֹת אֶלָּא צָלִי, וְאֵין נֶאֱכָלוֹת אֶלָּא בְּחַרְדָּל. מַאי טַעְמָא - אֲמַר קְרָא "לְמָשְׁחָה" - לִגְדוּלָה, כְּדֶרֶךְ שֶׁהַמְּלָכִים אוֹכְלִים. וְאָמַר רַב חִסְדָּא: עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה, כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ בָּקִי בָּהֶן - אֵין נוֹתְנִין לוֹ מַתָּנָה. וְלָאו מִילְתָא הִיא, דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ מוֹדֶה בַּעֲבוֹדָה - אֵין לוֹ חֵלֶק בְּכְהוּנָּה, שֶׁנֶּאֱמַר "הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִּהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה", אֵין לִי אֶלָּא זֶה בִּלְבַד, מְנַיִן לְרַבּוֹת חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה עֲבוֹדוֹת, כְּגוֹן: הַיְצִיקוֹת וְהַבְּלִילוֹת וְהַפְּתִיתוֹת וְהַמְּלִיחוֹת, תְּנוּפוֹת וְהַגְּשׁוֹת [וְהַקְמִיצוֹת], הַקְטָרוֹת (וְהַמְצִיוֹת) [וְהַמְּלִיקוֹת]

וקבלות

אמר רב אושעיא — הכא במאי עסקינן, דקתני מתניתין דפוטרין את כולן — בבא אותו בכור ליד כהן, ונפל בו מום קבוע. **וליתני כהן וגוי כו'** — דהא לא איקרו "עם", ומאי איריא דקתני "השוחט"? **ואת אומרת** — מתניתין דקתני "השוחט" אתא לאשמועינן דבעלמא היכא דקשחיט בהמת ישראל — הדין עם הטבח, דינו של כהן לתבוע מתנותיו מן הטבח. והכא, כיון שהבהמה של כהן וגוי הוא, פטור הטבח מן המתנות. והא לא מצינן למלף מכהן וגוי לחוד. **ולא מאת הכהנים** — קא סלקא דעתך דכהנים לא איקרו "עם". **כשהוא אומר מאת זובחי הזבח** — כלומר, מי שהוא, ואפילו כהן. להביא כהן שנעשה טבח למכור, אבל אבהמה שהוא שוחט לצרכו — פטור. **והוה דחיקא ליה מילתא** — דחוק ועני היה. **דמנו דפטרת להו ממתנתא** — מזרוע לחיים וקבה, כדאמרינן במתניתין: המשתתף עמהם פטור מן המתנות. **חייביה** — להאי ישראל שנשתתף עם אותו כהן. **זיל אפיק** — הוצא אותם מתחת ידיך, ותתנם לכהן. **מפיקנא לך כו'** — כלומר, כל ראיותיו וסייעותיו אמחה לו. **מאונך** — מאזנך. **שתים ושלש שבתות פטור מן המתנות** — לתתם לכהן אחר, משום דאכתי לא קביע, ואינן יודעין עדיין שהוא טבח. אבל מכאן ואילך — חייב, הואיל דקביע. **לעביד ליה מר הכי כדרבי אחא** — ותפטרנו משתים ושלש שבתות. **אמר ליה הני מילי** — דקאמר רבי אחא וזקני דרום דשתים ושלש שבתות פטור. **היכא דלא קבע מסחתא** — חנות. **אבל הכא** — האי טבח כהן כבר קבע חנותו, וגלי אדעתיה דקביע. **דלא מפריש מתנתא** — לכהן אחר. **הא עשרין ותרתין שנין** — כלומר, כבר עברו עשרים ושתים שנה. **למאי הלכתא** — קאמר הא עשרין ותרתין שנין. **אילימא** — דמאחר שעמדו בשמתא עשרים ושתים שנה, תו לא משמתינן להו. **והתניא כמה דברים אמורים** — דתו לא משמתינן להו. **במצות לא תעשה** — דאית ביה מיתה או כרת, דקם ליה בדרבה מיניה. **כגון אומרים לו עשה סוכה עשה לולב** — שאין בהן חסרון כיס כולי האי. **אלא הא קא משמע לן** — רבה, מאחר שעמדו בשמתייהו עשרים ושתים שנה, קנסינן להו בלא התראה. אבל קודם לכן — לא. **קנים אטמא** — כל הירך היה גוזל ממי שלא היה רוצה לתת המתנות לכהן, והיה נותנה לכהן. **ואמר רב חסדא** — מתנות כהונה כך היא נחלקת: זרוע — היה נותן ישראל לכהן אחד, וקבה — לכהן אחד, ולחיים — לשני כהנים. **גרמא גרמא** — כל עצם ועצם היה מחלק לשנים. **התם בדתורא** — בשור הגדול, שאבריו גדולים ביותר. דאפילו היה מחלק האבר לשנים, עדיין יש בכל חלק וחלק שיעור נתינה מעליא. אבל בבהמה דקה, אם היה מחלק האבר לשנים — לא היה בכל חלק נתינה מעלייתא, ורחמנא אמר "ונתן לכהן" — נתינה יפה. **למשחה** — במתנות כהונה כתיב ב"ויקח קרח": "לך נתתים למשחה" — כל מתנות שנתתי לך בכהונתך, נתתי לך לגדולה, כדמתרגמינן: לרבותא. **עשרים וארבע** — לקמן בפירקין (קלג,ב) חשיב להו. **שאינו נקי כהן** — היאך דין מתנה, היאך נאכלין בגדולה. **שאינו מודה בעבודה** — שאמר בלבו: דברי הבל הן, ולא צוה המקום להקריב לו קרבנות, אלא משה בדה מלבו. **אין לו חלק בכהונה** — אין לו חלק בקדשים. **המקריב** — היא הולכה. **היציקות והבלילות** — שנותן שמן במנחה ובוללה, וחוזר ונותן עליה שמן — לקיים בה מצות יציקה, "ויצק עליה שמן", כדאמרינן ב"אלו מנחות" דכולן צריכות שלשה מתנות שמן. **הפתיתות** — מנחת מחבת ומרחשת ומנחת מאפה תנור, שהיו נקמצות לאחר אפיה, פותתן ומחזירן לסולתן, וקומץ, דכתיב "פתות אותה פתים" וגו'. **המליחות** — "במלח תמלח" (ויקרא ב). **התנופות** — מוליך ומביא. ולא כל המנחות טעונות תנופה והגשה, והתם מפרש להו: יש טעונות תנופה ולא הגשה, הגשה ולא תנופה, לא תנופה ולא הגשה. ומה היא הגשה — מגישה כשהיא בכלי קודם קמיצה, ומגיעה לקרן מערבית דרומית, כנגד חודה של קרן, במנחות (סא,א) ובסוטה (יד,ב). **והמליקות** — גרסינן, ולא גרסינן "והקרבות" — דהא איהו חשיבא ברישא, ובהדיא פרט בה קרא (שם ז) "המקריב את זבח השלמים", והיא הולכה.

קבלות

וְקִבָּלוֹת, הַזָּאוֹת, וְהַשְׁקָאַת סוֹטָה, וַעֲרִיפַת עֶגְלָה עֲרוּפָה, וְטָהֳרַת מְצוֹרָע, וּנְשִׂיאוּת כַּפַּיִם בֵּין מִבְּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ - תַּלְמוּד לוֹמַר "מִבְּנֵי אַהֲרֹן", עֲבוֹדָה הָאֲמוּרָה לִבְנֵי אַהֲרֹן. וְכָל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ מוֹדֶה בָּהּ - אֵין לוֹ חֵלֶק בַּכְּהוּנָּה. טַעֲמָא - דְּאֵינוֹ מוֹדֶה בָּהּ, הָא מוֹדֶה בָּהּ - אַף עַל גַּב דְּאֵינוֹ בָּקִי בָּהֶן. אָמַר רַבִּי אַבָּא, אָמַר רַב הוּנָא, אָמַר רַב: חוּטִין שֶׁבַּלְּחָי אֲסוּרִים, וְכָל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִיטְּלָן - אֵין נוֹתְנִין לוֹ מַתָּנָה. וְלֹא הִיא, אִי בְּטָווּיָא - מֵידָב דָּיְיבִי. וְאִי לְקַדָּרָה, אִי דְּמִיחַתַּךְ לְהוּ וּמָלַח לְהוּ - מֵידָב דָּיְיבִי. אָמַר רָבָא, בְּדַק לָן רַב יוֹסֵף: הַאי כָּהֲנָא דְּחָטֵיף מַתְּנָתָא, חִבּוּבֵי קָא מְחַבֵּב מִצְוָה, אוֹ זְלוּזֵלֵי קָא מְזַלְזֵל בְּמִצְוָה? וּפְשַׁטְנָא לֵיהּ: "וְנָתַן" - וְלֹא שֶׁיִּטּוֹל מֵעַצְמוֹ. אָמַר אַבָּיֵי: מֵרֵישׁ הֲוָה חָטֵיפְנָא מַתְּנָתָא, אָמִינָא - חִבּוּבֵי קָא מְחַבֵּיבְנָא מִצְוָה. כֵּיוָן דִּשְׁמַעְנָא לְהָא "וְנָתַן" - וְלֹא שֶׁיִּטּוֹל מֵעַצְמוֹ, מִיחַטַּף לָא חָטֵיפְנָא. מֵימַר אָמְרִי: "הַבוּ לִי". וְכֵיוָן דִּשְׁמַעְנָא לְהָא דְּתַנְיָא: "וַיִּטּוּ אַחֲרֵי הַבָּצַע", רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בְּנֵי שְׁמוּאֵל חֶלְקָם שָׁאֲלוּ בְּפִיהֶם, מֵימַר נְמִי לָא אָמִינָא, וְאִי יָהֲבוּ לִי - שְׁקִילְנָא. כֵּיוָן דִּשְׁמַעְנָא לְהָא דְּתַנְיָא: הַצְּנוּעִים מוֹשְׁכִין אֶת יְדֵיהֶם, וְהַגַּרְגְּרָנִים חוֹלְקִים - מִשְׁקַל נַמִי לָא שָׁקֵילְנָא, לְבַר מִמַּעֲלֵי יוֹמָא דְּכִיפּוּרֵי, לְאַחֲזוּקֵי נַפְשָׁאי בְּכָהֲנֵי. - וְלִפְרוֹס יְדֵיהּ? - אָנְסֵיהּ לֵיהּ עִידָּנֵיהּ. אָמַר רַב יוֹסֵף: הַאי כָּהֲנָא דְּאִית לֵיהּ צוּרְבָא מֵרַבָּנַן בִּשְׁבֵבוּתֵיהּ וּדְחִיקָא לֵיהּ מִילְתָא - לִיזְכֵּי לֵיהּ מַתָּנָתָא. וְאַף עַל גַּב דְּלָא אָתֵי לִידֵיהּ, בְּמַכָּרֵי כְּהוּנָּה וְלִיוֵיהּ. רָבָא וְרַב סָפְרָא אִיקְּלְעוּ לְבֵי מָר יוֹחָנָא בְּרֵיהּ דְּרַב חָנָא בַּר אַדָּא, וְאָמְרִי לָהּ לְבֵי מָר יוֹחָנָא בְּרֵיהּ דְּרַב חָנָא בַּר בִּיזְנָא. עָבִיד לְהוּ עֶגְלָא תִּילְתָא. אָמַר לֵיהּ רָבָא לְשַׁמָּעֵיהּ: זְכֵי לָן מַתָּנָתָא, דְּבָעֵינָא לְמֵיכַל לִישָּׁנָא בְּחַרְדְּלָא! זְכֵי לֵיהּ. רָבָא אָכַל, וְרַב סָפְרָא לָא אָכַל. אַקְרִיּוּהּ לְרַב סָפְרָא בְּחֶלְמָא: "מַעֲדֶה בֶּגֶד בְּיוֹם קָרָה חֹמֶץ עַל נָתֶר וְשָׁר בַּשִּׁירִים עַל לֵב רָע". אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב יוֹסֵף, אֲמַר לֵיהּ: דִּלְמָא מְשׁוּם דַּעֲבַרִי אַשְׁמַעְתָּא דְּמָר אַקְרֵיךְ הָכִי? אֲמַר לֵיהּ: כִּי אָמְרִי אֲנָא - בְּאַחֵר, שַׁמָּעָא - בְּעַל כָּרְחֵיהּ מְזַפֵּי. וְכִי אָמְרִי אֲנָא - לְמַאן דְּלָא אַפְשָׁר לֵיהּ, הָא - אֲפְשָׁר לֵיהּ. וְאֶלָּא מַאי טַעֲמָא אַקְרֵיךְ הָכִי? כְּלַפֵּי רָבָא? - וְלִקְרֵיךְ לְרָבָא? - רָבָא נָזוּף הָוָה. אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לְרַב דִּימִי: וּפְשָׁטֵיהּ דִּקְרָא בְּמַאי כְּתִיב? אֲמַר לֵיהּ: בְּשׁוֹנֶה לְתַלְמִיד שֶׁאֵינוֹ הָגוּן. דַּאֲמַר רַב יְהוּדָה, אֲמַר רַב: כָּל הַשּׁוֹנֶה לְתַלְמִיד שֶׁאֵינוֹ הָגוּן - נוֹפֵל בַּגֵּיהִנֹּם, שֶׁנֶּאֱמַר "כָּל חֹשֶׁךְ טָמוּן לִצְפוּנָיו תֹּאכְלֵהוּ אֵשׁ לֹא נָפַח יֵרַע שָׂרִיד בְּאָהֳלוֹ", וְאֵין "שָׂרִיד" אֶלָּא תַּלְמִיד חָכָם, שֶׁנֶּאֱמַר "וּבַשְּׂרִידִים אֲשֶׁר ה' קֹרֵא". אָמַר רַבִּי זֵירָא, אָמַר רַב: כָּל הַשּׁוֹנֶה לְתַלְמִיד שֶׁאֵינוֹ הָגוּן - כְּזוֹרֵק אֶבֶן לְמַרְקוּלִיס, שֶׁנֶּאֱמַר "כִּצְרוֹר אֶבֶן בְּמַרְגֵּמָה כֵּן נוֹתֵן לִכְסִיל כָּבוֹד", וּכְתִיב "לֹא נָאוֶה לִכְסִיל תַּעֲנוּג". "וְהַמִּשְׁתַּתֵּף עִמָּהֶן צָרִיךְ לִרְשׁוֹם". וַאֲפִילּוּ עִם הַגּוֹי? וּרְמִינְהוּ: הַמִּשְׁתַּתֵּף עִם כֹּהֵן - צָרִיךְ לִרְשׁוֹם, וְהַמִּשְׁתַּתֵּף עִם הַגּוֹי וּפְסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁים - אֵין צָרִיךְ לִרְשׁוֹם!

הכא

קבלות — ואם תאמר: תיפוק ליה קבלות מ"המקריב את דם השלמים", ד"הקרבה" — הוי לשון קבלה, כדאמרינן פרק "הקומץ [רבה"] (מנחות יט,א): "והקריבו בני אהרן" — מקבלה ואילך מצות כהונה! ויש לומר: דהכא כיון דכתיב "המקריב את דם השלמים ואת החלב", ובחלב לא שייך קבלה, דם נמי לא משתעי בקבלה.

היציקות — ברישׁ "הקומץ [רבה"] (שם יח,ב) פריך מינה להא דאמר התם "לא יצק כהן אלא זר — כשר", והכא קאמר שהיא עבודה המסורה לבני אהרן! ומסקינן: דלא כרבי שמעון.

משקל נמי לא שקילנא — שלא אקרא גרגרן, ולא אגזול ממי שצריך יותר ממני, אף על פי שגם הוא לא היה עשיר. **לבר** ממעלי יומא דכפורי — שיום טוב הוא, כדאמר בפרק "אותו ואת בנו" (חולין פג,א): ומתנות מרובות, וכהנים מתאספין. ואילו לא היה נוטל — היו אומרים שאינו כהן.

אמר ליה רבא לשמעיה כו' — "רבא" גרסינן, דרבה כהן הוה, כדאמר פרק "עד כמה" (בכורות כז,א): (רבא) [רבה] הוה מבטל לה ברוב, ואמרינן נמי (ראש השנה יח,א): אביי ורבה, מדבית עלי קא אתו.

זבחי

1 קבלות — קבלת הדם. **הזאות** — היא זריקת דם הנזרקים במזבח, בין הניתזין
2 בפנים על הפרוכת ועל מזבח הזהב, בין הניתזין בחוץ. שחיטה לא קחשיב, שאף
3 הזר כשר בה. **עריפת העגלה** — בכהנים היא, כדכתיב (דברים כא) "ונגשו הכהנים
4 בני לוי". **טהרת מצורע** — בצפרים להזות. **בין מבפנים** — במקדש, כדכתיב
5 (ויקרא ט) "וישא אהרן את ידיו" וגו'. **בין**
6 **מבחוץ** — בגבולין, בכל עיר ועיר בבית
7 הכנסת. **מבני אהרן** — סיפיה דקרא דלעיל
8 הוא. **חוטין שבלחי אסורים** — משום דם.
9 **בטויא** — בצלי. **בדק לן** — מנסה אותנו אם
10 נדע להשיב. ורבא כהן היה. **דחטיף מתנתא**
11 — מתינוקות שנושאין אותם לכהנים. **מי**
12 **אמרינן חבובי קא מחבב המצוה** — ויפה
13 הוא עושה. **ונתן** — לכהן, ולא שיטול הכהן
14 מעצמו. **מימר אמרי הבו לי** — הייתי שואלו
15 בפה מלא, שהייתי סבור שהוא חיבוב מצוה.
16 **חלקם שאלו בפיהם** — דמגני להו קרא לבני
17 שמואל. "ויטו אחרי הבצע" — אמר רבי
18 מאיר: שלא היה עבירת גזל בידם, אלא חלק
19 לויה כגון מעשר ראשון היו שואלין בפיהם.
20 **הצנועים מושכין את ידיהם** — בחילוק לחם
21 הפנים קאמר במסכת יומא ב"טרף בקלפי"
22 (לט,א): משמת שמעון הצדיק נשתלחה
23 מארה בלחם הפנים. **לאחזוקי נפשאי בכהני**
24 — שלא ישתכח הדבר שאני כהן. **ופריך**
25 **וליפרוס ידיה** — כיון שאינו עושה אלא
26 שלא ישתכח שם כהן מעליו — יפרוס ידיו
27 לדוכן כל השנה, ומחזיק נפשיה בכהני.
28 **אנסיה ליה עידניה** — עתים שקבע
29 לתלמידיו היו טורדים אותו מלישא את
30 בפיו. שהיה עוסק לתלמידיו בעת שהצבור
31 נאספים לבית הכנסת. **ודחיקא ליה מלתא**
32 — לההוא צורבא מרבנן, והכהן רוצה
33 להנותו — יתן לו חלק מתנותיו, לקבל זרוע
34 ולחיים מבני העיר בשביל הכהן, והוא
35 יאכלם. **ואף על גב דלא אתי לידיה** —
36 דכהן, יכול לזכות לו. **במכרי כהונה וליוה**
37 — בכהן שהיה ניכר בעיר, ורוב בני אדם
38 אוהבים אותו ונותנין לו המתנות. ובאותו
39 כהן אמרינן דיכול לזכות מעשרותיו לאחר,
40 אף על גב דלא אתי לידיה. "מכרי" — לשון
41 (מלכים ב יב) "איש מאת מכרו". **אמר ליה**
42 **רבא לשמעיה** — לשמשו של בעל הבית
43 והוא כהן, ובעל הבית נותן לו מתנותיו. **זכי**
44 **לי מתנתא** — תן לי רשות ליקח מתנותיך
45 לאוכלם, מפני שהלשון עם הלחיים ניתן
46 לכהנים, ובעינן למיכל לישנא בחרדלא
47 שהוא דבר חשוב. והכי נמי אמרינן
48 ב"השובר את הפועלים" (בבא מציעא פו,ב):
49 כדי להאכילם שלש לשונות בחרדל. ואף

50 על גב דרבא נמי כהן הוה, דקיימא לן (ראש השנה יח,א) דמבני עלי אתא, ובבכורות (כז,א) נמי אמרינן: רבא הוה מבטל תרומת חוצה לארץ ברוב, ואביל לה בימי
51 טומאתו — מיהו מנפשיה לא מצי שקיל, דכתיב "ונתן", ולא שיטול מעצמו. ומימר נמי לא בעי למימר "הבו לי" — דתניא: חלקם שאלו בפיהם. להכי שקלם בתורת זר
52 על ידי נתינת כהן, ואף על גב דלא מטא לידיה דשמעא, סמך רבא אדרב יוסף דלעיל. **רב ספרא לא אכל** — משום דלא מטא לידיה דשמעא. **מעדה בגד ביום** קרה
53 — בגד בלוי ונרקב, כמו (ישעיהו סד) "וכבגד עדים", בעת הקור אינו שוה כלום. **וכמו חומץ על נתר** — שאינו אלא מפסידו. "נתר" הוא מין צריף, אלומ"א בלעז. **כן**
54 **שר בשירים על לב רע** — כן האומר דברי תורה למי שאינו יודע להבין בהן. **משום דעברי אשמעתא דמר** — שלא סמכתי על שמועתך שאמרת דמותר לצורבא מרבנן
55 לקבלה, אף על גב דלא אתו לידיה דכהן. **כי אמרי אנא באחר** — היכא דמזכי ליה כהן אחר, שאינו כפוף לו. אבל שמעא דבעל הבית — על כרחו מזכי ליה לאדם
56 חשוב שהוא בא בביתו של בעל הבית. אי נמי: אימר דאמרי אנא דיכול לזכות מתנתא לאחר, אף על גב דלא אתו לידיה. **דלא אפשר ליה** — כלומר, לאיש שהוא עני
57 ודחוק. אבל רבא אפשר ליה ולא דחיקא ליה מילתא. **כיון דלא עבר רב ספרא אשמעתיה דרב יוסף** — מאי טעמא אקריוה בחלמיה? **כלפי רבא** — כלומר, על רבא,
58 שלא ידע להבין בטעמו של רב יוסף הקרוהו לרב ספרא כך. **נזוף הוה** — אני שמעתי: משום דהטיח כלפי מעלה, במסכת תענית (כד,ב) דבעא מיטרא ללא צורך, משום
59 יקרא דאמיה דשבור מלכא. ואמרינן התם: דאיתחזי ליה אבוה בחלמיה, ואמר ליה: מי איכא דמיטרח קמי שמיא, אשני דוכתיך. אשני דוכתיה, למחר אשכחיה לפורייה
60 דמרשם בסכיני. שנועדו מלאכי חבלה להורגו בלילה. ולי נראה: נזוף — משום האי מעשה. **ירע שריד באהלו** — למי שירע שריד באהלו, תלמיד רע. **תאכלהו אש לא**
61 **נופח** — אשו של גיהנם. **כזורק אבן למרקוליס** — זו היא עבודתו, כדאמרינן במסכת עבודה זרה (מט,ב). **ואפילו עם הגוי** — בתמיה. ורמינהי: המשתתף עם הכהן כו'.
62 **עם הגוי** — או המוכר פסולי המוקדשין, שנפדו ושחטן ומכרן, והן פטורין מן המתנות, כדאמר במתניתין דצבי ואיל כתיב בהו. **אינו צריך לרשום** — ולקמן מפרש.

הכא

זבחי שלמי צבור — הן כבשי עצרת, ויש להם דין אשמות ליאכל לפנים מן הקלעים, כדתנן ב"איזהו מקומן" (זבחים נד,ב).

ועורות קדשים — תימה: אמאי חשיב עורות קדשים מהארבע שהיו בירושלים, הלא בעזרה היו מפשיטין אפילו קדשים קלים, משום אימורים שלא היו יכולים להוציא חוץ לעזרה, והוה ליה למימניה עם עשר שבמקדש? **או** דילמא בתר עיקר בהמה אזלינן — הא לא דמי כלל למתניתין, דתנן: "חוץ מן המתנות" — פטור מן המתנות, דהא לא מחייב התם ישראל במתנות, משום שהמתנות נשארו ביד כהן.

חוץ

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - דְּיָתֵיב גּוֹי אַמַּסְחָתָא. - דִּכְוָתָהּ גַּבֵּי כֹּהֵן דְּיָתֵיב אַמַּסְחָתָא, אַמַּאי צָרִיךְ לְרַשּׁוֹם? - דְּאָמְרִי: בִּשְׂרָא קָא זָבֵין. - אִי הָכִי, גּוֹי נַמִּי אָמְרִי: בִּשְׂרָא קָא זָבֵין! אֶלָּא הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - דְּיָתֵיב גּוֹי אַמַּסְפְּתָא. - דִּכְוָתָהּ גַּבֵּי כֹּהֵן דְּיָתֵיב אַמַּסְפְּתָא, אַמַּאי צָרִיךְ לְרַשּׁוֹם! אָמְרִי: הֵמּוּגֵי הֵימְנֵיהּ. - גּוֹי נַמִּי, אָמְרִי: הֵמּוּגֵי הֵימְנֵיהּ! - אֵין אֱמוּנָה בְּגוֹי.

אִיבָּעֵית אֵימָא: סְתָם גּוֹי מְפָעֲא פָּעֵי. אֲמַר מָר: וּפְסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין אֵין צָרִיךְ לְרַשּׁוֹם. אַלְמָא מוֹכְחָא מִילְתָא, וְהָא אֲנַן תְּנַן: פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין נִמְכָּרִים בְּאִיטְלִיז, וְנִשְׁחָטִים בְּאִיטְלִיז, וְנִשְׁקָלִים בְּלִיטְרָא! תִּרְגְּמָא רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה קַמֵּיהּ דְּרַב פַּפָּא: בְּאוֹתָן הַנִּמְכָּרִים בְּתוֹךְ הַבַּיִת. אָמַר רַב הוּנָא: שׁוּתָּף בְּרֹאשׁ - פָּטוּר מִן הַלֶּחִי, שׁוּתָּף בְּיָד - פָּטוּר מִן הַזְּרוֹעַ, שׁוּתָּף בִּבְנֵי מֵעַיִן - פָּטוּר מִן הַקֵּבָה. וְחַיָּיא בַּר רַב אָמַר: אֲפִילּוּ שׁוּתָּף בְּאַחַת מֵהֶן - פָּטוּר מִכּוּלָּן. מֵיתִיבִי: "הָרֹאשׁ שֶׁלִּי, וּכוּלָּהּ שֶׁלְּךָ", וַאֲפִילּוּ אֶחָד מִמֵּאָה בָּרֹאשׁ - פָּטוּר. "הַיָּד שֶׁלִּי, וּכוּלָּהּ שֶׁלְּךָ", אֲפִילּוּ אֶחָד מִמֵּאָה בַּיָּד - פָּטוּר. "בְּנֵי מֵעַיִן שֶׁלִּי, וּכוּלָּהּ שֶׁלְּךָ", אֲפִילּוּ אֶחָד מִמֵּאָה בָּהֶן - פָּטוּר. מַאי לָאו פָּטוּר - מִן הַלֶּחִי, וְחַיָּיב בְּכוּלָּן, פָּטוּר מִן הַזְּרוֹעַ וְחַיָּיב בְּכוּלָּן, פָּטוּר מִן הַקֵּבָה וְחַיָּיב בְּכוּלָּן! - לָא, פָּטוּר מִכּוּלָּן. - וְלִיתְנֵי "פָּטוּר מִכּוּלָּן"! וְעוֹד, תַּנְיָא: "הָרֹאשׁ שֶׁלִּי, וּכוּלָּהּ שֶׁלְּךָ", אֲפִילּוּ אֶחָד מִמֵּאָה בָּרֹאשׁ - פָּטוּר מִן הַלֶּחִי וְחַיָּיב בְּכוּלָּן! תִּיוּבְתָּא דְּחַיָּיא בַּר רַב תִּיוּבְתָּא. אֲמַר רַב חִסְדָּא: הָא מַתְנִיתָא אַמַּעְתִּיתֵיהּ לְחַיָּיא בַּר רַב, דְּתַנְיָא: עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה הֵן, וְכוּלָּן נִיתְּנוּ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו בְּכְלָל וּפְרָט וּבְרִית מֶלַח. כָּל הַמַּקְרִיבִין - בְּאִילּוּ קְרֵיבוּ בְּכְלָל וּפְרָט וּ"בְרִית מֶלַח", וְכָל הָעוֹבֵר עֲלֵיהֶן - בְּאִילּוּ עוֹבֵר עַל בְּכְלָל וּפְרָט וּבְרִית מֶלַח. וְאֵלּוּ הֵן: עֶשֶׂר בַּמִּקְדָּשׁ, וְאַרְבַּע בִּירוּשָׁלַיִם, וְעֶשֶׂר בַּגְּבוּלִים. עֶשֶׂר בַּמִּקְדָּשׁ: חַטָּאת, וְחַטַּאת הָעוֹף, אָשָׁם וַדַּאי, וְאָשָׁם תָּלוּי, וְנִסְכֵּי צִבּוּר, וְלוֹג שֶׁמֶן שֶׁל מְצוֹרָע, וּשְׁתֵּי הַלְּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וּשְׁיָרֵי מְנָחוֹת, וּמִנְחַת הָעוֹמֶר. וְאַרְבַּע בִּירוּשָׁלַיִם: הַבִּכּוּרָה, וְהַבִּכּוּרִים, וּמוּרָם מִן הַתּוֹדָה וּמֵאֵיל נָזִיר, וְעוֹרוֹת קָדָשִׁים. וְעֶשֶׂר בַּגְּבוּלִים: תְּרוּמָה, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְחַלָּה, וְרֹאשִׁית הַגֵּז, וּמַתָּנוֹת, וּפִדְיוֹן הַבֵּן, וּפִדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר, וּשְׂדֵה אֲחוּזָּה, וּשְׂדֵה חֲרָמִים, וְגֹזֶל הַגֵּר. הוּא סִבְרָה: מִדְּקָא חָשִׁיב לְהוּ לְמַתָּנוֹת בַּחֲדָא - חֲדָא נִינְהוּ. וְלָא הִיא, אַמּוּ מוּרָם מִתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר דְּקָא חָשִׁיב לְהוּ בַּחֲדָא, מִשּׁוּם דַּחֲדָא נִינְהוּ? אֶלָּא, בֵּינַיִן דְּדָמְיָין לַהֲדֵדֵי - חָשִׁיב לְהוּ בַּחֲדָא. הָכִי נַמִּי, בֵּינַיִן דְּדָמְיָין לַהֲדֵדֵי - חָשִׁיב לְהוּ בַּחֲדָא. אִיבָּעֲיָא לְהוּ: "הָרֹאשׁ שֶׁלְּךָ, וּכוּלָּהּ שֶׁלִּי", מַהוּ? בָּתַר חִיּוּבָא אָזְלִינַן, וְחִיּוּבָא גַּבֵּי יִשְׂרָאֵל הוּא. אוֹ דִלְמָא בָּתַר עִיקַּר בְּהֵמָה אָזְלִינַן, וְעִיקַּר בְּהֵמָה דִּכְהֵן הוּא? תָּא שְׁמַע: גּוֹי וְכֹהֵן שֶׁפָּסְרוּ צֹאנָם לְיִשְׂרָאֵל לְגָזוֹז - פָּטוּר. הַלּוֹקֵחַ גֵּז צֹאנוֹ שֶׁל גּוֹי - פָּטוּר מֵרֹאשִׁית הַגֵּז. וְזֶה חוֹמֶר בַּזְּרוֹעַ וּבַלְּחָיַיִם וּבַקֵּבָה יוֹתֵר מֵרֹאשִׁית הַגֵּז. שְׁמַע מִינָּהּ: בָּתַר חִיּוּבָא אָזְלִינַן, שְׁמַע מִינָּהּ. "וְאִם אָמַר לוֹ חוּץ מִן הַמַּתָּנוֹת פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת".

ורמינהו:

הכא במאי עסקינן — דהמשתתף עם גוי אינו צריך לרשום. **דיתיב גוי אמסחתא** — כשהטבח מוכר הבשר, דמוכחא מילתא דגוי שותף הוא ואין כאן חשד, ומתניתין — בדלא יתיב. **דכותה גבי כהן** — דברייתא. **דיתיב** — כהן אמסחתא, אמאי צריך לרשום? הא נמי מוכחא מילתא דכהן שותף בה! **אפילו הכי דיתיב כהן אמסחתא לא הוי ידעי אינשי דכהן שותף בה דאמרי בשרא** קוכין — בשר הוא רוצה לקנות. **אלא** — לא תוקמה דיתיב גוי אמסחתא, אלא הכי תוקמה: דיתיב גוי אכספתא — על הארגז שנותן בה הטבח המעות כשמקבלם תמיד מן הלוקחים, דהא ודאי מוכחא שפיר דגוי שותף בה. **דאמרי** — הרואים: המוני הימניה לשומרם לו, שלא יגנבום הימנו. **אין אמונה בגוי** — אין ישראל רגילין להאמין בהם. **איבעית אימא** — לעולם כדאוקימנא מעיקרא, דיתיב גוי אמסחתא, וכהן נמי דיתיב אמסחתא — ולא דמו. ד"סתם גוי מפעא פעי" — תדיר הוא צועק: אל תתנם בכך אלא בכך! והכל יודעין שיש לו חלק בה. אבל כהן — צנוע הוא, וסומך על הטבח, ואין הכל יודעין שהוא שותף. **אלמא מוכחא מילתייהו** — דלא מזבין להו כדרך חולין. **באיטליז** — בשוק. **באותן הנמכרים בתוך הבית** — בכור ומעשר. דהתם תנן: חוץ מן הבבור והמעשר, שהנאתן לבעלים. שאין דמיהן קדש, דכתיב בהו: "לא תפדה", ו"לא תגאל". דהיינו, אין קדושה לדמיהן. לפיכך, לא התירו לו בשביל הנאתו לזלזל בהן למוכרן בשוק כדרך חולין, אלא בתוך הבית. ואף על פי שמפסיד בדבר, שאין עליהם קופצין כל כך. והיינו "מוכחא מילתא". אבל פסולי המוקדשים, שדמי פדיונן נכנסו בקדושתן, אי לא שרית ליה למוכרן בשוק — לא פריק להו מעיקרא אלא בזול, ואיכא פסידא דהקדש, והנהו צריך לרשום. **שותף בראש** — ולא ביותר. **אפילו אחד ממאה ביד** — אפילו אין לכהן או לגוי חלק בזרוע אלא אחד ממאה — פטור טבח. ובכהן או גוי שמכרו בהמה לטבח ישראל קאמר, ובכולהו גרסינן "פטור" סתמא. **אי הכי ליתני פטור מכולם** — בהדיא! **ועוד תניא** — בהדיא דלא פטר ליה אלא מן הלחי.

בכלל ופרט — ב"ויקח קרח": "לכל קדשי בני ישראל לך נתתים" והדר מפרש כל חד וחד: "וזה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש" וגו'.

וברית מלח — כתיב בסיפיה ברית מלח עולם הוא כשם שברית מלח אינה שובתת כך זו לא תשבות. **כאילו קיים בכללות ופרטות** — שבתורה. **וברית מלח** — של קרבנות. **עשר במקדש** — ניתנו להם בתוך עזרה לאוכלן שם. **זבחי שלמי צבור** — כבשי עצרת, והם קדשי קדשים, לאכול בעזרה. **לוג שמן של מצורע** — מה שנשאר ממתנותיו נאכל לכהנים, כדאמרינן במנחות (נח,א) ובזבחים (מד,ב): "לכל קרבנם" דכתיב ב"ויקח קרח" — לרבות לוג שמן של מצורע, דקרוי "קרבנם" — דכתיב ביה "והקריב אותם לאשם ואת לוג השמן", וכתיב ב"ויקח קרח": "בקדש הקדשים תאכלנו" — אכולהו "לכל קרבנם ולכל מנחתם ולכל חטאתם ולכל אשמם" וגו'. **עומר** — לא חשיב ליה בהדי שאר מנחת צבור, מפני שהיא מנחת צבור הנקמצת ונאכלת, ואין לך עוד בצבור. **ושירי מנחות** — של יחיד. **בירושלים** — הנאכלים ומתחלקים לכל העיר. **הבכורה** — בכור תם. **בכורים** — אינם נאכלים אלא בירושלים, דכתיב (דברים יב) "לא תוכל לאכול בשעריך" וגו' ואמר מר (מכות יז,ב): "ותרומת ידך" — אלו הבכורים. **ומורם מתודה** — חזה ושוק וארבע חלות, כדכתיב (ויקרא ז) "והקריב ממנו" — אחד מכל קרבן, "תרומה לה' להכין הזורק" וגו', מארבעת מינים, חלות ורקיקים ורבוכה וחמץ, אחת מכל מין. **ומורם מאיל נזיר** — זרוע בשלה וחלה ורקיק, כדכתיב בפרשת נשא שמניפין אותן. והני חד חשיב להו, משום דדמו אהדדי, דתרווייהו מורם מקדשים קלים נינהו. וחזה ושוק של שאר שלמים נמי בכלל זה הן. והאי דנקט תודה — משום דאית ביה מורם אחרינא, ותנינהו לכולהו בחדא שמא. **ועורות קדשים** — של עולה חטאת ואשם, כדכתיב (שם) "עור העולה אשר הקריב", ובתורת כהנים נמי מרבה עור חטאת ואשם. **בגבולים** — נתנין להם בכל ערי ישראל. **ומתנות** — הזרוע והלחיים והקבה. **פדיון הבן** — חמש סלעים. **פדיון פטר חמור** — שה. **שדה אחוזה** — שהקדיש ולא גאלה, ומכרה גזבר לאחר, והרי היא יוצאה ביובל ומתחלקת לכהנים של אותו משמר שאירע בו יובל, שנאמר (שם כז) "והיה השדה בצאתו ביובל וגו' לכהן תהיה אחוזתו". **וגזל הגר** — "האשם המושב לה'", בפרשת נשא, וגזל הגר שנשבע לו לשקר, ואחר כך הודה לאחר מיתת הגר, כדפירשתי לעיל בפרקין (קלא,א). **הוא סבר** — חייא בר רב סבר. **מדקא חשיב** — האי תנא לכולהו זרוע לחיים וקבה כחדא מתנה, שלא אמר עשרים ושש. **שמע מינה** — חדא היא, והמחוייב באחד — מתחייב בכולם, והנפטר מאחת מהן — פטור מכולן. **כולה שלי והראש שלך** — כהן מוכר לטבח הראש קודם שחיטה. הכי גרסינן: **תא שמע גוי וכהן שמכרו צאנן לישראל לגזוז** — שעשאוהו שלוחן לגזוז את צאנן. **פטור** — ואיידי דתנא לה גבי מתנות "השוחט לכהן ולגוי — פטור" תנייה נמי גבי ראשית הגז. **הלוקח גז צאנו של גוי** — אפילו קודם שנגזזו — פטור. "וזה חומר" וכו' — דהלוקח מתנות מן הכהן, חייב קודם שחיטה, וכל בהמה לכהן — חייב במתנות, שלא זכה בה קודם שחיטה. **שמע מינה** — מדקתני "זה חומר" — אלמא בתר חיובא אזלינן, דהאי לא קנה אלא מתנות, וקאמר "חייב".

ורמינהו — כהן שמכר בהמה לישראל, ואמר לו "על מנת שהמתנות שלי" — נותנן ישראל לכל כהן שירצה. דכיון דכולה בהמה זבין ליה, לא מצי לאתנויי ליה האי אמתנות, שאינן שלו אלא של כהנים נינהו, ואין לו בהן אלא טובת הנאה, מכל מקום שמע מינה דחייב במתנות. **חוץ שיור** — לשון שיור משמע ששייר המתנות ולא מכרן. לפיכך, פטור הלוקח, שהרי של כהן הן. ודכוותה בישראל הוה מחייב הלוקח, דכיון שהוא שחטה — עליה רמיא למיתבינהו. **על מנת לאו שיורא הוא** — אלא תנאה, הכל מכר לו על מנת שיתנם לו. והוא אין בו כח להתנות. **ורמינהו** — בריייתא אברייתא. **לא שנו** — היכא דלקח היכא דלקח במשקל, דקתני: נותנן לוקח לכהן, והוא חוזר ותובע דמים מן הטבח. **אלא** — כששקלן לוקח לעצמו. דכיון דטבח לא נגע בהן — אינו בעל דברים של כהן. לפיכך, זה הלוקח נותנן, והוא שואל לו הדמים שעל הטבח היה מוטל ליתן. **אבל שקלן לו טבח הדין** — של כהן, ומחלוקתו ותביעתו אף על הטבח הוא, והטבח חוזר עליהן, אם יש בעין — נותנן לכהן. והכי מפרש לה בריש "הגוזל" בבבא קמא (קטו,א), דאף עם הטבח קאמר רבי יהודה. **הדין עמו** — דינו של כהן ותביעתו עם הלוקח הוא, הואיל וישנה לגזלה בעין — במקום שהוא שם, ילך. **רב** — אית ליה דרב חסדא. **רצה מזה גובה** — דכיון דקודם יאוש אכלו זה האחרון — הוה ליה איהו גזלן עלייהו. דהא כל מקמי יאוש — ברשותייהו דמרייהו קיימי, כל היכא דאיתנהו. **לא** — בגזלן דעלמא, שהגזלן קונה אותו בגזלתו לשלם. **דכולי עלמא אית להו דרב חסדא** — דאם רצה נגזל לדון עם הראשון — ידון. **והכא** — בגזל מתנות כהונה קמיפלגי. מר סבר: מתנות כהונה נגזלות, ונתחייב גזלן בגזלתו לשלם, דתורת גזל עליהן. **ומר סבר אינם נגזלות** — אין כח לגזלן. וכל זמן שהן בעין, כל מקום שהולכין — החוב מוטל על מי שהם אצלו לתתו לכהן, והראשון לא נעשה גזלן עליהן. **באפי נפשה** — ולא בלשון "לא שנו" ואמתניתין, כדלעיל. **מתנות כהונה נגזלות** — לכדאמרן, שאם רצה כהן לדון עם הראשון — ידון. **אלמא ספק** — מתנות כהונה לקולא, דאמרינן: המוציא מחבירו עליו הראיה. **שבתוך הקמה** — לפני הקוצרים, שעדיין לא הגיעו הקוצרים לשם. **הרי** — כל הנמצא בהן לבעל הבית, דאין לקט אלא הנושר בשעת קצירה. **העליונים** — חטין העליונים שעל פי החור, איבא למימר: לקט הן, שנשרו מן השבלין בשעת קצירה. **והתחתונים** — שבקרקעיתו של חור. **לבעל הבית** — דקודם קצירה כנסום נמלים שם. **שספק לקט לקט** — אלמא לרבי מאיר גבי מתנות עניים, והוא הדין למתנות כהונה, ספיקא לחומרא, וסתם מתניתין — רבי מאיר היא, וקתני: ספיקא לקולא. **אל תקניטני** — דהא דקתני "ספק לקט לקט" — יחידאה היא. שאיני שונה אותה כמו ששנית "דברי רבי מאיר", אלא "דברי רבי יהודה בן אגרא משום רבי מאיר". **אמר ליה, לו** — ריש לקיש. **אל תשנה אותה אלא בלשון בן תדל** — אפילו אין אתה שונה אותה אלא בשם שוטה שבעולם ששמו בן תדל, אפילו הכי קשיא לך, דהא טעמא קאמר למילתיה. **אילימא בדינין** — לראות לו זכות בדין. **צדק משלך** — ותן לו. **פרה** — כשנולד לך ספק זה במתנותיה, ואתה מעמידה על חזקתה הראשונה — הרי היא פטורה, שהרי בחזקת של גוי היתה עומדת. **קמה** — כשנולד לך ספק בלקט, ואתה מעמידה על חזקתה — חזקת חיוב הוא, דמעולם היא עומדת לבך, דשל ישראל היא. **חיוב חלה** — הכל הולך אחר גלגולה, משגלגל בה — הוי חיובה. וגלגול הגוי פוטר, דכתיב (במדבר טו) "עריסותיכם". "אם עד שלא נתגייר נתגלגלה — פטור, אם ספק — חייב" גרסינן. **חלה** — ספק איסורא, שיש בה עון מיתה. הלכך, לא סמכינן אחזקה. אבל מתנות אין בהן קדושה אלא דין ממון, והמוציא מחבירו עליו הראיה. **קרבן אשתו** — ספק ילדה בשהיתה גויה, ספק משנתגיירה — מביאה קרבן, דספק איסור ברת הוא לאבול בקדשים עד שתביא כפרה. דמחוסר כפורים אסור בקדשים, וענוש כרת. **וחלה** — ספק מיתה. **ובכור בהמה טהורה** — ספק ברת לשוחטו בחוץ. וצריך להמתין עד שיסתאב, דתו לית ליה בידה אלא דין ממון, ואוכלו הוא במומו. **ובכור** — פטר חמור, כמאן דאמר בבכורות (ט,ב): אסור בהנאה עד שיפדנו, וצריך להפריש עליו טלה לפדיונו, לאפקועי איסוריה. ומעכב הטלה בידו, והוא שלו. דשה של פדיון לא רמיא קדושה עליה אלא ממונא דכהן הוא, וכיון דספק הוא — המוציא מחבירו עליו הראיה.

ראשית

חוץ שיורא הוא על מנת לאו שיורא הוא — ואם תאמר: כי אמר ליה "על מנת", דאמרינן: נותנן לכל כהן שירצה — אם כן, המקח בטל, שלא נתן לו הבהמה אלא על מנת שיהיו המתנות שלו! ויש לומר: דמיירי שהתנו שיהיו המתנות שלו, ואם לא יתן לו — לא יהיה המקח בטל. אי נמי: הוי כמו מתנה על מה שכתוב בתורה, שהרשתו תורה ליתנם לכל מי שירצה. **דמר** אית ליה דרב חסדא — אין לפרש דרב אית ליה דרב חסדא, ו"עם הראשון" דקאמר רב — היינו, אפילו עם הראשון. דאם כן, לרב אסי הדין עם השני ולא עם הראשון, בגזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר ואכלו, דהא ליכא מאן דפליג שלא יוכל לגבות מן הראשון הגוזל. ובאחר שאכלו הוא דאיכא דלית ליה דרב חסדא. אלא יש לפרש איפכא: דרב לית ליה דרב חסדא, דהדין דוקא עם הטבח. ורב אסי אית ליה דרב חסדא, והדין אף עם הלוקח. ודחי: "דכולי עלמא אית להו דרב חסדא, ובמתנות כהונה נגזלות קא מיפלגי" — דרב סבר נגזלות, ו"הדין עם הטבח" — היינו, אף עם הטבח, ברב חסדא. ורב אסי סבר דהדין דווקא עם הלוקח, לפי שהמתנות אין נגזלות. והוי איפכא ממאי דהוה בעי למימר מעיקרא. ותימה: דבמאי קא מיירי: אי בשאין מתנות בעין — הא אמרינן בריש פירקין דמזיק מתנות כהונה או אכלן, פטור! ואם הם בעין — היכי קאמר דבדרב חסדא קא מיפלגי? הא משמע בריש "הגוזל בתרא" (בבא קמא קיא,ב) דהיכא דהם בעין, ליכא מאן דפליג אדרב חסדא, אלא דווקא כשאכלן. דתני רבי אושעיא: הגוזל ומאכיל את בניו — פטורין מלשלם. הניח לפניהן, גזלה קיימת — חייבים לשלם, אין גזלה קיימת — פטורין כו'. ופריך: לימא תהוי תיובתא דרב חסדא. משמע דלמאן דפליג עליה, אתי שפיר דדווקא אין גזילה קיימת פטורים, אבל בגזלה קיימת חייבים לשלם! וצריך עיון. **ורמינהי** חורי הנמלים שבתוך הקמה כו' — מרבנן נמי פריך, דלא פליגי רבנן אלא משום דסברי דתחתונים ודאי נמלים נכסום. הילכך, הם של בעל הבית. הא אם היו ספק — היו מודים דהוי לקט, כמו עליונים, שספק לקט — לקט.

ראשית

וְרִמִינְהוּ: "עַל מְנָת שֶׁהַמַּתָּנוֹת שֶׁלִּי" - נוֹתֵן לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה! - "עַל מְנָת" אַ"חוץ" קָא רָמֵית? "חוץ" - שִׁיּוּרָא, "עַל מְנָת" - לָאו שִׁיּוּרָא. וּרְמִינְהוּ: "עַל מְנָת שֶׁהַמַּתָּנוֹת שֶׁלִּי" - הַמַּתָּנוֹת שֶׁלּוֹ! - בְּהָא פְּלִיגִי, מָר סָבַר: "עַל מְנָת" - שִׁיּוּרָא הוּא, וּמָר סָבַר: "עַל מְנָת" - לָאו שִׁיּוּרָא הוּא. "אָמַר לוֹ מְכוֹר לִי בְּנֵי מֵעֶיךָ" וכו'. אָמַר רַב: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁשָּׁקַל לְעַצְמוֹ, אֲבָל שָׁקַל לוֹ טַבָּח - הַדִּין עִם הַטַּבָּח. וְרַב אַסִי אָמַר: אֲפִילּוּ שָׁקַל לוֹ טַבָּח - הַדִּין עִמּוֹ. - לֵימָא בִּדְרַב חִסְדָּא קָא מִיפַּלְגִי, דַּאֲמַר רַב חִסְדָּא: גָּזַל וְלֹא נִתְייָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים, וּבָא אַחֵר וַאֲכָלוֹ - רָצָה מִזֶּה גּוֹבֶה, רָצָה מִזֶּה גּוֹבֶה. דְּמָר אִית לֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא, וּמָר לֵית לֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא. - לָא, דְּכוּלֵי עָלְמָא אִית לְהוּ דְּרַב חִסְדָּא, וְהָכָא בְּמַתָּנוֹת כְּהוּנָּה נְגְזָלוֹת קָא מִיפַּלְגִי. דְּמָר סָבַר: אֵין נִגְזָלוֹת, וּמָר סָבַר: נִגְזָלוֹת. אִיפָּא דְּמַתְנֵי לָהּ לְהָא שְׁמַעֲתָא בִּפְנֵי עַצְמָהּ, רַב אָמַר: מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה נִגְזָלוֹת, וְרַב אַסִי אָמַר: מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה אֵין נִגְזָלוֹת. **מתני'** גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר וְהָיְתָה לוֹ פָּרָה. נִשְׁחֲטָה עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּיר - פָּטוּר, מִשֶּׁנִּתְגַּיֵּיר - חַיָּיב. סָפֵק - פָּטוּר, שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. **גמ'** כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אֲמַר, רְמֵי לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן: תְּנַן, סָפֵק - פָּטוּר. אַלְמָא סְפֵיקָא לְקוּלָּא. וּרְמִינְהוּ, חוֹרֵי הַנְּמָלִים שֶׁבְּתוֹךְ הַקָּמָה - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְשֶׁלְּאַחַר הַקּוֹצְרִים, הָעֶלְיוֹנִים - לַעֲנִיִּים, וְהַתַּחְתּוֹנִים - שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הַכֹּל לַעֲנִיִּים, שֶׁסְּפֵק לֶקֶט - לֶקֶט! אֲמַר לֵיהּ: אַל תַּקְנִיטֵנִי, שֶׁבְּלִשּׁוֹן יָחִיד אֲנִי שׁוֹנֶה אוֹתָהּ. דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה בֶּן אַגְרָא אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: סְפֵק לֶקֶט - לֶקֶט, סְפֵק שִׁכְחָה - שִׁכְחָה, סְפֵק פֵּאָה - פֵּאָה. אָמַר לוֹ: אַל תִּשְׁנֶה אוֹתָהּ אֶלָּא בִּלְשׁוֹן בֶּן תִּדְּל, וְהָא תַּנְּעָמָא קָאָמַר. דַּאֲמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מַאי דִּכְתִיב "עָנִי וָרָשׁ הַצְדִּיקוּ"? מַאי "הַצְדִּיקוּ"? אִילֵימָא בְּדִינִים - וְהָא כְּתִיב "וְדַל לֹא תֶהְדַּר בְּרִיבוֹ". אֶלָּא - צַדֵּק מִשֶּׁלְּךָ וְתַן לוֹ! אֲמַר רָבָא: הָכָא - פָּרָה בְּחֶזְקַת פְּטוּרָה קַיְימָא, קָמָה - בְּחֶזְקַת חִיּוּבָא קַיְימָא. אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: וַהֲרֵי עִסָּה נַעֲשֵׂית עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּיר - פָּטוּר מִן הַחַלָּה, מִשֶּׁנִּתְגַּיֵּיר - חַיָּיב, סָפֵק - חַיָּיב! אֲמַר לֵיהּ: סְפֵק אִיסּוּרָא - לְחוּמְרָא, סְפֵק מָמוֹנָא - לְקוּלָּא. דַּאֲמַר רַב חִסְדָּא, וְכֵן תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא: שְׁמוֹנָה סְפֵקוֹת נֶאֶמְרוּ בַּגֵּר, אַרְבַּע לְחִיּוּב וְאַרְבַּע לְפָטוּר. קָרְבַּן אִשְׁתּוֹ, וְחַלָּה, וּבְכוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה, וּבְכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה - לְחִיּוּב,

ראשית

ראשית הגז והמתנות — תימה: למאן דאית ליה לעיל (קלב,ב) דמתנות טבלי, ליתני נמי מתנות לחיוב — קודם שהורמו, ולפטור — אחר שהורמו המתנות, דהוו שלו. כי היכי דתני בבכור בהמה טמאה לחיוב ולפטור! **פיקה** של גרגרת — היא טבעת הגדולה, שעשויה עגולה כפיקה.

הזרוע המיומנת — אפילו לרבנן דדרשי פרק "גיד הנשה" (חולין צו,ב): "הירך" — דפשיט איסוריה בכוליה ירך, הכא מודו, דלא שייך למדרש הכי. **דורשי** חמורות — פירש בערוך בשם רב סעדיה גאון: כמין המעשה. דבלשון ארמי "מהו חמרך" — מה מעשיך.

הדרן עלך הזרוע והלחיים

רֵאשִׁית הַגֵּז, וְהַמַּתָּנוֹת, וּפִדְיוֹן הַבֵּן, וּפִדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר - לִפְטוּר. כִּי אֲתָא רָבִין אָמַר: קָמָה אַקָּמָה רְמֵי לֵיהּ. לֵוִי זָרַע בְּכִישַׁר, וְלָא הָווּ עָנְיִים לְמִשְׁקַל לֶקֶט. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת, אֲמַר לֵיהּ: "לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם" - וְלֹא לָעוֹרְבִים וְלֹא לָעֲטַלֵּפִים. מֵיתִיבִי: אֵין מְבִיאִין תְּרוּמָה לֹא מִגּוֹרֶן לָעִיר וְלֹא מִמִּדְבָּר לַיִּשּׁוּב, וְאִם אֵין שָׁם כֹּהֵן - שׁוֹכֵר פָּרָה וּמְבִיאָהּ, מִפְּנֵי הֶפְסֵד תְּרוּמָה!

- שָׁאנֵי תְּרוּמָה - דְּטָבְלָה, וְלָא סַגְיָא דְּלָא מַפְרִישׁ לָהּ. - וַהֲרֵי מַתָּנוֹת דְּלָא טָבְלִי, וְתַנְיָא: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְמֻלּוֹג בַּעֲנָלִים - לֹא יַפְשִׁיט אֶת הַזְּרוֹעַ. לְהַפְשִׁיט אֶת הָרֹאשׁ - לֹא יַפְשִׁיט אֶת הַלְּחָיִ. וְאִם אֵין שָׁם כֹּהֵן - מַעֲלִין אוֹתָן בְּדָמִים וְאוֹכְלָן, מִפְּנֵי הֶפְסֵד כֹּהֵן! - שָׁאנֵי מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה, דְּ"נְתִינָה" כְּתִיבָא בֵּיהּ. הָשְׁתָּא דְּאָתֵית לְהָכִי, תְּרוּמָה נַמִי: "נְתִינָה" כְּתִיבָא בֵּיהּ. - וְאֶלָּא "תַּעֲזֹב" יְתֵירָא לָמָּה לִי? - לְכִדְתַנְיָא: הַמַּפְקִיר אֶת כַּרְמוֹ, וְלַשַּׁחַר הַשִּׁכִּים וּבְצָרוֹ - חַיָּיב בְּפֶרֶט וּבְעוֹלְלוֹת וּבִשְׁכְחָה וּבְפֵאָה, וּפָטוּר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת. הָהוּא שַׁקָּא דְּדִינָרֵי דַּאֲתָא לְבֵי מִדְרְשָׁא, קָדִים רַבִּי אַמֵּי וְזָכָה בָּהֶן. - וְהֵיכִי עָבִיד הָכִי? וְהָא כְּתִיב "וְנָתַן" - וְלֹא שָׁיְטוֹל מֵעַצְמוֹ! - רַבִּי אַמֵּי נַמִי לַעֲנִיִּים זָכָה בָּהֶן. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: אָדָם חָשׁוּב שָׁאנֵי, דְּתַנְיָא: "וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו" - שֶׁיְּהֵא גָּדוֹל מֵאֶחָיו בְּנוֹי בְּחָכְמָה וּבְעוֹשֶׁר. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: מִנַּיִן שֶׁאִם אֵין לוֹ, שֶׁאֶחָיו הַכֹּהֲנִים מְגַדְּלִין אוֹתוֹ? - תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו" - גַּדְּלוּהוּ מִשֶּׁל אֶחָיו. **משנה** אֵיזֶהוּ הַזְּרוֹעַ - מִן הַפֶּרֶק שֶׁל אַרְכּוּבָה עַד כַּף שֶׁל יָד, וְהוּא שֶׁל נָזִיר. וּכְנֶגְדּוֹ בָּרֶגֶל, שׁוֹק. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שׁוֹק מִן הַפֶּרֶק שֶׁל אַרְכּוּבָה עַד סוֹבֶךְ שֶׁל רֶגֶל. אֵי זֶהוּ לֶחִי - מִן הַפֶּרֶק שֶׁל לֶחִי, עַד פִּיקָה שֶׁל גַּרְגֶּרֶת. **גמרא** תָּנוּ רַבָּנָן: "הַזְּרֹעַ" - זֶה זְרוֹעַ יָמִין, אַתָּה אוֹמֵר זֶה זְרוֹעַ יָמִין, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא זְרוֹעַ שְׂמֹאל? תַּלְמוּד לוֹמַר: "הַזְּרֹעַ". מַאי תַּלְמוּדָא? כְּדַאֲמַר רָבָא: "הַיָּרֵךְ" - הַמְיוּמֶנֶת שֶׁבְּיָרֵךְ, הָכָא נַמִי: "הַזְּרֹעַ" - הַמְיוּמֶנֶת שֶׁבִּזְרוֹעַ. "וְהַלְּחָיַיִם" לְמַאי אֲתָא? לְהָבִיא צֶמֶר שֶׁבִּרֹאשׁ כְּבָשִׂים, וְשֵׂעָר שֶׁבִּזְקַן תְּיִישִׁים. "וְהַקֵּבָה" לְמַאי אֲתָא? לְהָבִיא חֵלֶב שֶׁעַל גַּבֵּי הַקֵּבָה, וְחֵלֶב שֶׁבְּתוֹךְ הַקֵּבָה. דַּאֲמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: כֹּהֲנִים נָהֲגוּ בּוֹ עַיִן יָפָה וּנְתָנוּהוּ לַבַּעֲלִים, טַעֲמָא - דְּנָהֲגוּ, הָא לָא נָהֲגוּ - דִּידִיהּ הוּא. דּוֹרְשֵׁי חֲמוּרוֹת הָיוּ אוֹמְרִים: הַזְּרוֹעַ כְּנֶגֶד הַיָּד. וְכֵן הוּא אוֹמֵר "וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ". וּלְחָיַיִם כְּנֶגֶד תְּפִלָּה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר "וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס וַיְפַלֵּל". קֵבָה כְּמַשְׁמָעָהּ, וְכֵן הוּא אוֹמֵר "וְאֶת הָאִשָּׁה אֶל קֶבָתָהּ". וְתַנָּא מָיְיתֵי לָהּ מֵהָכָא: "שׁוֹק הַיָּמִין" אֵין לִי אֶלָּא שׁוֹק הַיָּמִין, זְרוֹעַ מוּזְקָדֶּשִׁין מִנַּיִן? - תַּלְמוּד לוֹמַר: "תְּרוּמָה". זְרוֹעַ חוּלִּין מִנַּיִן? - תַּלְמוּד לוֹמַר: "תִּתְּנוּ". "אֵיזֶהוּ לֶחִי מִן הַפֶּרֶק שֶׁל לֶחִי וְעַד פִּיקָה שֶׁל גַּרְגֶּרֶת". וְתַנְיָא: נוֹטְלָהּ וּבֵית שְׁחִיטָה עִמָּהּ! לָא קַשְׁיָא, הָא רַבָּנָן וְהָא רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס, דְּתַנְיָא: מוּגְרֶמֶת פְּסוּלָה. הֵעִיד רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס עַל מוּגְרֶמֶת שֶׁהִיא כְּשֵׁרָה. אִיבָּעֵית אֵימָא: הָא וְהָא רַבָּנָן, וּמַאי "עִמָּהּ"? - עִמָּהּ דִּבְהֵמָה.

הדרן עלך הזרוע והלחיים

ראשית הגז כו' — כל הנך בולהו לא רמיא איסורא עלייהו, אלא ממונא. הילכך, ספיקן לקולא. **ופדיון פטר חמור** — כדפרישית: מפריש טלה, והוא לעצמו. **קמה אקמה רמי עליה** — מתניתא אחריתי אשכח לרבי מאיר דפטר בקמה של גר, ספק נקצרה קודם שנתגייר ספק משנתגייר. ורמייה אהא דקתני "ספק לקט לקט". ושני ליה: בלשון בן אגרא אני שונה אותה. **בכישר** — מקום. **אין מביאין** — אין צריך ישראל לטרוח ולהביא תרומה מן הגורן לעיר ליד כהן, אלא כהן הולך ומביאה. **ואם אין שם כהן כו'** — אלמא, בעי לאפרושה ולאצנועה עד דמשכח כהן. הכי נמי בעי לאצנועה עד דמשכח עניים! **שאני תרומה דטבלה** — אוסרת הכל עליו משום טבל. לפיכך, על כרחו צריך להפריש. **למלוג בעגלים** — שמולגין אותן ברותחין עם עורן, ואוכלין אותן עם העור. **אין רשאי להפשיט את הזרוע** — אלא נותנו לכהן כמו שהוא בעורו. **הראש לא יפשיט את הלחי** — כדמרבינן לקמן מקרא יתירא, שאף הצמר שבראש כבשים הוא חייב ליתן לו, וכל שכן העור. **ואם אין שם כהן** — לתת לו המתנות. **מעלים אותם בדמים** — שָׁם את דמי המתנות, ואוכל המתנות, ונותן דמיהם לכהן הבא ראשון. **נתינה כתיבא בהו** — ועליו ליתנן לכהן. **אלא תעזוב יתירא** — דכתיב בלקט, למה לי? חד ב"קדושים תהיו", וחד ב"שור או כשב", לאו לרבויי, שאפילו במקום שאין עניים שעליו להצניעם עד שימצא עניים! **חייב בפרט ובעוללות כו'** — אף על גב דהפקר פטור מכולם, דבכולהו כתיב "קצירך", "כרמך" — ולא של הפקר. ובכולהו תנן: כל שהוא אוכל ונשמר, פרט לשל הפקר. להכי אהני "תעזוב" יתירא דכתיב בכולהו — לאתויי הפקר, כי האי גוונא דהדר איהו וזכה ביה. בלקט ופאה כתיב "תעזוב" יתירא: חד ב"קדושים תהיו", וחד ב"שור או כשב". ופרט בכרם היינו לקט, עוללות — חד ב"קדושים תהיו": "וכרמך לא תעולל". וחד במשנה תורה (כד) "כי תבצור כרמך לא תעולל אחריך". שבחה — חד גבי שכחת אילן, וחד גבי שכחת כרם, דאמרינן לעיל (קלא,א): "אחריך" — זו שכחה. **שקא דדינרי** — דינרי זהב ששלחו ממקום אחר לבני הישיבה. **ואיבעית אימא אדם חשוב** — כגון ממונה ראש ישיבה, יכול לקדם ולזכות. שהרי עליו לגדלו ולהעשירו אפילו משלו, וכל שכן ממאי דאתי ליה מעלמא. **משנה מן פרק של ארכובה** — ארכובה הנמכרת עם הראש. **עד כף של יד** — עצם רחב של כתף שקורין אשפלדו"ן. **והוא של נזיר** — וכן "זרוע בשלה" האמור בנזיר (במדבר ו) כך ניטלת. **וכנגדו ברגל שוק** — האמור בשלמים (ויקרא ז), נמי הוי שתי עצמות מן הפרק של ארכובה עד בוקא דאטמא. דהיינו, כל הירך. **סובך של רגל** — היינו פרק שבין הקולית ועצם אמצעי. **הפרק של לחי** — אצל הצדעים, וחותך כלפי מטה עד פיקה של גרגרת, עד שיפוי כובע, שהוא פקעיתא. ופתחה של קנה, בית הבליעה. דהיינו, לחיים התחתונות עם הלשון. **גמרא הזרוע** — "ונתן לכהן הזרוע". **כדאמר רבא** — בפרק "גיד הנשה" (חולין צא,א) אליבא דרבי יהודה, דאמר: אינו נוהג אלא באחת, והדעת מכרעת: של ימין. ה' — ד"הלחיים" למאי אתא? **חלב של הקבה וחלב שבתוך הקבה** — חלב הקרום. **כהנים נהגו בו עין יפה** — שלא ליטלו מן הבעלים. אלמא דמדאורייתא של כהנים הוא דנפקא ליה מה"א יתירא "והקבה". **דורשי חמורות** — מקראות הסתומים. **היו אומרים** — מנלן דשל ימין? מהכא. **יד** — שנותנין לכהן — כנגד ידו של פנחס, שעל כך ניתנה לו ברית כהונת עולם, וזה שכרו. ואיזו יד שעושה מלחמה? הוי אומר: של ימין. **זרוע המוקדשין** — של איל נזיר. **תלמוד לומר תתנו** — "תרומה לכהן". **זרוע חולין** — מתנות כהונה. **ובית שחיטה עמה** — היינו, תופס בעומק הצואר באלכסון יותר מן הפיקה. **לעולם עד הפיקה ולא קשיא** — ברייתא דקרי לה "בית שחיטה"? רבי חנינא היא, דמכשיר שחיטה למעלה מבית הבליעה. ומתניתין דלא קרי לה בית שחיטה? רבנן היא. **ואיבעית אימא** — ברייתא נמי רבנן היא, והאי "עמה" דקתני? לאו עם הלחי, אלא עם הבהמה היה נשאר בית שחיטה, והלחי ניטל עם הפיקה.

משנה ראשית הגז — כל הגוזז צאנו, בין טלאים ובין זקנים, ואפילו גוזזן מאה פעמים — נותן ממנה מתנה לכהן. ושיעורא מפרש לקמן: מחמש גיזות, שיש בכל אחד מנה ופרס היה נותן משקל חמש סלעים. **נוהגין בכקר ובצאן** — דכתיב (דברים יח) "אם שור אם שה". **ובמועט** — אפילו לא שחט אלא אחת. **אלא ברחלים** — ד"גז צאנך" כתיב, ועזים — לאו "גז" איקרו, כדמפרש בגמרא. **מנה מנה ופרס** — כל אחת מנה וחצי, ובציר מהכי לא חשיב "גז", שזו פחותה שבגיזות. **כל שהן** — בגמרא מפרש מאי היא. **וכמה נותן לו** — בגמרא מפרש אהיכא קאי. **צואי** — שלא נתלבן עדיין כולו. **שצבעו** — ישראל זה. **פטור** — דקנייה בשינוי, דהוה ליה כמוזיק מתנות כהונה או שאכלן. **לבנו ולא צבעו** — אין זה שינוי, ואכתי בעיניה הוא. **הלוקח גז צאנו של גוי** — במחובר. **פטור** — ד"גז צאנך" כתיב, והאי צאן לאו דידיה הוא, ואצאן דידיה קפיד קרא, ולאו אגיזין דידיה. **שחופות** — לא שחור ולא לבן. **זה נותן לעצמו** — בגמרא מפרש טעמא.

גמרא בקדשי בדק הבית — דמותרין בגיזה, אתא קרא למעוטינהו מחיובא דראשית הגז. מדרבנן — תירוצא הוא. **היכא** — דעבר אדרבנן וגזז, אמינא: ליחייב — להכי אתא קרא. **והא** קדשה לה — והיכי תיסק אדעתין דניחייב למיתב ליה מידי דהקדש, ולמה לי למעוטינהו? כל הקדוש בבעלי חיים טעון העמדה והערכה, היכא דאקדיש בהמה גופה. והיכי משכחת לה דניחייב, דאיצטריך קרא למעוטי, והא אחר שגזז אינו יכול להעמיד הגיזה? **הניחא למאן דאמר** — בתמורה (לב,ב). **קדשי בדק הבית לא היו בכלל כו'** — איצטריך האי קרא דלא נימא ניפרוק וניתיב ליה. הכי גרסינן **סלקא דעתך אמינא** ליגזוז **וליתיב ליה** — כלומר, יגזוז לכתחלה וליתיב ליה, דהא גז לא הקדיש. **אי הכי** — דבחוץ מגיזתה אוקימתה חוץ מגיזתה, שהוא מותר לגזוזה שהגיזה שלו — מאי דוחקך לאוקומה בקדשי בדק הבית, אפילו קדשי מזבח נמי ובדעבר וגזז? ומשני **מכחש** — הגיזה הניטלת מכחשת הבשר, ואסור לגוזזה. **אפילו הכי** — דאמר "חוץ מגיזתה" — קדשה נמי גיזתה. דאיידי דקדושת הגוף חמורה, פשטה בכל המחובר בה. אבל קדושת דמים, כגון קדשי בדק הבית, מאי דלא אקדיש לא אקדיש. **והלא כמוקדשים** — כלומר, בתחלת הקדש האומר "רגלה של זו עולה" — כולה עולה. אף בתמורה, כשיאמר "רגלה של זו תמורה" — תהא כולה תמורה, ופליג אדרבי מאיר דאמר: אין ממירין באברין ולא אברין בשלמין. ובפרק "בהמה המקשה" היא מפורשת. **ואפילו לרבי מאיר דאמר אין כולה עולה** — בפרק "בהמה המקשה" מייתי לה בגמרא. אבל במקדיש דבר שהנשמה תלויה בו, מוקמינן בתמורה דמודי רבי מאיר דקדשה כולה. **רבא אמר** — לא תטרח לאוקומי מתניתין במקדיש חוץ מגיזה וכחישתה, אלא במקדיש גיזה לבדה. וטעמא דמתניתין: לאו מ"גז צאנך" יליף, דהכא צאנך הוא, אלא מדסמך נתינה לגיזה. **סלקא דעתך אמינא ליפרוק וליתיב** — קא משמע לן דאמר קרא "גז תתן" — מי שאינו מחוסר אלא גיזה ונתינה, והכא משום העמדה והערכה ליכא — דכי כתיבא העמדה, במקדיש בהמה עצמה כתיבא. **השתא דאתית להכי** — לא גרסינן. **אלא צאנך** — דמשמע מיעוטא, למאי אתא למעוטי שותפות גוי לרבנן או שותפות ישראל לרבי אלעאי? **ולא של שותפות** — דרוש הכי: "צאנך" — המיוחד לך. **למעוטי שותפות דגוי** — אבל דישראל — "מיוחד לך" קרינא ביה, הואיל ושניהם בני חיוב, וכל ישראל קרוים בלשון יחיד. **ראשית הפסיק הענין** — מדלא כתבינהו בחד "ראשית", שמע מינה: לא איתקוש. הילכך, איצטריך לפרושי בה מיעוטא לשותפות גוי.

ורבנן

ראשית הגז ליפרוק וליתיב ליה — תימה: אמאן קאי? אי אמאן דעבר וגזז — אטו קנסא הוא, דקניס ליה משום דעבר וגזז לפדותו, ובעלים שהקדישו נמי — אמאי מיחייבי? ואי אכהן — לא הוה ליה למימר "לפרוק וליתיב"! ונהי דהאי לא תקשי מה מרויח שפודה — דמרויח שפודה בשוה פרוטה אפילו שוה מנה, דמחולל.

והא בעי העמדה והערכה — ואם תאמר: מה שייך העמדה והערכה בגיזה, דהויא במקדיש עצים ואבנים? ויש לומר: כיון שהיה מתחלה מחובר בבהמה שהיא בת העמדה והערכה, צריך העמדה והערכה. ואם תאמר: ולימא, כשהעמיד והעריך ואחר כך עבר וגזז ופדה! ויש לומר: דבשעת פדייה בעינן העמדה והערכה.

במקדיש גיזה עצמה — ורבי מני בר פטיש דלעיל אית ליה שפיר הך דרשא, אבל רבא לית ליה דרשה דרבי מני בר פטיש דפטר מקדיש בהמה חוץ מגיזתה וכחישתה, מדבעי בסמוך: ואלא "צאנך" למאי אתא.

ורבנן

רֵאשִׁית הַגֵּז נוֹתֵן בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, בַּחוּלִין אֲבָל לֹא בַּמּוּקְדָּשִׁים. חוֹמֶר בַּזֶּרַע וּלְחָיַיִם וּבַקֵּבָה מֵרֵאשִׁית הַגֵּז: שֶׁהַזֶּרַע וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה נוֹהֲגִין בַּבָּקָר וּבַצֹּאן, בְּמֻרּוּבֶּה וּבִמּוּעָט, וְרֵאשִׁית הַגֵּז אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּרָחֵלוֹת, וְאֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּמֻרּוּבֶּה. וְכַמָּה הוּא מְרוּבֶּה? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי רְחֵלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר "יְחַיֶּה אִישׁ עֶגְלַת בָּקָר וּשְׁתֵּי צֹאן". וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: חָמֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר "חָמֵשׁ צֹאן עֲשׂוּיוֹת". רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הָרְכִינָס אוֹמֵר: חָמֵשׁ רְחֵלוֹת גּוֹזְזוֹת מָנֶה, מָנֶה, וּפְרָם - חַיָּבוֹת בְּרֵאשִׁית הַגֵּז. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חָמֵשׁ רְחֵלוֹת גּוֹזְזוֹת כָּל שֶׁהֵן.

גמרא וְכַמָּה נוֹתְנִין לוֹ - מִשְׁקַל חָמֵשׁ סְלָעִים בִּיהוּדָה, שֶׁהֵן עֶשֶׂר סְלָעִים בַּגָּלִיל, מְלוּבָּן וְלֹא צוֹאִי, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ בֶּגֶד קָטָן, שֶׁנֶּאֱמַר "תִּתֶּן לוֹ" - שֶׁיְּהֵא בּוֹ כְּדֵי מַתָּנָה. לֹא הִסְפִּיק לִיתְּנוֹ לוֹ עַד שֶׁצָּבְעוֹ - פָּטוּר. לִבְּנוֹ וְלֹא צְבָעוֹ - חַיָּב. הַלּוֹקֵחַ גֵּז צֹאנוֹ שֶׁל גּוֹי - פָּטוּר מֵרֵאשִׁית הַגֵּז. הַלּוֹקֵחַ גֵּז צֹאנוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, אִם שִׁייֵר - הַמּוֹכֵר חַיָּב, לֹא שִׁייֵר - הַלּוֹקֵחַ חַיָּב. הָיוּ לוֹ שְׁנֵי מִינִים שְׁחוּפוֹת וּלְבָנוֹת, מָכַר לוֹ שְׁחוּפוֹת לֹא לְבָנוֹת, זְכָרִים אֲבָל לֹא נְקֵבוֹת - זֶה נוֹתֵן לְעַצְמוֹ וְזֶה נוֹתֵן לְעַצְמוֹ. **גמרא** בַּמּוּקְדָּשִׁין מַאי טַעֲמָא לָא? אֲמַר קְרָא: "צֹאנְךָ" - וְלֹא צֹאן הֶקְדֵּשׁ. - טַעֲמָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא "צֹאנְךָ", הָא לָאו הָכִי הֲוָה אָמֵינָא קָדָשִׁים חַיָּבִים בְּרֵאשִׁית הַגֵּז? הָא לָאו בְּנֵי גִיזָּה נִינְהוּ, דִּכְתִיב: "וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ"! - אִי בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ - הָכִי נַמִי, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת. - וְהָאֲמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת אֲסוּרִים בְּגִיזָּה וַעֲבוֹדָה! - מִדְּרַבָּנַן. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּמִדְּאוֹרַייְתָא בְּנֵי גִיזָּה נִינְהוּ, הֵיכָא דְּגָזוּ לֵיהּ - לֵיתִיב לֵיהּ. - וְהָא קָדֵישׁ לָהּ! - סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: לִפְרוֹק וְלֵיתֵיב לֵיהּ. - וְהָא בָּעֵי הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה! הָנֵיחָא לְמַאן דַּאֲמַר קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת לֹא הָיוּ בִּכְלַל הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה. אֶלָּא לְמַאן דַּאֲמַר הָיוּ מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? אֲמַר רַבִּי מָנִי בַּר פַּטִּישׁ מִשּׁוּם רַבִּי יַנַּאי: הָכָא בְּמַקְדִּישׁ בְּהֶמְתּוֹ לְבֶדֶק הַבַּיִת חוּץ מִגִּיזָּתָהּ. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: לִיגְזוֹז וְלֵיתֵיב לֵיהּ, אֲמַר קְרָא "צֹאנְךָ" - וְלֹא צֹאן שֶׁל הֶקְדֵּשׁ. - אִי הָכִי, קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ נַמִי! - כָּחֲשִׁי. - קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת נַמִי כָּחֲשִׁי! - דַּאֲמַר "חוּץ מִגִּיזָּה וּכְחִישָׁה". - קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ נַמִי דַּאֲמַר "חוּץ מִגִּיזָּה וּכְחִישָׁה"! - אֲפִילּוּ הָכִי, פָּשְׁטָה קְדוּשָׁה בְּכוּלָּהּ. וּמַנָּא תֵּימְרָא - דַּאֲמַר רַבִּי יוֹסֵי: וַהֲלֹא בְּמוּקְדָּשִׁין הָאוֹמֵר "רַגְלָהּ שֶׁל זוֹ עוֹלָה" - כּוּלָּהּ עוֹלָה. וַאֲפִילּוּ לְרַבִּי מֵאִיר דַּאֲמַר אֵין כּוּלָּהּ עוֹלָה - הָנֵי מִילֵּי דְּאַקְדֵּישׁ דָּבָר שֶׁאֵין הַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ, אֲבָל הִקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ - קָדְשָׁה. רָבָא אָמַר: בְּמַקְדִּישׁ גִּיזָּה עַצְמָהּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: לִיגְזוֹז וְלִיפְרוֹק וְלֵיתֵיב לֵיהּ, אֲמַר קְרָא "גֵּז צֹאנְךָ תִּתֵּן לוֹ" - מִי שֶׁאֵין מְחוּסָּר אֶלָּא גִּזּוּזָה וּנְתִינָה, יָצָא זֶה שֶׁמְּחוּסָּר גִּזּוּזָה פְּדִיָּה וּנְתִינָה. אֶלָּא "צֹאנְךָ" לְמַאי אֲתָא? לְכִדְרַתַנְיָא: בֶּהֱמַת הַשּׁוּתָּפִים חַיָּב בְּרֵאשִׁית הַגֵּז, וְרַבִּי אֶלְעָאי פּוֹטֵר. מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי אֶלְעָאי - אֲמַר קְרָא "צֹאנְךָ" - וְלֹא שֶׁל שׁוּתָּפוּת. וְרַבָּנַן - לְמַעוּטֵי שׁוּתָּפוּת גּוֹי. וְרַבִּי אֶלְעָאי - שׁוּתָּפוּת גּוֹי מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מֵרֵישָׁא דִּקְרָא "רֵאשִׁית דְּגָנְךָ" - וְלֹא שׁוּתָּפוּת גּוֹי. וְרַבָּנַן - "רֵאשִׁית" (הַגֵּז) הִפְסִיק הָעִנְיָן, וְרַבִּי אֶלְעָאי - וי"ו הֲדַר עָרְבֵיהּ,

ורבנן

ורבנן לא לכתוב לא ו"ו ולא ראשית — ואם תאמר: לרבנן נמי תקשי, לא לכתוב "צאנך" ולא "ראשית", ואנא ילפינא מ"דגנך" דשותפות גוי פטור מראשית הגז. דמדאמרי רבנן לעיל: "ראשית" הפסיק הענין, משמע: הא לאו "ראשית", הוה ילפינן מרישיה דקרא! ויש לומר: דרבנן לדבריו דרבי אלעאי קא אמרי, לדבריך דבעי למילף מרישיה דקרא, הא "ראשית" הפסיק הענין.

ורבנן לא לכתוב רחמנא לא ו"ו **ולא ראשית** — רבנן אמרי לך: אי סלקא דעתך איתקוש למידי — לא נבתוב לא "ראשית" לאפסוקינהו, ולא ו"ו למהדר ערבינהו! אלא ודאי אפסקינהו, ולא תקשינהו להכי כי היכי דאייתר לך "צאנך" — לשותפות ישראל, אבל "דגנך" — למעוטי שותפות גוי מתרומה, ו"צאנך" — לשותפות הגוי בגז. אבל לשותפות ישראל, לא אייתר קרא. **תרומה קדושת הגוף** שאסורה לזרים — וראשית הגז — קדושת דמים, ממונא בעלמא, ו"קדושה" לאו דוקא. **פסיק** — אורחיה לאפסקינהו, והדר עריב להו, למילף פטורא דשותפות דגוי מהיקשא דתרומה, והדר אייתר "צאנך" למיפטר שותפות דישראל. **ואיבעית אימא שותפות גוי בתרומה רבנן חיובי מחייבי** — חלקו של ישראל, ולא מצי למפטר שותפות דגוי בראשית הגז בהיקשא דתרומה. הילכך "צאנך" — למעוטי שותפות גוי אתא, ו"דגנך" — למעוטי דיגון גוי, כגון גוי שלקח שדה של ישראל ומירחה — הלוקח אותה תבואה מן הגוי פטור מלעשר, ואף על פי שגדלה בשדה של ישראל, כדאמרינן במנחות בפרק "רבי ישמעאל" (סז,א): מירוח הגוי פוטר. אי נמי: "דגנך" — ולא דגן גוי, ולאשמועינן דיש קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר. וחלקו של גוי — פטור, שאם חזר ומכרו לישראל — אינו חייב לעשר. אבל חלקו של ישראל — חייב. ואף על גב דמ"צאנך" משמע להו: ולא שותפות גוי, לא משמע להו מ"דגנך" למעוטי של שותפות גוי. דדגן — כמאן דפליג דמי, שהרי חולקין אותה במדה, וקרינא ביה "דגנך" בחלקו של ישראל. אבל צאן — כל בהמה ובהמה יש לגוי חלק בה, ולא קרינא בחדא מינייהו "צאנך". **שלקחו שדה** — שקנו שדה בשותפות. **טבל וחולין מעורבין זה בזה** — ואפילו לאחר שחלקו, לא אמרינן "יש ברירה", וחלקו של גוי הלך לו, וזה חלק המגיע לישראל, וטבל גמור הוא. אלא "אין ברירה", וגם זה שנשאר — חציו טבל וחצי חולין, דיש קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע חלקו מיד מעשר. ואני שמעתי: שאין לו תקנה, לפי שאם בא להפריש — נמצא מפריש מן הפטור על החיוב. ולי נראה: שיש לו תקנה בשני צדדין, אם יש לו טבל ממקום אחר — מפריש על זה, לפי חציו, שאין חייב אלא חציו. ואם אין לו טבל אחר — מפריש מיניה וביה, לפי כולו. כגון אם יש לו עשרים — מפריש שנים מהן. שאם אין מפריש אלא אחד — לא נפטר, לפי שזה שהפריש יש חציו שאין שם מעשר חל עליו, לפי שהוא פטור ועומד. אבל כשמפריש שנים — הרי השם חל על האחד, ופוטר את העשרה המחוייבין. והא ליכא למימר: דילמא שניהם המופרשין בחלקו של גוי גדלו, ואין שם מעשר חל עליהם — דתניא בגמרא דראש השנה (יב,ב) גבי חדש וישן המעורבין, דקיימא לן: אין תורמין מזה על זה, וקתני: צובר את גרנו לתוכו, ונמצא תורם מן החדש שבו על החדש שבו, ומן הישן שבו על הישן שבו. וכי היכי דפריש חדש וישן בחולין, איכא נמי חדש וישן במעשר. הכא נמי נמצא תורם מן החיוב שבו על החיוב שבו, ומן הפטור שבו על הפטור שבו. ואפילו למאן דפליג עליה דההוא, הכא מודי. דהתם — הוא דאיכא למימר: אין בילה, לא נבללו יפה, ושמא אין חדש במעשר לפי חשבון הנותר בחולין, ואין ישן במעשר לפי חשבון הנותר בחולין. אבל הכא — יש בילה, דהא בכל חטה וחטה יש לגוי ולישראל חלק, כיון דאין ברירה. וכי אפריש מיניה וביה, יש במעשר מן החיוב כפי החיוב ומן הפטור כפי הפטור. ובתוספתא דדמאי (פרק ה) מצאתי דטבל וחולין שנתערבו — אם יש לו פרנסה ממקום אחר, מוציא לפי חשבון. כלומר, מפריש ממקום אחר לפי חשבון טבל זה המעורב. ואם לאו — נוטל מן החולין כפי תרומת מעשר שבטבל. ואיני יודע מהו. ורבי ורבן שמעון בן גמליאל הכי פליגי — רבי סבר: אם יש לו טבל אחר, מפריש על זה לפי חציו. ואם הפריש לפי כולו, דנמצא מרבה במעשרות, ומעשרותיו מקולקלים וזה מתוקן. ועוד נפקא מינה: שאין מפרישים מזה על טבל אחר. ורבן שמעון [בן גמליאל] סבר: יש ברירה, וכיון שחלקו — הרי חלקו של ישראל כולו חייב. ואפילו הוא בא להפריש עליו ממקום אחר — מפריש לפי כולו, והשם חל על מעשרותיו, ומתוקנים הם. ואם רצה להפריש מזה על מקום אחר — מותר. **ואי בעית אימא** — לא תדחק למימר הדר ערביה, דתרוייהו בין שותפות גוי בין שותפות ישראל לרבי אלעאי מ"צאנך" נפקי, דבעינן: מיוחד לך ולא שותפות, לא שנא דגוי ולא שנא דישראל. **ישראל בר חיובא הוא** — וכל ישראל נקראין בלשון יחיד, ולא מיוחד בעינן, ובלבד שאוכל לקרוא בה "צאן של ישראל". **אמר רבא** — אף על פי דפטר רבי אלעאי בשותפות דראשית הגז, מודה הוא בכל הני דאמר לקמיה, כל חד וחד כדמפרש טעמא. **תרומותיכם** — משמע לשנים. **אדרבה לילף מתרומה לחיובא** — דהא בתרומה נמי כתיב "ראשית", ושותפות חייבת בה, וקולא וחומרא — לחומרא מקשינן (יבמות ח,ב). **למה לי** — קרא "עריסותיכם" לחיובא בשותפות? **כדי עריסותיכם** — במדבר ניתנה להם תורה, ושם נאמר להם "כדי עריסותיכם" של עכשיו חייב בחלה. וכמה עיסת מדבר? "עומר לגלגלת", "והעומר עשירית האיפה", והחשבון עולה לחמשה לוגין צפוריים, שהן שבעה רבעים ועוד מדבריות, שהן ארבעים ושלש ביצים וחומש ביצה, כדאמרינן בעירובין בפרק "כיצד משתתפין" (פג,ב): איפה — שלש סאין, סאה — ששת קבין, הרי איפה — שמונה עשר קבין. קב — ארבעה לוגין, הרי איפה — שבעים ושנים לוגין. עשירית דידה כמה הוה — שבעה לוגין לשבעים לוג, ולשני לוגין שהן שתים עשרה ביצים, עשירית שלהן — ביצה וחומש. הרי שבעת לוגין וביצה וחומש ביצה. והלוג — ששה ביצים, הרי ארבעים ושלש ביצים וחומש. **ארצכם** — של שנים הוא אומר. **בקרך וצאנך** — "כל הבכור" וגו', הרי כתיב "ובכורות בקרכם וצאנכם" — אפילו לשנים.

ביתך

וְרַבָּנַן - לָא נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא לָא וְ"ו וְלָא "רֵאשִׁית"! וְרַבִּי אֶלְעָאי - אַיְידֵי דְּהַאי קְדוּשַׁת דָּמִים וְהַאי קְדוּשַׁת הַגּוּף, פְּסִיק לְהוּ, וַהֲדַר עָרְבֵי לְהוּ. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: שׁוּתָּפוּת גּוֹי בִּתְרוּמָה, רַבָּנַן חִיּוּבֵי מְחַיְּבֵי: דְּתַנְיָא: יִשְׂרָאֵל וְגוֹי שֶׁלָּקְחוּ שָׂדֶה בְּשׁוּתָּפוּת - טֶבֶל וְחוּלִּין מְעוֹרָבִים זֶה בָּזֶה, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שֶׁל יִשְׂרָאֵל - חַיָּיב, וְשֶׁל גּוֹי - פָּטוּר. עַד כָּאן לָא פְּלִיגִי, אֶלָּא דְּמָר סָבַר יֵשׁ בְּרִירָה, וּמָר סָבַר אֵין בְּרִירָה. אֲבָל שׁוּתָּפוּת דְּגוֹי - דִּבְרֵי הַכֹּל חַיֶּיבֶת. וְאִי בָּעֵית אֵימָא: תַּרְוַיְיהוּ לְרַבִּי אֶלְעָאי מִ"צֹּאנְךָ" נָפְקָא, שׁוּתָּפוּת דְּגוֹי מַאי טַעְמָא - דְּלָא מְיַיחֲדָא לֵיהּ, לְיִשְׂרָאֵל נַמִּי - לָא מְיַיחֲדָא לֵיהּ. וְרַבָּנַן, גּוֹי - לָאו בַּר חִיּוּבָא הוּא, יִשְׂרָאֵל - בַּר חִיּוּבָא הוּא. אֲמַר רָבָא: מוֹדֶה רַבִּי אֶלְעָאי בִּתְרוּמָה, אַף עַל גַּב דִּכְתִיב "דְּגָנְךָ" - דְּיָדָךְ אֵין, דְּשׁוּתָּפוּת לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא "תְּרוּמֹתֵיכֶם". אֶלָּא "דְּגָנְךָ" לָמָּה לִי? לְמַעוּטֵי שׁוּתָּפוּת גּוֹי. חֲלָה אַף עַל גַּב דִּכְתִיב "רֵאשִׁית", וְאִיבָּא לְמֵימַר: נַיְלַף "רֵאשִׁית" "רֵאשִׁית" מֵרֵאשִׁית הַגֵּז, מַה לְהַלָּן - דְּשׁוּתָּפוּת לָא, אַף כָּאן - דְּשׁוּתָּפוּת לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא "עֲרִסוֹתֵיכֶם". - אֶלָּא מַעֲמָא דִּכְתִיב "עֲרִסוֹתֵיכֶם", הָא לָאו הָכִי הֲוָה אָמִינָא: נַיְלַף "רֵאשִׁית" "רֵאשִׁית" מֵרֵאשִׁית הַגֵּז? אַדְרַבָּה, נַיְלַף מִתְּרוּמָה! - הָכִי נַמִּי, אֶלָּא "עֲרִסוֹתֵיכֶם" לָמָּה לִי? כְּדֵי עֲרִיסוֹתֵיכֶם. פְּאָה אַף עַל גַּב דִּכְתִיב "שָׂדְךָ" - דְּיָדָךְ אֵין, שׁוּתָּפוּת לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא "וּבְקֻצְרְכֶם אֶת קְצִיר אַרְצְכֶם", אֶלָּא "שָׂדְךָ" לָמָּה לִי? לְמַעוּטֵי שׁוּתָּפוּת גּוֹי. בְּכוֹרָה אַף עַל גַּב דִּכְתִיב "כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ" - דְּיָדָךְ אֵין, דְּשׁוּתָּפוּת לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא "וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם", אֶלָּא "בְּקָרְךָ וְצֹאנְךָ" לָמָּה לִי? לְמַעוּטֵי שׁוּתָּפוּת גּוֹי. מְזוּזָה אַף עַל גַּב דִּכְתִיב "בֵּיתֶךָ" - דְּיָדָךְ אֵין, שׁוּתָּפוּת לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא "לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם", וְאֶלָּא "בֵּיתֶךָ" לְמַאי אֲתָא? לְכִדְרַבָּה, דַּאֲמַר רַבָּה:

דרך

ישראל להפקיע חלקו מיד מעשר. ואני שמעתי: שאין לו תקנה, לפי שאם בא להפריש — נמצא מפריש מן הפטור על החיוב. ולי נראה: שיש לו תקנה בשני צדדין, אם יש לו טבל ממקום אחר — מפריש על זה, לפי חציו, שאין חייב אלא חציו. ואם אין לו טבל אחר — מפריש מיניה וביה, לפי כולו. כגון אם יש לו עשרים — מפריש שנים מהן. שאם אין מפריש אלא אחד — לא נפטר, לפי שזה שהפריש יש חציו שאין שם מעשר חל עליו, לפי שהוא פטור ועומד. אבל כשמפריש שנים — הרי השם חל על האחד, ופוטר את העשרה המחוייבין. והא ליכא למימר: דילמא שניהם המופרשין בחלקו של גוי גדלו, ואין שם מעשר חל עליהם — דתניא בגמרא דראש השנה (יב,ב) גבי חדש וישן המעורבין, דקיימא לן: אין תורמין מזה על זה, וקתני: צובר את גרנו לתוכו, ונמצא תורם מן החדש שבו על החדש שבו, ומן הישן שבו על הישן שבו. וכי היכי דפריש חדש וישן בחולין, איכא נמי חדש וישן במעשר. הכא נמי נמצא תורם מן החיוב שבו על החיוב שבו, ומן הפטור שבו על הפטור שבו. ואפילו למאן דפליג עליה דההוא, הכא מודי. דהתם — הוא דאיכא למימר: אין בילה, לא נבללו יפה, ושמא אין חדש במעשר לפי חשבון הנותר בחולין, ואין ישן במעשר לפי חשבון הנותר בחולין. אבל הכא — יש בילה, דהא בכל חטה וחטה יש לגוי ולישראל חלק, כיון דאין ברירה. וכי אפריש מיניה וביה, יש במעשר מן החיוב כפי החיוב ומן הפטור כפי הפטור. ובתוספתא דדמאי (פרק ה) מצאתי דטבל וחולין שנתערבו — אם יש לו פרנסה ממקום אחר, מוציא לפי חשבון. כלומר, מפריש ממקום אחר לפי חשבון טבל זה המעורב. ואם לאו — נוטל מן החולין כפי תרומת מעשר שבטבל. ואיני יודע מהו. ורבי ורבן שמעון בן גמליאל הכי פליגי — רבי סבר: אם יש לו טבל אחר, מפריש על זה לפי חציו. ואם הפריש לפי כולו, דנמצא מרבה במעשרות, ומעשרותיו מקולקלים וזה מתוקן. ועוד נפקא מינה: שאין מפרישים מזה על טבל אחר. ורבן שמעון [בן גמליאל] סבר: יש ברירה, וכיון שחלקו — הרי חלקו של ישראל כולו חייב. ואפילו הוא בא להפריש עליו ממקום אחר — מפריש לפי כולו, והשם חל על מעשרותיו, ומתוקנים הם. ואם רצה להפריש מזה על מקום אחר — מותר. **ואי בעית אימא** — לא תדחק למימר הדר ערביה, דתרוייהו בין שותפות גוי בין שותפות ישראל לרבי אלעאי מ"צאנך" נפקי, דבעינן: מיוחד לך ולא שותפות, לא שנא דגוי ולא שנא דישראל. **ישראל בר חיובא הוא** — וכל ישראל נקראין בלשון יחיד, ולא מיוחד בעינן, ובלבד שאוכל לקרוא בה "צאן של ישראל". **אמר רבא** — אף על פי דפטר רבי אלעאי בשותפות דראשית הגז, מודה הוא בכל הני דאמר לקמיה, כל חד וחד כדמפרש טעמא. **תרומותיכם** — משמע לשנים. **אדרבה לילף מתרומה לחיובא** — דהא בתרומה נמי כתיב "ראשית", ושותפות חייבת בה, וקולא וחומרא — לחומרא מקשינן (יבמות ח,ב). **למה לי** — קרא "עריסותיכם" לחיובא בשותפות? **כדי עריסותיכם** — במדבר ניתנה להם תורה, ושם נאמר להם "כדי עריסותיכם" של עכשיו חייב בחלה. וכמה עיסת מדבר? "עומר לגלגלת", "והעומר עשירית האיפה", והחשבון עולה לחמשה לוגין צפוריים, שהן שבעה רבעים ועוד מדבריות, שהן ארבעים ושלש ביצים וחומש ביצה, כדאמרינן בעירובין בפרק "כיצד משתתפין" (פג,ב): איפה — שלש סאין, סאה — ששת קבין, הרי איפה — שמונה עשר קבין. קב — ארבעה לוגין, הרי איפה — שבעים ושנים לוגין. עשירית דידה כמה הוה — שבעה לוגין לשבעים לוג, ולשני לוגין שהן שתים עשרה ביצים, עשירית שלהן — ביצה וחומש. הרי שבעת לוגין וביצה וחומש ביצה. והלוג — ששה ביצים, הרי ארבעים ושלש ביצים וחומש. **ארצכם** — של שנים הוא אומר. **בקרך וצאנך** — "כל הבכור" וגו', הרי כתיב "ובכורות בקרכם וצאנכם" — אפילו לשנים.

[יא.]

הֵיךְ עֲבִידָא? עַל אֵי זֶה מֵהֶן מִתְחַיֵּב, עַל הָרִאשׁוֹנָה אוֹ עַל הָאַחֲרוֹנָה? חַבְרַיָּא אָמְרִין: עַל הָרִאשׁוֹנָה. אָמַר לוֹן רַבִּי יוֹסֵי: אוֹמְרִים לוֹ צֵא וְתֵימַר עַל הָרִאשׁוֹנָה? אֶלָּא כִּי נַן קָיְמִין, עַל הָאַחֲרוֹנָה.

תַּמָּן תְּנִינַן: הוֹצִיאוּ לוֹ אֶת הַכַּף וְאֶת הַמַּחְתָּה; עַל אֵי זוֹ מִתְחַיֵּב, עַל הָרִאשׁוֹנָה אוֹ עַל הָאַחֲרוֹנָה? חַבְרַיָּא אָמְרֵי: עַל הָאַחֲרוֹנָה. אָמַר לוֹן רַבִּי יוֹסֵי: אוֹמֵר לוֹ הִכָּנֵס וְתֵימַר עַל הָאַחֲרוֹנָה? אֶלָּא כֵּן אֲנַן קָיְמִין, עַל הָרִאשׁוֹנָה.

שִׁעוּר הִשְׁתַּחֲוָיָה - עֶשֶׂר אַמּוֹת. הֵיךְ עֲבִידָא? הָיָה בַּאֲרָכָּה עֶשְׂרִים וּבְקִצָּרָה עֶשֶׂר, הֵילֵךְ חָמֵשׁ, אֵין יֵזִיל בְּדָא - חָמֵשׁ, וְאֵין יֵזִיל בְּדָא - חֲמִשָּׁה־עָשָׂר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: לְעוֹלָם אֵין מִתְחַיֵּב עַד שֶׁתְּהֵא אֲרָכָּה מְרֻבָּה עַל הַקִּצָּרָה עֶשֶׂר. הֵיךְ עֲבִידָא? הָיָה בַּאֲרָכָּה שְׁלֹשִׁים וּבְקִצָּרָה עֶשֶׂר. הֵילֵךְ חָמֵשׁ, אֵין יֵזִיל בְּדָא - חָמֵשׁ, אֵין יֵזִיל בְּדָא - עֶשְׂרִין וְחָמֵשׁ.

עַד כַּמָּה הִיא הִשְׁתַּחֲוָיָה? רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: עַד כְּדֵי שְׁאִילַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ. אַבָּא בַּר חוּנָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: עַד כְּדֵי שְׁאִילַת שָׁלוֹם מִתַּלְמִיד לְרַב ׳שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי׳.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: אֵי זוֹ הִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁבִּנְדָּה שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ? הָיָה מְשַׁמֵּשׁ עִם הַטְּהוֹרָה וְאָמְרָה לוֹ ׳נִטְמֵאתִי׳ וּפֵרַשׁ מִיָּד - חַיָּב, שֶׁיְּצִיאָתוֹ הֲנָיָה לוֹ כְּבִיאָתוֹ.

גְּמָרָא: כַּהֲנָא אָמַר: אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא הָיְתָה בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה, וִידִיעָה בַּסּוֹף, וְהֶעְלֵם בֵּינְתַיִם! הֵשִׁיב רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אֶבְדִּימִי קַמֵּי רַבִּי מָנָא: וְיִהְיוּ כֵן הַמּוֹרִים? אֲמַר לֵהּ: אֲנַן בָּעֵיי נִכְנָסִין, וְאַתְּ מַיְתֵי לָן מוֹרִין?! מַאי כְּדוֹן? אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: "מִצְוֹת" "מִצְוֹת", מַה "מִצְוֹת" שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן בְּקִבּוּעַ, אַף כָּאן בְּקִבּוּעַ.

[יא:]

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: ה"שֶּׁרֶץ" "וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ" - עַל הֶעְלֵם הַשֶּׁרֶץ הוּא חַיָּב, וְאֵינוֹ חַיָּב עַל הֶעְלֵם מִקְדָּשׁ. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: "וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא" - עַל הֶעְלֵם הַטֻּמְאָה הוּא חַיָּב, אֵינוֹ חַיָּב עַל הֶעְלֵם הַמִּקְדָּשׁ. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: "וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ" "וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ". שְׁנֵי פְּעָמִים, לְחַיֵּב עַל הֶעְלֵם הַטֻּמְאָה וְעַל הֶעְלֵם הַמִּקְדָּשׁ.

גְּמָרָא: חִזְקִיָּה אָמַר: מַחֲלֹקֶת בֵּינֵיהוֹן. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מַשְׁמָעוּת דּוֹרְשִׁין בֵּינֵיהוֹן. אִית תַּנֵּי תָּנֵי: עַל הֶעְלֵם טֻמְאָה חַיָּב וְלֹא עַל הֶעְלֵם מִקְדָּשׁ. אִית תַּנֵּי תָּנֵי: עַל הֶעְלֵם שֶׁרֶץ חַיָּב וְלֹא עַל הֶעְלֵם מִקְדָּשׁ. מְחַלְפָה שִׁיטַת רַבִּי לְעָזָר! תַּמָּן הוּא אָמַר אֲפִלּוּ לֹא יָדַע, וְכָא אָמַר עַד שֶׁיֵּדַע! תַּמָּן (וַיִּקְרָא ד, כג): "אֲשֶׁר חָטָא בָּהּ" מִכָּל מָקוֹם, הָכָא (שָׁם ה, ב): "וְהוּא טָמֵא". מְחַלְפָה שִׁיטַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ! תַּמָּן הוּא אָמַר "אֲשֶׁר חָטָא בָּהּ" עַד שֶׁיֵּדַע בַּמֶּה נִתְחַיֵּב, הָכָא "וְהוּא טָמֵא" מִכָּל מָקוֹם! אָמַר רַבִּי חִינְנָא: וְכָא לֵית כְּתִיב "בָּהּ"? וּמָה מְקַיֵּם רַבִּי לְעָזָר "בָּהּ"? פְּרָט לְמִתְעַסֵּק.

הַדָּרָן עָלָךְ יְדִיעוֹת הַטֻּמְאָה

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

הֲלָכָה א: **מַתְנִיתִין**: שְׁבוּעוֹת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע. ׳שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל׳, וְ׳שֶׁלֹּא אֹכַל׳, ׳שֶׁאָכַלְתִּי׳, וְ׳שֶׁלֹּא אָכַלְתִּי׳. ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל׳, וְאָכַל כָּל שֶׁהוּא – חַיָּב, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. אָמַר לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָה: אֵיכָן מָצִינוּ לְאוֹכֵל כָּל שֶׁהוּא שֶׁהוּא חַיָּב, שֶׁזֶּה חַיָּב? אָמַר לָהֶן: אֵיכָן מָצִינוּ בְּמִדַּבֵּר וּמֵבִיא קָרְבָּן, שֶׁזֶּה מְדַבֵּר וּמֵבִיא קָרְבָּן.

[יב.]

גְּמָרָא: נִיחָא ׳שֶׁאֹכַל׳ וְ׳שֶׁלֹּא אֹכַל׳, ׳שֶׁאָכַלְתִּי׳ וְ׳שֶׁלֹּא אָכַלְתִּי׳ מַה נַּן קָיְמִין? אִם בְּיָדוּעַ שֶׁאָכַל וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא אָכַל, שְׁבוּעַת שֶׁקֶר הוּא! וְאִם סָבוּר שֶׁלֹּא אָכַל וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא אָכַל. רַבִּי בָּא בַּר רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב: בְּשׁוֹגֵג בְּקָרְבָּנָהּ וּבְמֵזִיד בְּקָרְבָּנָהּ, אֲבָל ׳סָבוּר הָיִיתִי שֶׁאֵין בּוֹ שְׁבוּעָה׳ – מֻתָּר! אֶלָּא בְּמֵזִיד בָּהּ וּבְשׁוֹגֵג בְּקָרְבָּנָהּ.

וְלָא כֵן אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: מֵזִיד בְּחֵלֶב וְשׁוֹגֵג בְּקָרְבָּן, מַתְרִין בּוֹ וְלוֹקֶה וּמֵבִיא קָרְבָּן. לֵית יָכִיל, דְּמַר רַבִּי לָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: כָּךְ מֵשִׁיב רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לְרַבִּי עֲקִיבָה: מָצִינוּ דָּבָר שֶׁחַיָּבִין בִּזְדוֹנוֹ מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שֶׁקֶר, וּבְהֶעְלֵימוֹ מִשּׁוּם בְּטוּי? וְיִתְיַבְּנִיהּ רַבִּי עֲקִיבָה, מָצִינוּ דָּבָר שֶׁחַיָּבִין בִּזְדוֹנוֹ מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שֶׁקֶר וּמֵבִיא קָרְבָּן! אֶלָּא כִּי נַן קָיְמִין – בְּבָרִיא לוֹ שֶׁאָכַל וְנִשְׁבַּע, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא אָכַל. לָא בְּאוֹמֵר ׳אֵין זוֹ שְׁבוּעָה׳? תַּמָּן בְּאוֹמֵר אֵין זוֹ שְׁבוּעָה, בְּרַם הָכָא בְּיוֹדֵעַ בָּהּ שֶׁשְּׁבוּעָה הִיא, אֶלָּא שֶׁהוּא בְּטוֹעֶה מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר.

מַה נַּן קָיְמִין? אִם בְּאוֹמֵר ׳שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל אֲכִילַת תּוֹרָה׳, אַף רַבִּי עֲקִיבָה מוֹדֶה! וְאִם בְּאוֹמֵר ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶטְעוֹם׳, אַף רַבָּנָן מוֹדוּ! אֶלָּא כִּי נַן קָיְמִין – בִּסְתָם.

[יב:]

כָּל שֶׁהוּא אֲכִילָה?! פְּתַר לַהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאָמַר כָּל שֶׁהוּא אֲכִילָה. מַה מַפְקָה מִבֵּינֵיהוֹן? ׳שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל כִּכָּר זוֹ׳, וַאֲכָלָהּ חָסֵר כָּל שֶׁהוּא. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָה חַיָּב; עַל דַּעְתְּהוֹן דְּרַבָּנִין פָּטוּר. ׳שֶׁלֹּא אֹכַל כִּכָּר זוֹ׳, וַאֲכָלָהּ חָסֵר כָּל שֶׁהוּא. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָה פָּטוּר; עַל דַּעְתָּן דְּרַבָּנִין חַיָּב.

אַף בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי כֵּן: ׳שְׁבוּעָה אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי אִם אֹכַל כִּכָּר זוֹ׳, וַאֲכָלָהּ חָסֵר כָּל שֶׁהוּא. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָה אִשְׁתּוֹ מֻתֶּרֶת; עַל דַּעְתְּהוֹן דְּרַבָּנִין אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה. ׳שֶׁלֹּא אֹכַל כִּכָּר זוֹ׳, וַאֲכָלָהּ חָסֵר כָּל שֶׁהוּא. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָה אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה; עַל דַּעְתְּהוֹן דְּרַבָּנִין אִשְׁתּוֹ מֻתֶּרֶת.

אוֹף בַּנְּכָסִין כֵּן: ׳שְׁבוּעַת נְכָסַי עָלַי אִם אֹכַל כִּכָּר זוֹ׳, וַאֲכָלָהּ חָסֵר כָּל שֶׁהוּא. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָה מֻתָּרִין; עַל דַּעְתְּהוֹן דְּרַבָּנִין נְכָסִים אֲסוּרִין. ׳שֶׁלֹּא אֹכַל כִּכָּר זוֹ׳, וַאֲכָלָהּ חָסֵר כָּל שֶׁהוּא. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָה נְכָסָיו אֲסוּרִין; עַל דַּעְתְּהוֹן דְּרַבָּנִין מֻתָּרִין.

וַהֲרֵי הַמְּגַדֵּף מֵבִיא קָרְבָּן! חַבְרַיָּא אָמְרֵי בְּשֵׁם רֵישׁ לָקִישׁ: בְּשִׁיטָתָם הֶשִׁיבוּם:

לְשִׁיטַתְכֶם שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים אֵין הַמְּגַדֵּף מַעֲשֶׂה, אֵיכָן מָצִינוּ בְּמְדַבֵּר וּמֵבִיא קָרְבָּן, שֶׁזֶּה מְדַבֵּר וּמֵבִיא קָרְבָּן? ! רַבִּי בָּא קַרְתִּיגְנָאָה בָּעֵי: מְחַלְּפָה שִׁיטַת רֵישׁ לָקִישׁ! תַּמָּן מַר לְרַבִּי עֲקִיבָה אֵין הַמְּגַדֵּף מַעֲשֶׂה, וְהָכָא מַר מְגַדֵּף מַעֲשֶׂה כְּרַבִּי עֲקִיבָה! רַבִּי לָא בְּשֵׁם רֵישׁ לָקִישׁ: תְּרֵין תַּנָּיִין אִנּוּן עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָה. חַד אָמַר: אֵין הַמְּגַדֵּף מַעֲשֶׂה. וְחַד אָמַר: הַמְּגַדֵּף מַעֲשֶׂה.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל׳, וְאָכַל וְשָׁתָה - אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל וְשֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה׳, וְאָכַל וְשָׁתָה - חַיָּב שְׁתַּיִם.

גְּמָרָא: שְׁתִיָּה בִּכְלַל אֲכִילָה, וְלֹא אֲכִילָה בִּכְלַל שְׁתִיָּה. רַבִּי יוֹנָה שְׁמַע כֵּלְהוֹן מִכָּא (וַיִּקְרָא יז, יב): "עַל כֵּן אָמַרְתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא תֹאכַל דָּם", מַה נַן קָיְמִין? אִם בְּדָם שֶׁקָּרַשׁ, הָתָנֵי דָּם שֶׁקָּרַשׁ אֵינוֹ לֹא אֹכֶל וְלֹא מַשְׁקֶה.

[יג.]

אֶלָּא כֵּן נַן קָיְמִין כְּמוֹת שֶׁהוּא, וְהַתּוֹרָה קָרָאת אוֹתוֹ אֲכִילָה! וְהָתָנֵי: הִמְחָה אֶת הַחֵלֶב וּגְמָעוֹ, אוֹ שֶׁהִקְפָּה אֶת הַדָּם וַאֲכָלוֹ, אִם יֵשׁ בּוֹ כַּזַּיִת חַיָּב. מָה עָבַד לַהּ רַבִּי יוֹנָה? אֵינוֹ אֹכֶל לִטָּמֵא טֻמְאַת אֳכָלִין, וְלֹא מַשְׁקֶה לִטָּמֵא טֻמְאַת מַשְׁקִין. חֲזַר רַבִּי יוֹנָה וּפָתַר מַתְנִיתָא (דְּבָרִים יד, כו): "וְנָתַתָּ הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ", מַה נַן קָיְמִין? אִם בְּטוּעֵם טַעַם יַיִן לְתַבְשִׁיל, וַהֲלֹא הַטַּעַם לִפְגָם! אֶלָּא כֵּן נַן קָיְמִין כְּמוֹת שֶׁהוּא, וְרַחֲמָנָא קָרֵיהּ אֲכִילָה.

רַבָּנִין דְּקֵיסָרִין אָמְרִין: תִּפְתֵּר בְּאֵלֶּין גַּמְרָיֵיה וְאוּרְזָרְיֵיה[א]. שֶׁהַכֹּל טְפֵלָה לַאֲכִילָה - כַּאֲכִילָה. רַבִּי יוֹסֵי שְׁמַע כֵּלְהוֹן מִכָּא: ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל׳, וְאָכַל וְשָׁתָה - אֵין חַיָּב אֶלָּא אַחַת. אָמְרֵי חַבְרַיָּא קֳמֵי רַבִּי יוֹסֵי: וַמַר דְּבָתְרָהּ: ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל וְשֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה׳, וְאָכַל וְשָׁתָה - חַיָּב שְׁתַּיִם! אֲמַר לוֹן רַבִּי יוֹסֵי: אִלּוּ מִי שֶׁאָמַר ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כְּכָר זוֹ׳, וְחָזַר וְאָמַר ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כְּכָר זוֹ׳, וְאָכַל שְׁתֵּיהֶן, שֶׁמָּא אֵינוֹ חַיָּב שְׁתַּיִם? !

רַבִּי חֲנִינָה בְּשֵׁם רַבִּי פִּינְחָס שְׁמַע כֵּלְהוֹן מִכָּא: ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל׳, וְאָכַל אֳכָלִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין, וְשָׁתָה מַשְׁקִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין - פָּטוּר. הָא אָכַל אֳכָלִין רְאוּיִין, וְשָׁתָה מַשְׁקִין רְאוּיִין - חַיָּב. עַד כְּדוֹן בְּשֶׁאָמַר ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל׳, וְשָׁתָה. וּכְרַבִּי דְּאָמַר ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה׳. רַבִּי חִינְנָא שְׁמַע כֵּלְהוֹן מִכָּא: אָכַל וְשָׁתָה בְּהֶעְלֵם אֶחָד אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. רַבִּי בָּא שְׁמַע כֵּלְהוֹן מִכָּא (דְּבָרִים כו, יד): "לֹא אָכַלְתִּי בְאֹנִי", אֶלָּא שָׁתִיתִי? !

עַד כְּדוֹן בְּשֶׁאָמַר ׳שֶׁלֹּא אֹכַל׳ וְשָׁתָה, אָמַר ׳שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה׳ וְאָכַל? שְׁתִיָּה בִּכְלַל אֲכִילָה, וְלֹא אֲכִילָה בִּכְלַל שְׁתִיָּה.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל׳, וְאָכַל פֵּת חִטִּין וּפַת שְׂעוֹרִין וּפַת כֻּסְמִין - אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל פַּת חִטִּין וּפַת שְׂעוֹרִין וּפַת כֻּסְמִין׳ וְאָכַל - חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה׳, וְשָׁתָה מַשְׁקִין הַרְבֵּה - אֵינוֹ חַיָּב

תַּבְשִׁילִים שֶׁמּוֹסִיפִים לְתוֹכָם יַיִן, וְלָכֵן נָקַט לְשׁוֹן אֲכִילָה לְגַבֵּי יַיִן.

אֶלָּא אַחַת. ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה יַיִן וְשֶׁמֶן וּדְבָשׁ׳ - חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

גְּמָרָא: ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל פַּת׳, וּכְרָכָה בְּעַלֵּי קָנִים וְעַלֵּי גְּפָנִים וְאָכַל - פָּטוּר. ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל פַּת׳, וּכְרָכָהּ בְּחַרְצַנִּין וְזַגִּין - חַיָּב אַחַת;

[יג:]

וְאִם הָיָה נָזִיר - חַיָּב שָׁלֹשׁ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בְּכוֹלֵל, אֲבָל בְּפוֹרֵט - אֵין שְׁבוּעוֹת חָלוֹת עַל אִסּוּרִין. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: אֲפִלּוּ בְּכוֹלֵל אֵין שְׁבוּעוֹת חָלוֹת עַל הָאִסּוּרִין.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל׳, וְאָכַל אֲכָלִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לַאֲכִילָה, וְשָׁתָה מַשְׁקִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לִשְׁתִיָּה - פָּטוּר. ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל׳, וְאָכַל נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים - חַיָּב. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר. אָמַר ׳קוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי אִם אָכַלְתִּי הַיּוֹם׳, וְהוּא שֶׁאָכַל נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים - הֲרֵי אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה.

גְּמָרָא: בְּדָא רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר? רַבִּי שִׁמְעוֹן כְּדַעְתֵּיהּ. דִּתְנִינַן תַּמָּן: כַּמָּה יֹאכַל מִן הַטֶּבֶל וְיִהְיֶה חַיָּב? רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל שֶׁהוּא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כַּזַּיִת. אָמַר לָהֶן רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֵין אַתֶּם מוֹדִין בְּאוֹכֵל נְמָלָה כָּל שֶׁהוּא שֶׁחַיָּב? אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁהִיא כִּבְרִיָּתָהּ. אָמַר לָהֶן: אַף חִטָּה אַחַת כִּבְרִיָּתָהּ.

[יד.]

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, לָמָּה רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר? אָמַר רַבִּי זְעִירָה: רַבִּי שִׁמְעוֹן כְּדַעְתֵּיהּ. תָּנֵי בְשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן (ויקרא טז, כט): "תְּעַנּוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם" - מִמָּתָר לָכֶם, וְלֹא מֵאָסוּר לָכֶם. רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל בָּעֵי: עַל דַּעַת רַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר בְּכוֹלֵל שְׁבוּעוֹת חָלוֹת עַל הָאִסּוּרִין, נִתְנֵי ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל׳ וְאָכַל. אָמַר רַבִּי זְעִירָא: כָּל יוֹמוֹי דְּרַבִּי בָּא בַּר מַמָּל לֹא אַשְׁכַּחְנַן תּוֹתְבָהּ, וּמִן דִּדְמַךְ אַשְׁכַּחְנַן תּוֹתְבָהּ. מַה נַן קַיְמִין? אִם בְּאוֹמֵר ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל בָּשָׂר כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה׳, וְהַפֶּסַח בְּתוֹכָן. ׳שֶׁלֹּא אוֹכַל עֲשֶׂרֶת יָמִים הַלָּלוּ׳ וְיוֹם־הַכִּפּוּרִים בְּתוֹכָן. בְּמֵיחַל שְׁבוּעָה עַל הָאֲסוּרִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְתִשְׁמַע מִנָּהּ: הָיוּ לְפָנָיו זֵיתִים שֶׁל שְׁחוּטָה, וְאֶחָד שֶׁל נְבֵלָה, וְאָמַר: ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל עֲשֶׂרֶת זֵיתִים אֵלּוּ - כֵּיוָן שֶׁפָּטוּר עַל הַנְּבֵלָה פָּטוּר אַף עַל הַשְּׁאָר. רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּה בָּעֵי: וְלָמָּה לֹא מַר ׳שְׁבוּעָה

[יד:]

שֶׁאוֹכַל מִשְּׁחִיטַת פְּלוֹנִי׳? אֵין בָּהּ חֵלֶב?! בְּשׁוֹחֵט צְבָיִים, אֵין בָּהּ גִּיד הַנָּשֶׁה?! בְּעוֹפוֹת, אֵין בָּהֶן דָּם?! רַבִּי חִינְנָה בָּעֵי: וְלָמָּה לָא מַר ׳שְׁבוּעָה שֶׁאוֹכַל מִפְּלוֹנִי׳ סְתָם? בְּגִין רַבִּי שִׁמְעוֹן. וְאֵין כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן נִתְנֵי יוֹם־הַכִּפּוּרִים, דְּתָנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן: "תְּעַנּוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם" (ויקרא טז, כט) - מִמָּתָר לוֹ, וְלֹא מֵאָסוּר לוֹ. אֶלָּא שֶׁזֶּה בְּקִבּוּעַ, וְזֶה בְּעוֹלֶה וְיוֹרֵד. הֲתִיבוֹן: הֲרֵי טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו שֶׁהוּא בְּעוֹלֶה וְיוֹרֵד, וְתָנֵי תְּנָא! לָא אֲתֵינַן מִתְנֵי אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁהֵן חִיּוּב כָּרֵת, שְׁבוּעוֹת אֵין בָּהֶן כָּרֵת. הֲתִיבוֹן: הֲרֵי מְעִילָה אֵין בָּהּ כָּרֵת, וְתָנֵי! לָא אֲתֵינַן מִתְנֵי אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶן הֶתֵּר אַחַר אִסּוּרָן, שְׁבוּעוֹת יֵשׁ לָהֶן הֶתֵּר אַחַר אִסּוּרָן.

הַדָּא אָמְרָה, שֶׁאֵין אֲבוֹת מְלָאכוֹת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִין. אִלּוּ מִי שֶׁעָשָׂה כֻּלָּם בְּהֶעְלֵם

אֶחָד, כְּלוּם חַיָּב אֶלָּא אַחַת עַל כֻּלָּן. אִלּוּ מִי שֶׁעָשָׂה כָּל אַחַת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, שֶׁמָּא אֵינוֹ חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת?!

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל מַצָּה׳ – אָסוּר לוֹכַל מַצָּה בְּלֵילֵי הַפֶּסַח. ׳שֶׁלֹּא אוֹכַל מַצָּה בְּלֵילֵי הַפֶּסַח׳ –

[טו.]

לוֹקֶה וְאוֹכֵל מַצָּה. ׳שֶׁלֹּא אֵשֵׁב בְּצֵל׳ – אָסוּר לֵישֵׁב בְּצֵל סֻכָּה. ׳שֶׁלֹּא אֵשֵׁב בְּצֵל סֻכָּה׳ – לוֹקֶה וְיוֹשֵׁב בְּצֵל סֻכָּה. לֹא סוֹף דָּבָר סְתָם, אֶלָּא אֲפִלּוּ פְּלוֹנִי. לֹא סוֹף דָּבָר כּוֹלֵל, אֶלָּא אֲפִלּוּ פּוֹרֵט. לֹא סוֹף דָּבָר לַבָּא, אֶלָּא אֲפִלּוּ לְשֶׁעָבַר. לֹא סוֹף דָּבָר רַבִּי עֲקִיבָה, אֶלָּא אֲפִלּוּ רַבָּנָן. לֹא סוֹף דָּבָר נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת, אֶלָּא אֲפִלּוּ עָפָר, עִלָּה הָיָה רוֹצֶה לְהוֹרוֹת לוֹ.

הֲלָכָה ה: **מַתְנִיתִין:** אֶחָד דְּבָרִים שֶׁל עַצְמוֹ וְאֶחָד דְּבָרִים שֶׁל אֲחֵרִים, אֶחָד דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן מַמָּשׁ וְאֶחָד דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶן מַמָּשׁ. כֵּיצַד? אָמַר ׳שְׁבוּעָה שֶׁאֶתֵּן לְאִישׁ פְּלוֹנִי׳ וְ׳שֶׁלֹּא אֶתֵּן׳, ׳שֶׁנָּתַתִּי׳ וְ׳שֶׁלֹּא נָתַתִּי׳. ׳שֶׁאִישַּׁן׳ וְ׳שֶׁלֹּא אִישַּׁן׳, ׳שֶׁיִּשַּׁנְתִּי׳ וְ׳שֶׁלֹּא יָשַׁנְתִּי׳. ׳שֶׁאֶזְרֹק צְרוֹר לַיָּם׳ וְ׳שֶׁלֹּא אֶזְרֹק׳, ׳שֶׁזָּרַקְתִּי׳ וְ׳שֶׁלֹּא זָרַקְתִּי׳. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא עַל הֶעָתִיד לָבוֹא, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ה, ד): "לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב". אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָה: אִם כֵּן, אֵין לִי אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן הָרָעָה וַהֲטָבָה, דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶן הָרָעָה וַהֲטָבָה מִנַּיִן? אָמַר לוֹ: מֵרִבּוּי הַכָּתוּב. אָמַר לוֹ: אִם רִבּוּי הַכָּתוּב לְכָךְ, רִבּוּי הַכָּתוּב לְכָךְ.

[טו:]

גְּמָרָא: רַבִּי בָּא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: ׳שְׁבוּעָה שֶׁנָּתַן פְּלוֹנִי לִפְלוֹנִי מָנֶה׳, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא נָתַן, מֵאַחַר שֶׁאֵין בְּיָדוֹ לַבָּא אֵין בְּיָדוֹ לְשֶׁעָבַר. הָתִיב רַבִּי יוֹסֵי: הֲרֵי תְּפִלִּין, אֵין בָּהֶן לַבָּא וְיֵשׁ בָּהֶן לְשֶׁעָבַר! אָמַר לוֹ: תְּפִלִּין מִמָּקוֹם אַחֵר בָּאוּ. "לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב" מָה הַטָּבָה רְשׁוּת, אַף הָרָעָה רְשׁוּת. יָצָא דָּבָר שֶׁהוּא שֶׁל אִסּוּר, וְדָבָר שֶׁהוּא שֶׁל הֶתֵּר. "לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא" (שָׁם) – לְרַבּוֹת הַגּוֹמֵר בַּלֵּב. "הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה" – פְּרָט לָאָנוּס. "וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ" – פְּרָט לִמְזִיד.

"וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ", וְנֶעֱלְמָה מִמֶּנּוּ שְׁבוּעָה. אוֹ יָכוֹל וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ הַחֵפֶץ? תַּלְמוּד לוֹמַר "בִּשְׁבֻעָה וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ", עַל הֶעְלֵם שְׁבוּעָה חַיָּב, וְאֵינוֹ חַיָּב עַל הֶעְלֵם חֵפֶץ. וְתֵן הֶעְלֵם חֵפֶץ עַל הֶעְלֵם שְׁבוּעָה, וִיהֵא חַיָּב! וְאֵין בֵּינֵיהֶן הֶעְלֵם טֻמְאָה עַל הֶעְלֵם מִקְדָּשׁ, וִיהֵא חַיָּב שְׁתַּיִם, כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּאָמַר: חַיָּב עַל הֶעְלֵם טֻמְאָה וְעַל הֶעְלֵם מִקְדָּשׁ? תַּמָּן כְּתִיב (וַיִּקְרָא ה, ב-ג): "וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ" ... "וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ" שְׁתֵּי פְּעָמִים. וְהָכָא כְּתִיב "וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ" אַחַת. יָכוֹל הַנִּשְׁבָּע לְהָרַע לַאֲחֵרִים יְהֵא חַיָּב? תַּלְמוּד לוֹמַר "לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב" – מָה הַטָּבָה רְשׁוּת, אַף הָרָעָה רְשׁוּת, אוֹצִיא נִשְׁבַּע לְהָרַע לַאֲחֵרִים, שֶׁיְּהֵא פָּטוּר. כְּהוּא דְּמִישְׁתַּבַּע דְּלָא מִתַּן לְחַבְרֵיהּ מֵיכוֹל, חֲמִתֵּיהּ מְפַרְפֵּר וְיָהַב לֵיהּ.

הֵיךְ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל דָּרִישׁ? "אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבַטֵּא בִשְׂפָתַיִם" – כְּלָל, "לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב" – פְּרָט. כְּלָל וּפְרָט, אֵין בִּכְלָל

אֶלָּא מַה שֶׁבִּפְרָט. וַהֲלֹא אֵין בִּפְרָט אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן הֶרָעָה וַהֲטָבָה!

[טז.]

אֶלָּא כֵּינִי: "לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב" – פְּרָט, "לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא" – כְּלָל. פְּרָט וּכְלָל, וְהַכֹּל בִּכְלָל. וְרָבָּה דְּבָרִים שֶׁהֵן לְשֶׁעָבַר? אֶלָּא כֵּינִי: "אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבַטֵּא" – כְּלָל, "לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב" – פְּרָט, "לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא" – חָזַר וְכָלַל. כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט. מָה הַפְּרָט מְפֹרָשׁ דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן הֶרָעָה וַהֲטָבָה, וּדְבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶן הֶרָעָה וַהֲטָבָה מִנַּיִן? אָמַר לוֹ: מֵרִבּוּי הַכָּתוּב. אָמַר לוֹ: אִם רִבָּה הַכָּתוּב לְכָךְ, רִבָּה הַכָּתוּב לְכָךְ. לֵית יָכִיל, דְּמַר רַבִּי הִילָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: כָּךְ מֵשִׁיב רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אֶת רַבִּי עֲקִיבָה: מְצִינוּ דְּבָרִים שֶׁחַיָּבִין עַל זְדוֹנָן מִשֵּׁם שְׁבוּעַת שֶׁקֶר, וּבְהֶעְלֵימָן מִשֵּׁם שְׁבוּעַת בִּטּוּי? וְיִתִּיבְנֵיהּ, מְצִינוּ דָּבָר שֶׁחַיָּבִין בִּזְדוֹנוֹ מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שֶׁקֶר וּמֵבִיא קָרְבָּן. אֲמַר לֵהּ: וְאִית לָךְ דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶן הֶרָעָה וַהֲטָבָה, וְלֵי נַן כְּתִיבִין! אֲמַר לֵהּ: אַף עַל גַּב דְּאִית לִי דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶן הֶרָעָה וַהֲטָבָה, לֵית אִנּוּן כְּתִיבִין, אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם הֶרָעָה וַהֲטָבָה. הָא לְשֶׁעָבַר לֵית.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה, וְלֹא בִטֵּל – פָּטוּר. לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה, וְלֹא קִיֵּם – פָּטוּר. שֶׁהָיָה בְדִין שֶׁיִּהֵא חַיָּב, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה: וּמָה אִם הָרִאשׁוֹת, שֶׁאֵינוֹ מֻשְׁבָּע עָלֶיהָ מֵהַר סִינַי, הֲרֵי הוּא חַיָּב עָלֶיהָ, מִצְוָה שֶׁהוּא מֻשְׁבָּע עָלֶיהָ מֵהַר סִינַי, אֵינוֹ דִין שֶׁיִּהֵא חַיָּב? אָמְרוּ לוֹ: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בִּשְׁבוּעַת הָרִאשׁוֹת שֶׁכֵּן עָשָׂה בָּהּ לָאו כְּהֵן, תֹּאמַר בִּשְׁבוּעַת מִצְוָה שֶׁלֹּא עָשָׂה בָּהּ לָאו כְּהֵן.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי מַנִי: כֵּינִי מַתְנִיתָא: 'חַיָּב, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה'. מַה מַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה בִּשְׁאָר הָאִסּוּרִין?! 'שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל נְבֵלָה' וְלֹא אֲכָלָהּ, פָּטוּר. אָמַר 'שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל' וְאָכַל, אֵין תֵּימַר חַיָּב, וְיִתִּיבְנֵיהּ: לֹא אִם אָמַרְתָּ בִּשְׁבוּעַת הָרִאשׁוֹת, שֶׁעָשָׂה בָּהּ לָאו כְּהֵן וְהֵן כְּלָאוֹ. תֵּימַר בִּשְׁבוּעַת מִצְוָה, שֶׁלֹּא עָשָׂה בָּהּ לָאו כְּהֵן וְהֵן כְּלָאוֹ.

אַזְהָרָה לִשְׁבוּעַת הָרִאשׁוֹת מִנַּיִן? אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בְּרַבִּי בוּן (בַּמִּדְבָּר ל, ג): "לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ" – לֹא יַעֲשֶׂה דְּבָרָיו חֻלִּין.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: 'שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כִּכָּר זוֹ', 'שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכְלֶנָּה' 'שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכְלֶנָּה', וַאֲכָלָהּ – אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. זוֹ הִיא שְׁבוּעַת בִּטּוּי שֶׁחַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת, וְעַל שִׁגְגָתָהּ קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד.

[טז:]

גְּמָרָא: 'שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל כִּכָּר זוֹ הַיּוֹם', וְעָבַר הַיּוֹם וְלֹא אֲכָלָהּ, רַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ תְּרֵיהוֹן אָמְרִין: פָּטוּר. לָא טַעְמָא דְּאָהֳנָן טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן מִשֵּׁם שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְקַבֵּל הַתְרָיָה. טַעְמָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ מִשּׁוּם שֶׁהוּא בְּ'לֹא תַעֲשֶׂה' שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה. מַה מַּפְקָה מִבֵּינֵיהוֹן? שְׁרָפָהּ וְהִשְׁלִיכָהּ לַיָּם. אִין תֵּימַר מִשֵּׁם שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְקַבֵּל הַתְרָיָה – פָּטוּר, וְאִין תֵּימַר מִשּׁוּם שֶׁהוּא בְּ'לֹא תַעֲשֶׂה', הֲרֵי יֵשׁ בָּהּ מַעֲשֶׂה.

רַבִּי פִּינְחָס בְּעֵי: הָיָה אִסְתְּנִיס, מֵאַחַר שֶׁאֵין בְּיָדוֹ לַבָּא, אֵין בְּיָדוֹ לְשֶׁעָבַר? רַבִּי יוֹסֵי בָּעֵי: ׳שְׁבוּעָה שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֹכַל׳, וְאָכַל, מַהוּ? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כְּכָר זוֹ׳, ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכְלֶנָּה׳, ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכְלֶנָּה׳, וַאֲכָלָהּ - חַיָּב אַחַת. מִפְּנֵי שֶׁהִזְכִּיר בָּהּ ׳זוֹ׳, הָא אִם לֹא הִזְכִּיר בָּהּ ׳זוֹ׳, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

אֲבִימִי אָחוֹי דְּחִיפָה אָמַר: שַׁמָּשִׁית בִּנְדָרִין, שַׁמָּשִׁית בִּשְׁבוּעוֹת. בָּעֵי חִיפָה מִבְּרִקְנֵיהּ: הָיוּ לְפָנָיו חָמֵשׁ כִּכָּרִין, וְאָמַר ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כְּכָר זוֹ׳, וְחָזַר וְאָמַר ׳שְׁתַּיִם אֵלּוּ׳, וְחָזַר וְאָמַר ׳שָׁלֹשׁ אֵלּוּ׳, וְחָזַר וְאָמַר ׳אַרְבַּע אֵלּוּ׳, וְחָזַר וְאָמַר ׳חָמֵשׁ אֵלּוּ׳, וְאָכַל הָרִאשׁוֹנָה? אָמַר לֵהּ: חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַר לֵהּ: אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. מִכֵּיוָן שֶׁהִזְכִּיר עָלֶיהָ שְׁבוּעָה, עֲשָׂאָהּ כִּנְבֵלָה, מִכָּן וְאֵילָךְ, כְּמֵיחֵל שְׁבוּעוֹת עַל הָאִסּוּרִין, וְאֵין שְׁבוּעוֹת חָלוֹת עַל הָאִסּוּרִין.

חֲזַר חִיפָה וּבִדְקִיהּ: הָיוּ לְפָנָיו חָמֵשׁ כִּכָּרוֹת וְאָמַר: ׳שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל חָמֵשׁ כִּכָּרִים אֵלּוּ׳, וְחָזַר וְאָמַר ׳אַרְבַּע׳, וְחָזַר וְאָמַר ׳שָׁלֹשׁ׳, וְחָזַר וְאָמַר ׳שְׁתַּיִם׳, וְחָזַר וְאָמַר ׳זוֹ׳, וְאָכַל כֻּלָּם? אָמַר לֵהּ: אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. אָמַר לֵהּ: חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אֵלּוּ מִי שֶׁאָמַר ׳שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל חָמֵשׁ כִּכָּרִים׳ וְאָכַל אַרְבַּע, שֶׁמָּא אֵינוֹ פָּטוּר?! אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִסְתַּבְּרָא

[יז.]

כְּאַחוֹי דְּחִיפָה בְּאַחֲרִיתָא, וּכְחִיפָה בְּקַדְמֵיתָא.

הֲלָכָה ח: מַתְנִיתִין: שְׁבוּעַת שָׁוְא חַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת וְעַל שִׁגְגָתָהּ פָּטוּר. וְאֵי זוֹ הִיא שְׁבוּעַת שָׁוְא? נִשְׁבַּע לְשַׁנּוֹת אֶת הַיָּדוּעַ לָאָדָם, אָמַר עַל הָעַמּוּד שֶׁל אֶבֶן שֶׁהוּא שֶׁל זָהָב; וְעַל הָאִישׁ שֶׁהוּא אִשָּׁה; וְעַל אִשָּׁה שֶׁהִיא אִישׁ. נִשְׁבַּע עַל דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לִהְיוֹת: ׳אִם לֹא רָאִיתִי גָּמָל פּוֹרֵחַ בַּאֲוִיר׳, ׳אִם לֹא רָאִיתִי נָחָשׁ כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד׳. אָמַר לְעֵדִים ׳בֹּאוּ וַהֲעִידוּנִי׳, ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא נְעִידְךָ׳. נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה, שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת סֻכָּה, שֶׁלֹּא לִטֹּל לוּלָב, שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין. זוֹ הִיא שְׁבוּעַת שָׁוְא, שֶׁחַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת, וְעַל שִׁגְגָתָהּ פָּטוּר.

גְּמָרָא: תַּמָּן תְּנִינַן: ׳אִם לֹא רָאִיתִי בְּדֶרֶךְ זֶה כְּעוֹלֵי מִצְרַיִם׳. אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא עָבַר בָּהּ כְּעוֹלֵי מִצְרַיִם?! אֶלָּא כִּי נַן קַיְימִין בִּרְאִיָּה אַחַת. וְהָא דּוּקְלִיטְיָאנוּס כַּד נְחַת תַּמָּן, נְחַת עִמֵּיהּ מֵאָה וְעֶשְׂרִין רִבְוָן! אֶלָּא כִּי נַן קַיְימִין בִּרְאִיָּה אַחַת.

׳אִם לֹא רָאִיתִי נָחָשׁ כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד׳. וְהָא חִוְיָא דְּשָׁבוּר מַלְכָּא בָּלַע גְּמַלִּין בָּלַע קְרוֹנִין, כַּד בְּעוֹן מְקַטְלוּנֵיהּ אַיְתוּן פַּחֲלִין דְּגַמְלִין וּמַלּוֹן יַתְהוֹן תֶּבֶן, וַיְהִבוּן בְּהוֹן גוּמְרִין, וּבְלָעוֹן וּמִית. אָמַר רַבִּי יוּדָה בַּר פַּזִּי: חֲמִית מְשַׁךְ דְּחִיוִי, עֲיֵבִיד עַל תְּמָנְיָא מְסוּסְטָלָא[ב]. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר יַעֲקֹב: אֲנָה חֲמִית מְשַׁךְ דְּחִיוִי, סָלֵיק בִּקְרוֹנִין דְּמַלְכוּתָא. שְׁמוּאֵל אָמַר: בִּמְרָבָּע. וְאִם בִּמְרָבָּע, נִתְנֵי אֲפִלּוּ קָטָן! אָמַר רַבִּי יוּדָן אֲבוֹי דְּרַבִּי מַתַּנְיָה: כֵּינִי, אֶלָּא דְּלֵית אָרְחָא דְּתַנָּיָא מִיתְפּוֹס אֶלָּא מִילָּה רַבָּא. דִּתְנִינַן:

רָאִיתִי עוֹר שֶׁל נָחָשׁ כֹּה גָּדוֹל, שֶׁעָשׂוּ מֵעוֹרוֹ חִפּוּי לִשְׁמוֹנָה

[ב] סַפְסָלִים.

׳גְּמַל פּוֹרֵחַ בַּאֲוִיר׳, נִתְנֵי ׳עַכְבָּר פּוֹרֵחַ בַּאֲוִיר׳.

תָּנֵי: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין מְרֻבָּע מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית. הָתִיב רַבִּי בֶּרֶכְיָה: וְהָתְנֵינַן: גּוּף הַבַּהֶרֶת כִּגְרִיס הַקִּילְקִי מְרֻבָּע. מְקוֹם הַגְּרִיס תֵּשַׁע עֲדָשׁוֹת, מְקוֹם עֲדָשָׁה אַרְבַּע שְׂעָרוֹת, נִמְצְאוּ שִׁלְשִׁים וְשֵׁשׁ שְׂעָרוֹת! אָמַר רַבִּי יוֹסְנָא: כָּל גְּרְמָא אָמְרָה שֶׁאֵינוֹ מְרֻבָּע, וְלָמָּה תְּנִיתָהּ ׳מְרֻבָּע׳? דִּי יְרַבְּעִינַהּ הוּא.

[יז:]

וְהָא כִּנְעָה! מָלֵא הִיא קִטְרִין. וְהָא עֲנִיבָה דְּפִילָא! עָגֹל הוּא מִלְמַטָּה. וְאִית דְּבָעֵי מֵימַר: לָא מַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֶלָּא בִּבְרִיּוֹת. וְתָנֵי כֵּן: מְרֻבָּע בְּאֶכְלִין, אֵין מְרֻבָּע בִּבְרִיּוֹת.

׳שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת׳, לוֹקִין מִשֵּׁם שְׁבוּעַת עֵדוּת. ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא נְעִידְךָ׳, לוֹקִין מִשֵּׁם שְׁבוּעַת בְּטוּי.

׳שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל כְּפָר זוּ׳ וְכוּ׳. שָׁוְא וְשֶׁקֶר שְׁנֵיהֶן בְּדִבּוּר אֶחָד נֶאֱמְרוּ, מַה שֶּׁאֵין אֹזֶן יְכוֹלָה לִשְׁמֹעַ, וְלֹא פֶּה לְדַבֵּר. ״מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת״ (שְׁמוֹת לא, יד), ״וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כְבָשִׂים״ (בַּמִּדְבָּר כח, ט) – בְּדִבּוּר אֶחָד נֶאֱמְרוּ. ״לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז״ (דְּבָרִים כב, יא), ״גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ״ (שָׁם, יב) – שְׁנֵיהֶן בְּדִבּוּר אֶחָד נֶאֱמְרוּ. ״עֶרְוַת אֵשֶׁת אָחִיךָ״ (וַיִּקְרָא יח, טז), ״יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ״ (דְּבָרִים כה, ה) – בְּדִבּוּר אֶחָד נֶאֱמְרוּ. ״לֹא תַסֵּב נַחֲלָה״ (בַּמִּדְבָּר לו, ז), ״וְכָל בַּת יֹרֶשֶׁת נַחֲלָה״ (שָׁם, ח) – שְׁנֵיהֶן בְּדִבּוּר אֶחָד נֶאֱמְרוּ, מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לַפֶּה לְדַבֵּר וְלֹא לָאֹזֶן לִשְׁמֹעַ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (תְּהִלִּים סב, יב): ״אַחַת דִּבֶּר אֱלֹהִים שְׁתַּיִם זוּ שָׁמָעְנוּ״, וְאוֹמֵר (יִרְמְיָה כג, כט): ״הֲלוֹא כֹה דְבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם יְיָ״.

שְׁבוּעַת שָׁוְא – נִשְׁבַּע לְשַׁנּוֹת אֶת הַיָּדוּעַ לָאָדָם. שְׁבוּעַת שֶׁקֶר – נִשְׁבַּע לְהַחֲלִיף. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַיָּדוּעַ לִשְׁנַיִם – זוֹ הִיא שְׁבוּעַת שֶׁקֶר, לִשְׁלֹשָׁה – זוֹ הִיא שְׁבוּעַת שָׁוְא. רַבִּי לָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: אֲפִלּוּ יָדוּעַ לִשְׁנַיִם, וְאֶחָד בְּסוֹף הָעוֹלָם מַכִּירוֹ – שְׁבוּעַת שָׁוְא הִיא. מַה מַּפְקָה מִבֵּינֵיהוֹן? שְׁנָה בִּפְנֵי שְׁנַיִם וְהִשְׁלִיכוֹ לַיָּם, וְהִתְרוּ בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן אֵין לוֹקֶה, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי לְעָזָר לוֹקֶה. הִתְרוּ בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שֶׁקֶר, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן לוֹקֶה, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי לְעָזָר אֵינוֹ לוֹקֶה. רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה: אֲפִלּוּ בֵּיטָא וּמַרְגְּלִיתָא. וְאָהָן אֲפִלּוּ?! אֶלָּא ׳כְּגוֹן בֵּיטָא וּמַרְגְּלִיתָא׳.

תָּנֵי: כְּשֵׁם שֶׁנִּדְרֵי הֶבַאי מֻתָּרִין, כָּךְ שְׁבוּעוֹת הֶבַאי מֻתָּרִין. וְהָתְנֵי שְׁבוּעוֹת הֶבַאי אֲסוּרִין! רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי פְּדָת: כָּאן בְּמַעֲמִידִין, כָּאן בְּשֶׁאֵין מַעֲמִידִין. וַאֲפִלּוּ תֵּימָא כָּאן וְכָאן בְּמַעֲמִידִין, כָּאן בְּמֵיחַל שְׁבוּעוֹת עַל נְכָסָיו – ׳שְׁבוּעַת נְכָסַי עָלַי – נְכָסָיו אֲסוּרִין, הָא לְלָקוֹת אֵינוֹ לוֹקֶה.

כְּשֵׁם שֶׁנִּדְרֵי זִירוּזִין מֻתָּרִין, כָּךְ שְׁבוּעוֹת זִירוּזִין מֻתָּרִין. עוֹד הוּא בְּמֵיחַל שְׁבוּעָה עַל נְכָסָיו – ׳שְׁבוּעָה נְכָסַי עָלַי׳ – נְכָסָיו אֲסוּרִין, הָא לְלָקוֹת אֵינוֹ לוֹקֶה.

חִזְקִיָּה אָמַר: אָהָן דְּמִשְׁתַּבַּע עַל תְּרֵין דְּאִנּוּן תְּרֵין, לוֹקֶה מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא. רַבִּי מְנַחֵם בְּשֵׁם רֵישׁ לָקִישׁ:

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק שְׁנֵים עָשָׂר

יב,א וְאֵלּוּ הֵן הַנִּשְׂרָפִין: הַבָּא עַל אִשָּׁה וּבִתָּהּ, וּבַת כֹּהֵן עִם זִיקַת הַבַּעַל. בָּא עַל אִמָּהּ, וְאַחַר כָּךְ בָּא עַל בִּתָּהּ, בָּא עַל בִּתָּהּ וְאַחַר כָּךְ בָּא עַל אִמָּהּ - חַיָּב, לְפִי שֶׁלֹּא לָמְדָנוּ לְבִתּוֹ מֵאֲנוּסָתוֹ, שֶׁתְּהֵא בִּשְׂרָפָה, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כ, יד): "וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ זִמָּה הִיא", בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּהּ לִקּוּחִין מְדַבֵּר הַכָּתוּב, תַּלְמוּד לוֹמַר (וַיִּקְרָא כא, ט): "וּבַת אִישׁ כֹּהֵן" מִכָּל מָקוֹם. נַעֲרָה מְאוֹרָסָה וּבַת אִישׁ כֹּהֵן שֶׁזִּנְּתָה בִּסְקִילָה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בִּשְׂרָפָה. זָנְתָה עִם חָמִיהָ בִּסְקִילָה, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר בִּשְׂרָפָה.

יב,ב שִׁמְעוֹן הַתֵּימָנִי אוֹמֵר: מַה הָאֶגְרוֹף הַיָּדוּעַ לְעֵדָה וְלָעֵדִים, אַף אֶבֶן תְּהֵא יְדוּעָה לָעֵדָה וְלָעֵדִים, פִּרֵט לְשֶׁאָבַד הָאֶבֶן. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: אֵין לִי אֶלָּא שֶׁאָבַד הָאֶבֶן. וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ הָיְתָה תְּלוּיָה אַף הִיא, אוֹ מַקֵּל בְּבֵית דִּין, וְיוֹדְעִין הַדַּיָּנִין שֶׁעַל שׁוֹקוֹ הִכָּהוּ וְעַל צִפּוֹר נַפְשׁוֹ הִכָּהוּ, הֲרֵי שֶׁדָּחֲאוֹ מֵרֹאשׁ הַבִּירָה, וְנָפַל וּמֵת, הָבֵא בִּירָה לְבֵית דִּין. וְאִם תֹּאמַר, יָבֹאוּ בֵית דִּין וְיִרְאוּ אֶת הַבִּירָה שֶׁנָּפְלָה, אוֹמֵר אֲנִי, יַחְזְרוּ הַבַּעֲלִים וְיִבְנוּ אוֹתָהּ, אֶלָּא מַה עֵדִים נֶאֱמָנִים עַל כָּךְ, אַף בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת, הַכֹּל תָּלוּי בְּעֵדִים. נִתְעָרְבָה בַּאֲחֵרוֹת מְשַׁעֲרִין אֶת הַקַּלָּה שֶׁבָּהֶן. אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי לְהָמִית - הֲרֵי זֶה חַיָּב. וְאִם לָאו - פָּטוּר. נָפְלָה לְאוּר וְנִשְׂרְפָה אוֹ לַמַּיִם, וְנִמְחֵית פָּטוּר. נִתְכַּוֵּן לְהַכּוֹת זֶה וְהִכָּה אֶת זֶה. רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר. וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁאִם נִתְכַּוֵּן לַהֲרוֹג אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם, לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְהָרַג אֶת יִשְׂרָאֵל, לִנְפָלִים וְהָרַג אֶת בֶּן קַיָּמָא שֶׁהֵן פְּטוּר.

יב,ג חַיָּבֵי מִיתוֹת חֲמוּרוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּחַיָּבֵי מִיתוֹת קַלּוֹת - מְמִיתִין אוֹתָן בַּקַּלָּה שֶׁבָּהֶן. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: קַלָּה שֶׁבַּמִּיתוֹת בְּחֶנֶק. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נִדּוֹן בְּזִיקָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁבָּאָה אֵלָיו. כֵּיצַד? הַבָּא עַל חֲמוֹתוֹ, וְהִיא אֵשֶׁת אִישׁ, הָיְתָה חֲמוֹתוֹ וְאַחַר כָּךְ נַעֲשֵׂית אֵשֶׁת אִישׁ - נִדּוֹן בִּשְׂרָפָה. אֵשֶׁת אִישׁ וְאַחַר כָּךְ נַעֲשֵׂית חֲמוֹתוֹ - נִדּוֹן בְּחֶנֶק. עָבַר עֲבֵרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁתֵּי מִיתוֹת - מְמִיתִים אוֹתוֹ בַּחֲמוּרָה שֶׁבָּהֶן. כָּל חַיָּבֵי מִיתוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, שֶׁאִי אַתָּה יָכוֹל לַהֲמִיתוֹ בְּמִיתָה הָאֲמוּרָה בָּהֶן, הֵמִיתוֹ בְּכָל הַמִּיתוֹת, בֵּין קַלּוֹת בֵּין חֲמוּרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יז, ז): "וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ".

יב,ד מַתְרִין בּוֹ וְשׁוֹתֵק, מַתְרִין בּוֹ וְהִרְכִּין בְּרֹאשׁוֹ, מַתְרִין בּוֹ פַּעַם רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה, וּבַשְּׁלִישִׁית כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לַכְּפָּה. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: אַף בַּשְּׁלִישִׁית מַתְרִין בּוֹ, וּבְרְבִיעִית כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לַכְּפָּה. וְנוֹתְנִין לוֹ לֶחֶם צַר וּמַיִם לַחַץ. כֵּיוָצֵא בּוֹ, חַיָּבֵי מַלְקוֹת שֶׁלָּקוּ וְשָׁנוּ - מַלְקִין אוֹתָן פַּעַם רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה, וּבַשְּׁלִישִׁית כּוֹנְסִין אוֹתָן לַכְּפָּה. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: אַף בַּשְּׁלִישִׁית מַלְקִין אוֹתָן, וּבְרְבִיעִית כּוֹנְסִין אוֹתָן לַכְּפָּה, וּמַאֲכִילִין אוֹתָן שְׁעוֹרִים עַד שֶׁכְּרֵיסָם נִבְקַעַת.

יב,ה הוֹסִיפוּ, הַפּוֹרֵק עֹל, וְהַמֵּפֵר בְּרִית, וְהַמְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה, וְהַהוֹגֶה אֶת הַשֵּׁם בְּאוֹתִיּוֹתָיו, שֶׁאֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: הַמְנַעְנֵעַ קוֹלוֹ בְּשִׁיר הַשִּׁירִים בְּבֵית הַמִּשְׁתֶּה, וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ כְּמִין זֶמֶר - אֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי עֲקִיבָא: הַלּוֹחֵשׁ עַל הַמַּכָּה וְאָמַר (שְׁמוֹת טו, כו): "כָּל הַמַּחֲלָה" כּוּ' וְרוֹקֵק - אֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. אַרְבָּעָה מְלָכִים, יָרְבְעָם, אַחְאָב, אָחָז, מְנַשֶּׁה אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְנַשֶּׁה יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי הַיָּמִים-ב לג, יט): "וּתְפִלָּתוֹ וְהֵעָתֵר לוֹ", וְכָל חַטָּאִים וּמְעִילוֹת וְהַמְקוֹמוֹת אֲשֶׁר בָּנָה בָּהֶם בָּמוֹת, וְהֶעֱמִיד הָאֲשֵׁרָה וְהַפְּסִלִים לִפְנֵי הִכָּנְעוֹ, הִנָּם כְּתוּבִים עַל דִּבְרֵי חוֹזֶה - מְלַמֵּד, שֶׁנִּעְתַּר לוֹ, וֶהֱבִיאוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק שְׁלִשָּׁה עָשָׂר

יג,א תַּנָּא, בְּנֵי רִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל - אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, וְלֹא חַיִּין לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (מַלְאָכִי ג, יט): "כִּי הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בּוֹעֵר כַּתַּנּוּר" וְגוֹ'; דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בְּאֵין הֵן לְעוֹלָם הַבָּא, וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר (תְּהִלִּים קטז, ו): "שֹׁמֵר פְּתָאִים ה'" וְגוֹ'. וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר (דָּנִיֵּאל ד, יא): "גִּדּוּ אִילָנָא וְקַצּוּ עַנְפּוֹהִי בְּרַם עִקַּר שָׁרְשׁוֹהִי בְּאַרְעָא שְׁבָקוּ". אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: מַה אֲנִי מְקַיֵּם (מַלְאָכִי ג, יט): "אֲשֶׁר לֹא יַעֲזוֹב לָהֶם שֹׁרֶשׁ וְעָנָף". אָמַר לוֹ: שֶׁאֵין הַמָּקוֹם מַנִּיחַ הַמִּצְוֹת וּשְׁיָרֵי מִצְוֹת לָהֶם וְלַאֲבוֹתֵיהֶם בָּעוֹלָם. דָּבָר אַחֵר, "שֹׁרֶשׁ" - זוֹ נְשָׁמָה. "וְעָנָף" - זֶה הַגּוּף. וּבְנֵי רִשְׁעֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לֹא חַיִּין וְלֹא נִדּוֹנִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל רִשְׁעֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים ט, יח): "יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים לִשְׁאוֹלָה כָּל גּוֹיִם שְׁכֵחֵי אֱלֹהִים"; "יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים לִשְׁאוֹלָה" - אֵלּוּ רִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל. "כָּל גּוֹיִם שְׁכֵחֵי אֱלֹהִים" - אֵלּוּ רִשְׁעֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אֵלּוּ אָמַר הַכָּתוּב "יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים לִשְׁאוֹלָה כָּל גּוֹיִם" וְשָׁתַק, הָיָה אוֹמֵר כִּדְבָרֶיךָ - אֵלּוּ רִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְרִשְׁעֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, עַכְשָׁו שֶׁאָמַר הַכָּתוּב "שְׁכֵחֵי אֱלֹהִים", הָא יֵשׁ צַדִּיקִים בְּעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שְׁלֹשָׁה כִּתּוֹת הֵן, אַחַת לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְאַחַת לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם, אַחַת לְחַיֵּי עוֹלָם - אֵלּוּ צַדִּיקִים גְּמוּרִים. אַחַת לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם - אֵלּוּ רְשָׁעִים גְּמוּרִים. שְׁקוּלִים שֶׁבָּהֶן יוֹרְדִים לַגֵּיהִנֹּם וּמִצַּפְצְפִים וְעוֹלִים וּמִתְרַפְּאִים, שֶׁנֶּאֱמַר (זְכַרְיָה יג, ט): "וְהֵבֵאתִי אֶת הַשְּׁלִשִׁית בָּאֵשׁ" וְגוֹ'. וַעֲלֵיהֶם אָמְרָה חַנָּה (שְׁמוּאֵל-א ב, ו): "ה' מֵמִית וּמְחַיֶּה". וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: "וְרַב חֶסֶד" (שְׁמוֹת לד, ו) - מַטֶּה כְּלַפֵּי חֶסֶד, וַעֲלֵיהֶם הוּא אוֹמֵר (תְּהִלִּים קטז, א): "אָהַבְתִּי כִּי יִשְׁמַע". וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר כָּל הַפָּרָשָׁה כֻּלָּהּ. פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל בְּגוּפָן וּפוֹשְׁעֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים בְּגוּפָן יוֹרְדִין לַגֵּיהִנֹּם וְנִדּוֹנִין בָּהּ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, נַפְשָׁן כָּלָה וְגוּפָן נִשְׂרָף, וְגֵיהִנֹּם פּוֹלַטְתָּן, וְנַעֲשִׂין אֵפֶר. וְהָרוּחַ זוֹרָה אוֹתָן וּמְפַזַּרְתָּן, וְנַעֲשִׂית אֵפֶר תַּחַת רַגְלֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁנֶּאֱמַר (מַלְאָכִי ג, כא): "וְעָסוֹתֶם רְשָׁעִים כִּי יִהְיוּ אֵפֶר" [וְגוֹ']. אֲבָל הַמְּסוּרוֹת, וְהָאֶפִּיקוֹרְסִין, וְהַכּוֹפְרִין בַּתּוֹרָה, וּפוֹרְשִׁים מִדַּרְכֵי צִבּוּר, וְשֶׁאֵין מוֹדִים בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים, וְכָל מִי שֶׁחָטָא וְהֶחְטִיא אֶת הָרַבִּים, כְּגוֹן יָרָבְעָם וְאַחְאָב, וְשָׁנְתְנוּ חִתָּתָם בְּאֶרֶץ חַיִּים, וְשֶׁפָּשְׁטוּ יְדֵיהֶם בַּגְּהִנֹּם - גֵּיהִנֹּם נִנְעֶלֶת בִּפְנֵיהֶם, וְנִדּוֹנִין בָּהּ לְדוֹרֵי דּוֹרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה סו, כד): "וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים" וְגוֹ' - שְׁאוֹל כָּלָה וְהֵם אֵינָם כָּלִים, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים מט, טו): "וְצוּרָם לְבַלּוֹת שְׁאוֹל". וּמִי גָּרַם לָהֶם? שֶׁפָּשְׁטוּ יְדֵיהֶם בַּגְּהִנֹּם, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): "מְזִבּוּל לוֹ". וְאֵין זְבוּל אֶלָּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים-א ח, יג): "בָּנֹה בָנִיתִי בֵּית זְבֻל לָךְ". דּוֹר הַמַּבּוּל אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, וְאֵין חַיִּין לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ז, כג): "וַיִּמַּח אֶת כָּל הַיְקוּם וְגוֹ' הַשָּׁמַיִם" - בָּעוֹלָם הַזֶּה. "וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ" - לְעוֹלָם הַבָּא. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: "וַיֹּאמֶר ה' לֹא יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם" (בְּרֵאשִׁית ו, ג) - לֹא יָדוֹן וְלֹא רוּחִי בָּהֶן לְעוֹלָם. דָּבָר אַחֵר: "וַיֹּאמֶר ה' לֹא יָדוֹן"; אָמַר הַמָּקוֹם: אֵינִי מַחְזִיר רוּחִי לְנָדָנָהּ. רַבִּי מְנַחֵם בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: "לֹא יָדוֹן" - אָמַר הַמָּקוֹם, אֵינִי דָּן, בְּשָׁעָה שֶׁאֲנִי מְשַׁלֵּם שָׂכָר לַצַּדִּיקִים, אֲבָל רוּחָן שֶׁל רְשָׁעִים קָשָׁה לָהֶם יוֹתֵר מִן הַכֹּל, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה לג, יא): "רוּחֲכֶם אֵשׁ תֹּאכַלְכֶם". דּוֹר הַמִּגְדָּל אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, וְאֵינָן חַיִּין לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית יא, ח): "וַיָּפֶץ ה' אוֹתָם מִשָּׁם עַל פְּנֵי כָּל הָאָרֶץ" - בָּעוֹלָם הַזֶּה. "וַיַּחְדְּלוּ לִבְנוֹת" - לָעוֹלָם הַבָּא. אַנְשֵׁי סְדוֹם אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, וְאֵינָן חַיִּין לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית יג, יג): "וְאַנְשֵׁי סְדוֹם רָעִים וְחַטָּאִים" וְגוֹ' - בָּעוֹלָם הַזֶּה. "לַה'

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

מְאֹד״ - לָעוֹלָם הַבָּא. דָּבָר אַחֵר: ״רָעִים״ - אִישׁ עַל חֲבֵרוֹ. ״וְחַטָּאִים״ - בְּגִלּוּי עֲרָיוֹת. ״לַה׳״ - בָּעֲבוֹדָה זָרָה. ״מְאֹד״ - בִּשְׁפִיכוּת דָּמִים. מְרַגְּלִים אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, וְאֵין בָּאִים לָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר יד, כג): ״וְכָל מְנַאֲצַי לֹא יִרְאוּהָ״. קֹרַח וַעֲדָתוֹ אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, וְאֵין חַיִּין לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר טז, לג): ״וַתְּכַס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ״ וְגוֹ׳ - בָּעוֹלָם הַזֶּה. ״וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל״ - לָעוֹלָם הַבָּא; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: בָּאִין הֵן, וַעֲלֵיהֶן הוּא אוֹמֵר (תְּהִלִּים קיט, קעו): ״תָּעִיתִי כְּשֶׂה אֹבֵד״ וְגוֹ׳. נֶאֱמַר כָּאן אֲבֵדָה, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן אֲבֵדָה, מַה אֲבֵדָה הָאָמוּר לְהַלָּן - אֲבֵדָה מִתְבַּקֶּשֶׁת, אַף אֲבֵדָה הָאֲמוּרָה כָּאן - אֲבֵדָה מִתְבַּקֶּשֶׁת. דּוֹר הַמִּדְבָּר אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר יד, לה): ״בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ״ - בָּעוֹלָם הַזֶּה. ״וְשָׁם יָמוּתוּ״ לָעוֹלָם הַבָּא. וְאוֹמֵר (תְּהִלִּים צה, יא): ״אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי בְאַפִּי״ וְגוֹ׳; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בָּאִין הֵן, וַעֲלֵיהֶם הוּא אוֹמֵר (תְּהִלִּים נ, ה): ״אִסְפוּ לִי חֲסִידָי״ וְגוֹ׳. מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ״בְּאַפִּי״? בְּאַפִּי נִשְׁבַּעְתִּי, וְחוֹזֵר אֲנִי בִּי. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: לֹא נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים אֵלּוּ אֶלָּא כְּלַפֵּי דּוֹרוֹת. ״אִסְפוּ לִי חֲסִידָי״, עַל שׁוּם שֶׁעָשׂוּ לִי גְּמִילוּת חֶסֶד. ״כּוֹרְתֵי בְרִיתִי״ - עַל שׁוּם שֶׁנִּכְרְתוּ עַל יָדִי. ״עֲלֵי זָבַח״ - עַל שׁוּם שֶׁעִילּוּ אוֹתִי, וְנִזְבְּחוּ עַל יָדִי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס אוֹמֵר: בָּאִין הֵן, וַעֲלֵיהֶן הוּא אוֹמֵר (יְשַׁעְיָה נא): ״וּפְדוּיֵי ה׳ יְשׁוּבוּן״ וְגוֹ׳. עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, וְאֵינָן חַיִּין לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כט): ״וַיִּתְּשֵׁם ה׳ מֵעַל אַדְמָתָם בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל״ - בָּעוֹלָם הַזֶּה. ״וַיַּשְׁלִיכֵם אֶל אֶרֶץ אַחֶרֶת״ - לָעוֹלָם הַבָּא. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס מִשֵּׁם רַבִּי יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר אִיכּוֹס: ״כַּיּוֹם הַזֶּה״ - אִם מַעֲשֵׂיהֶם כַּיּוֹם הַזֶּה, אֵינָן בָּאִין, אִם לָאו בָּאִין הֵן. וְרַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ: אֵלּוּ וְאֵלּוּ יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה כז, יג): ״וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר״ וְגוֹ׳. ״אַשּׁוּר״ - אֵלּוּ עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים. ״וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם״ - אֵלּוּ דּוֹר הַמִּדְבָּר. אֵלּוּ וְאֵלּוּ ״וְהִשְׁתַּחֲווּ לַה׳ בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלָיִם״.

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק אַרְבָּעָה עָשָׂר

יד,א עִיר הַנִּדַּחַת לֹא הָיְתָה וְלֹא עֲתִידָה לִהְיוֹת, וְלֹא נִכְתְּבָה אֶלָּא לוֹמַר דְּרֹשׁ וְטוֹל שָׂכָר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֵין עוֹשִׂין שָׁלוֹשׁ עֲיָרוֹת הַנִּדָּחוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל עוֹשִׂין אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף שְׁתַּיִם לֹא יַעֲשׂוּ, אֶלָּא אַחַת בִּיהוּדָה, וְאַחַת בַּגָּלִיל, וּבְסָמוּךְ לַסְּפָר אֲפִלּוּ אַחַת לֹא יַעֲשׂוּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָפוּצוּ נָכְרִים וְיַחְרִיבוּ אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהוּא קוֹל - וּבִיזָתָן וְהָעִיר מָתֶרֶת. כְּשֶׁהֵן בְּסַיִף - וּבִיזָתָן וְהָעִיר מָתֶרֶת. אִם שָׁהוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם - הֵן בְּסַיִף וּבִיזָתָן וְהָעִיר אֲסוּרָה. לֹא שָׁהוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם - הֵן בְּסַיִף וּבִיזָתָן וְהָעִיר מָתֶרֶת. לְעוֹלָם מַדִּיחַ בְּסִקִילָה וּבִיזָתָן וְהָעִיר אֲסוּרָה. הִדִּיחוּהָ נָשִׁים וְלֹא אֲנָשִׁים, קְטַנִּים וְלֹא גְּדוֹלִים, יָכוֹל תְּהֵא עִיר הַנִּדַּחַת? תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים יג, יד): ״אֶת יֹשְׁבֵי עִירָם״ - אַחַר יוֹשְׁבֵי עִירָם מְהַלֵּךְ הַדָּבָר, וְאֵין הַדָּבָר מְהַלֵּךְ אַחַר כָּל אֵלּוּ, יָכוֹל אֲפִלּוּ נִתְכַּנְּסוּ לְתוֹכָהּ גֵּרִים וַעֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִין תְּהֵא נַעֲשֵׂית עִיר הַנִּדַּחַת? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): ״אֶת יֹשְׁבֵי עִירָם״ - אַחַר יוֹשְׁבֵי עִירָם הַדָּבָר מְהַלֵּךְ, וְאֵין הַדָּבָר מְהַלֵּךְ אַחַר כָּל אֵלּוּ. קְטַנֵּי בְנֵי אֲנָשֵׁי עִיר הַנִּדַּחַת שֶׁהֻדְּחוּ עִמָּהּ - אֵין נֶהֱרָגִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נֶהֱרָגִין. אָמַר לֵיהּ רַבִּי עֲקִיבָה: מַה אֲנִי מְקַיֵּם (שָׁם יג, יח): ״וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרִחַמְךָ וְהִרְבֶּךָ״, אִם לְרַחֵם עַל הַגְּדוֹלִים, הֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר (שָׁם יג, טז): ״הַכֵּה תַכֶּה״, אִם לְרַחֵם עַל בְּהֶמְתָּן, הֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר (שָׁם): ״וְאֶת בְּהֶמְתָּהּ לְפִי חָרֶב״, מַה אֲנִי מְקַיֵּם ״וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים״? אֵלּוּ קְטַנִּים שֶׁבְּתוֹכָהּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַף גְּדוֹלִים אֵין נֶהֱרָגִין, אֶלָּא עַל פִּי עֵדִים וְהַתְרָאָה, מַה אֲנִי מְקַיֵּם ״וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים״ וְגוֹ׳, שֶׁמָּא יֹאמְרוּ בֵּית דִּין, הֲרֵי אָנוּ עוֹשִׂין עִיר הַנִּדַּחַת,

תּוֹסֶפְתָּא

וּלְמָחָר יְהוּ אֲחֵיהֶן וּקְרוֹבֵיהֶם קוֹשְׁרִים שְׁנָאָה בְּלִבָּם עָלֵינוּ, אֶלָּא כָּךְ אָמַר הַמָּקוֹם, הֲרֵי אֲנִי מְמַלֵּא אוֹתָן רַחֲמִים וּמֵטִיל אֲנִי אַהֲבָתִי בְּלִבָּם, כְּלוֹמַר, שֶׁאֵין בְּלִבֵּנוּ עֲלֵיכֶם, דִּין אֱמֶת דַּנְתֶּם! וְלֹא מִתְאַבְּלִין אֶלָּא אוֹנְנִים, שֶׁאֵין אֲנִינוּת אֶלָּא בַּלֵּב. נְכָסִים שֶׁל צַדִּיקִים - שֶׁבְּתוֹכָהּ אוֹבְדִין, וְשֶׁבְּחוּצָה לָהּ פְּלֵטִים. וְשֶׁל רְשָׁעִים - בֵּין מִתּוֹכָהּ וּבֵין מִחוּצָה לָהּ אוֹבְדִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מוֹכִיחַ בַּדָּבָר, לוֹט שֶׁלֹּא הָיָה בִּסְדוֹם אֶלָּא מִפְּנֵי נְכָסָיו, אַף הוּא יָצָא וְיָדָיו עַל רֹאשׁוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית יט, כב): "מַהֵר הִמָּלֵט שָׁמָּה" - דַּיְךָ שֶׁתִּמָּלֵט אֶת נַפְשֶׁךָ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ נְכָסֵי צַדִּיקִים שֶׁבְּתוֹכָהּ אוֹבְדִין? מִפְּנֵי שֶׁגָּרְמוּ לַצַּדִּיקִים לָדוּר בֵּין הָרְשָׁעִים. וַהֲרֵי דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר: וּמַה אִם נְכָסִים שֶׁאֵינָם, לֹא רוֹאִין, וְלֹא שׁוֹמְעִין, וְלֹא מְדַבְּרִים, עַל שֶׁגָּרְמוּ לַצַּדִּיקִים לָדוּר בֵּין הָרְשָׁעִים - אָמַר הַכָּתוּב: יִשָּׁרְפוּ! הַמַּטֶּה אֶת חֲבֵרוֹ מִדֶּרֶךְ חַיִּים לְדֶרֶךְ מָוֶת, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁיְּהֵא בִּשְׂרֵפָה.

יד,ב קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ יְמוּתוּ וְקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת יִפָּדוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: "בְּהֻמְתָּהּ" - פָּרָט לִבְכוֹרוֹת וּלְמַעֲשֵׂר. "שְׁלָלָהּ" - פָּרַט לְכֶסֶף הֶקְדֵּשׁוֹת וּלְכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, מְחַבֵּר לַקַּרְקַע - בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מָתָר, שֶׁנֶּאֱמַר "תִּקְבֹּץ" - פָּרַט לִמְחֻבָּרִים. בְּעִיר אַחֶרֶת בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ -אָסוּר. הַהוֹרֵג אֶת הָאָדָם, וְהַשּׁוֹרֵף אֶת הַכְּסוּת, וְהַמְעַקֵּר אֶת הַבְּהֵמָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִשְׁפּוֹךְ - יִשָּׁפֵךְ. אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִשְׁרֹף -יִשָּׂרֵף. לַעֲקֹר - יֵעָקֵר. אֵין מְמִיתִין אוֹתָן, וְלֹא דּוֹקְרִין, לֹא בְּחִצִּים וְלֹא בָּרְמָחִים, וְלֹא בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל חֶרֶב אֶלָּא בְּפִיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יג, טז): "לְפִי חָרֶב". "וְהָיְתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִבָּנֶה עוֹד" - לֹא תֵעָשֶׂה אֶפְלוּ גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים. "וְהָיְתָה" - תַּלְמוּד לוֹמַר "עוֹלָם", שֶׁכְּבָר הָיְתָה בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמְרִים: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (יְהוֹשֻׁעַ ו, כו): "אָרוּר הָאִישׁ [לִפְנֵי ה'] אֲשֶׁר יָקוּם וּבָנָה אֶת הָעִיר הַזֹּאת אֶת יְרִיחוֹ, וְכִי אֵין אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁיְּרִיחוֹ שְׁמָהּ? אֶלָּא שֶׁלֹּא יִבְנֶה אוֹתָהּ וְיִקְרָא אֶת שְׁמָהּ כְּעִיר אַחֶרֶת, שֶׁלֹּא יִבְנֶה עִיר אַחֶרֶת וְיִקְרָא אֶת שְׁמָהּ יְרִיחוֹ. "בִּבְכוֹרוֹ יְיַסְּדֶנָּה", וְכֵן הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים-א טז, לד): "בִּימָיו בָּנָה חִיאֵל בֵּית הָאֱלִי אֶת יְרִיחוֹ". וַהֲלֹא חִיאֵל מִשֶּׁל יְהוֹשָׁפָט וִירִיחוֹ מִשֶּׁל בְּנֵימִין! וְלָמָּה נִתְלָה בְּאַחְאָב? מְלַמֵּד שֶׁתּוֹלִין חוֹבָה בַּחַיָּב. כֵּיוֹצֵא בוֹ (שׁוֹפְטִים יח, ל): "וְיהוֹנָתָן בֶּן גֵּרְשׁוֹם בֶּן מְנַשֶּׁה". וְכִי בֶּן מְנַשֶּׁה הָיָה? וַהֲלֹא בֶּן מֹשֶׁה הָיָה! וְלָמָּה נִתְלָה דָּבָר בִּמְנַשֶּׁה? מְלַמֵּד שֶׁתּוֹלִין חוֹבָה בְּחַיָּב. (מְלָכִים-א טז, לד): "בַּאֲבִירָם בְּכוֹרוֹ יְסָדָהּ וּבִשְׂגוּב צְעִירוֹ הִצִּיב דְּלָתֶיהָ"; בַּאֲבִירָם בְּכוֹרוֹ לֹא הָיָה לוֹ מִמַּה שֶׁיִּלְמַד, שְׂגוּב - רָשָׁע! הָיָה לוֹ מִמַּה שֶׁיִּלְמַד, הֵן בִּקְּשׁוּ לְרַבּוֹת אֶת מָמוֹנָם, מִנַּיִן שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה בָּהֶן מְאֵרָה וְהָיוּ מִתְמַעֲטִין וְהוֹלְכִין? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): "כִּדְבַר ה' אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן". רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: לֹא אוֹתָהּ בָּנָה אֶלָּא אַחֶרֶת בָּנָה. וּמְשֻׁנְבְּנָתָה - הַתּוֹרָה לֵישֵׁב בָּהּ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים-ב ב, ה): "וַיִּגְּשׁוּ בְּנֵי הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר בִּירִיחוֹ אֶל אֱלִישָׁע", שֶׁמָּא יֹאמְרוּ בֵּית דִּין, הֲרֵי אָנוּ עוֹשִׂין עִיר הַנִּדַּחַת, וּמַחֲרִיבִין אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא כְּשֵׁם שֶׁשִּׂמְחָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם בְּקִיּוּמָן שֶׁל צַדִּיקִים, כָּךְ שִׂמְחָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם בְּאִבּוּדָם שֶׁל רְשָׁעִים, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי יא, י): "בַּאֲבֹד רְשָׁעִים רִנָּה"! עִיר הַנִּדַּחַת וְיוֹשְׁבֶיהָ, שְׁיָרֶיהָ וּפְרוֹתֶיהָ, בִּימוֹס וּמַה שֶּׁעָלֶיהָ, מֶרְקוּלִיס וּמַה שֶּׁעָלָיו, וְכָל דָּבָר שֶׁחָל עָלָיו אִסּוּר עֲבוֹדָה זָרָה - כֻּלָּן אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה.

יד,ג זָקֵן מַמְרֵא שֶׁהוֹרָה וְעָשָׂה, הוֹרָה וְלֹא עָשָׂה - פָּטוּר. הוֹרָה עַל מְנָת לַעֲשׂוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָשָׂה - חַיָּב.

יד,ד הַמְנַבֵּא לַעֲקוֹר דָּבָר מִדִּבְרֵי תוֹרָה - חַיָּב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם נִתְנַבֵּא לְקַיֵּם מִקְצָת וּלְבַטֵּל מִקְצָת - פָּטוּר. וּבַעֲבוֹדָה זָרָה, קִימָהּ הַיּוֹם וּבִטְלָהּ לְמָחָר - חַיָּב. הַמִּתְנַבֵּא מַה שֶּׁלֹּא שָׁמַע, כְּצִדְקִיָּה בֶּן כְּנַעֲנָה, וְשֶׁלֹּא נֶאֱמַר לוֹ - כַּחֲנַנְיָה בֶּן עַזּוּר,

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁהָיָה שׁוֹמֵעַ דִּבְרִים מִפִּי יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא, שֶׁהָיָה מִתְנַבֵּא בַּשּׁוּק הָעֶלְיוֹן, וְחוֹזֵר וּמִתְנַבֵּא בְּשׁוּק הַתַּחְתּוֹן. הַכּוֹבֵשׁ אֶת נְבוּאָתוֹ - כְּיוֹנָה בֶּן אֲמִתַּי, וְהַמְוַתֵּר עַל דִּבְרֵי נָבִיא - כַּחֲבֵרוֹ שֶׁל מִיכָה. וְנָבִיא שֶׁעוֹבֵר עַל דִּבְרֵי עַצְמוֹ - כְּעִדּוֹ. וְהַמְשַׁנֶּה אֶת נְבוּאָתוֹ, זָר וּטְבוּל יוֹם, וּמְחֻסָּר בְּגָדִים וּמְחֻסָּר כִּפּוּרִים, וְשֶׁלֹּא רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם, וּפְרוּעֵי רֹאשׁ וּשְׁתוּיֵי יַיִן שֶׁשִּׁמְּשׁוּ - כֻּלָּן בְּמִיתָה. וּבַמֶּה הִיא מִיתָתָן? בִּידֵי שָׁמַיִם! וְכָל הַזּוֹמְמִין וְהַבּוֹעֲלִים - מַקְדִּימִין לְאוֹתָהּ הַמִּיתָה, אִם לִסְקִילָה - סְקִילָה, אִם לִשְׂרֵפָה - שְׂרֵפָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁהוּא כַּיּוֹצֵא בָּהֶן בְּאוֹתָהּ מִיתָה, כַּיּוֹצֵא בָּהֶן בִּסְקִילָה הוּא וְהֵן בִּסְקִילָה, כַּיּוֹצֵא בָּהֶן בִּשְׂרֵפָה הוּא וְהֵן בִּשְׂרֵפָה, כַּיּוֹצֵא בָּהֶן בְּחֶנֶק הוּא בִּשְׂרֵפָה וְהֵן בְּחֶנֶק.

מַסֶּכֶת מַכּוֹת פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א,א עֵד זוֹמֵם - אֵין נִמְכָּר בִּזְמָמוֹ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אַף אֵין מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא קִנְס, וְכָל דָּבָר שֶׁהוּא קִנְס - אֵין מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ. הָעֵדִים שֶׁאָמְרוּ: "מְעִידִים אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁלָּוָה מִפְּלוֹנִי אֶלֶף זוּז, בְּיוֹם פְּלוֹנִי, בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי". וּבָאוּ אֲחֵרִים וְאָמְרוּ לָהֶן: הֵיאַךְ אַתֶּם מְעִידִים שֶׁהָרֵי הַמַּלְוֶה אוֹ הַלֹּוֶה הָיָה עִמָּנוּ אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי - אֵין אֵלּוּ זוֹמְמִין, אֲבָל עֵדוּתָן בְּטֵלָה. אֲבָל אָמְרוּ לָהֶם: "הֵיאַךְ אַתֶּם מְעִידִין שֶׁהָרֵי אַתֶּם הֱיִיתֶם עִמָּנוּ הַיּוֹם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי" - הָרֵי אֵלּוּ זוֹמְמִין וּמְשַׁלְּמִין עַל פִּיהֶם:

א,ב הָיוּ חוֹתְמִים עַל הַשְּׁטַר בְּאֶחָד בְּנִיסָן בִּשְׁמִיטָה, וּבָאוּ אֲחֵרִים וְאָמְרוּ לָהֶם: "הֵיאַךְ אַתֶּם חֲתוּמִין עַל הַשְּׁטַר זֶה"? שֶׁהָרֵי אַתֶּם הֱיִיתֶם עִמָּנוּ הַיּוֹם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי - עֵדוּתָן כְּשֵׁרָה, וְהַשְּׁטַר כָּשֵׁר. שֶׁאֲנִי אוֹמֵר, שֶׁמָּא אִיחֵר זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטַר וּכְתָבוֹ. שְׁטַר שֶׁזְּמַנּוֹ בְּשַׁבָּת אוֹ בַּעֲשָׂרָה בְּתִשְׁרֵי, רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹסֵל. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה שֶׁבָּא לְפָנֶיךָ וְהִכְשַׁרְתָּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: אֲנִי לֹא הִכְשַׁרְתִּי, וְאִם הִכְשַׁרְתִּי - הִכְשַׁרְתִּי:

הַשָּׁלֵם

א,ג הָעֵדִים שֶׁאָמְרוּ: "מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁסִּמֵּא אֶת עֵין עַבְדּוֹ וְאַחַר כַּךְ הִפִּיל אֶת שִׁינּוֹ, שֶׁכֵּן הָרַב אוֹמֵר" וְאַחַר כַּךְ נִמְצְאוּ זוֹמְמִין - מְשַׁלְּמִין לְעֶבֶד. "הִפִּיל אֶת שִׁינּוֹ וְאַחַר כַּךְ סִמֵּא אֶת עֵינוֹ, שֶׁכֵּן הָעֲבָדִים אוֹמְרִים" וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין - מְשַׁלְּמִין לָרַב. סִמֵּא שְׁתֵּיהֶן כְּאַחַת וְהִפִּיל שִׁינּוֹ כְּאַחַת, וּבָאוּ אֲחֵרִים וְאָמְרוּ: לֹא כִי אֶלָּא שְׁתֵּיהֶן זוֹ אַחַר זוֹ, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין - מְשַׁלְּמִין לְעֶבֶד. סִמֵּא שְׁתֵּיהֶן זוֹ אַחַר זוֹ, וְהִפִּיל שְׁתֵּיהֶן זוֹ אַחַר זוֹ, וּבָאוּ אֲחֵרִים וְאָמְרוּ: "לֹא כִי, אֶלָּא שְׁתֵּיהֶן כְּאַחַת" וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין - מְשַׁלְּמִין דְּמֵי עֶבֶד הַסּוּמָא לְרַב. סִמֵּא אֶת עֵין עַבְדּוֹ וַהֲרֵי הוּא תַּחְתָּיו וּמְשַׁמְּשׁוֹ וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין - מְשַׁלְּמִין דְּמֵי עֶבֶד הַסּוּמָא לָרַב:

א,ד הָעֵדִים שֶׁאָמְרוּ: "מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁגֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלֹא נָתַן לָהּ כְּתוּבָּתָהּ שֶׁכֵּן הָאִשָּׁה אָמְרָה", וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין - מְשַׁלְּמִין דְּמֵי כְּתוּבָּתָהּ לְאִישׁ. "גֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְנָתַן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ שֶׁכֵּן הָאִישׁ אוֹמֵר"; וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין - מְשַׁלְּמִין דְּמֵי כְּתֻבָּה לְאִשָּׁה. "גֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלֹא נָתַן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ, וַהֲרֵי הִיא תַּחְתָּיו וּמְשַׁמַּשְׁתּוֹ" וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין - אֵין אוֹמְרִין יִשַּׁלְּמוּ לָהּ כְּתֻבָּתָהּ, אֶלָּא טוֹבַת הֲנָאַת כְּתֻבָּה. וְכִי מַה הִיא טוֹבַת הֲנָאַת כְּתֻבָּה? אֵין אוֹמְרִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִיתֵּן בִּכְתֻבָּתָהּ שֶׁל זוֹ, שֶׁאִם תָּמוּת בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ - בַּעְלָהּ יוֹרְשָׁהּ, לְאַחַר מִיתַת בַּעְלָהּ - יוֹרֶשֶׁת כְּתֻבָּתָהּ, וְאֵין יוֹרְשִׁין אוֹתָהּ, לְפִיכָךְ הֵן מְשַׁלְּמִים:

א,ה הָעֵדִים שֶׁאָמְרוּ: "מְעִידִים אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁגָּנַב חֲלָבוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ וְלֹא אֲכָלוֹ, גָּנַב נִבְלָתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ וְלֹא אֲכָלָהּ" וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין - לוֹקִין וּמְשַׁלְּמִין, שֶׁעַל מְנָת כֵּן הֶעִידוּהוּ עַל מְנָת שֶׁיִּלָּקֶה וִישַׁלֵּם. גָּנַב חֲלָבוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ וַאֲכָלוֹ. גָּנַב נִבְלָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ וַאֲכָלָהּ - הֲרֵי זֶה לוֹקֶה וְחַיָּב בְּתַשְׁלוּמִין,

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁבְּעִסְקֵי מָמוֹן הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת כ): "לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר". וְשֶׁבְּעִסְקֵי מַכּוֹת הוּא אוֹמֵר (דְּבָרִים יט, יט): "וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת"; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים (שָׁם כה, ב): "כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ". מֵת - אֵינוֹ מְשַׁלֵּם. לוֹקֶה - אֵינוֹ מְשַׁלֵּם. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי מֵאִיר שֶׁאִם הֵעִידוּהוּ שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חֲלוּצָה נָתִין וּמַמְזֵר - שֶׁהֵם לוֹקִין אֶת הָאַרְבָּעִים:

א,ו מֵאֵימָתַי זוֹמְמִין חַיָּבִין לְשַׁלֵּם? מִשֶּׁתִּתְפָּרֵשׁ עֵדוּתָן בְּבֵית דִּין. נִמְצָא חַיָּב לוֹ מִן הַדִּין - לְפִיכָךְ הוּא מְשַׁלֵּם שְׁנַיִם. נִמְצָא אֶחָד מֵהֶם קָרוֹב אוֹ פָּסוּל - עֵדוּתָן בְּטֵלָה. וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ מֵאָה? תַּלְמוּד לוֹמַר עֵדִים: מְעִידִים [אָנוּ] בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ, וּבָאוּ אֲחֵרִים וְהֵזִימוּם - הַנִּדּוֹן פָּטוּר. כַּת הָרִאשׁוֹנָה חַיֶּבֶת וּבָאוּ אֲחֵרִים וְהֵזִימוּם - הַנִּדּוֹן חַיָּב. כַּת הָרִאשׁוֹנָה פְּטוּרָה וְכַת הַשְּׁנִיָּה חַיֶּבֶת, כַּת אַחַת נִכְנֶסֶת וְכַת אַחַת יוֹצְאָה, אֲפִלּוּ הֵם מֵאָה - כֻּלָּן פְּטוּרִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִסְטָטִית הִיא זוֹ, וְאֵין נֶהֱרֶגֶת אֶלָּא כַּת הָרִאשׁוֹנָה בִּלְבַד. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּדְינֵי נְפָשׁוֹת, אֲבָל בִּדְינֵי מָמוֹנוֹת - תִּתְקַיֵּם עֵדוּת בִּשְׁאָר. וְרַבִּי אוֹמֵר: אַף בִּדְינֵי מָמוֹנוֹת כֵּן, וְהוּא לֹא שֵׁשׁ לָהֶן קָרוֹב אוֹ פָּסוּל - תִּתְקַיֵּם עֵדוּת בִּשְׁאָר עֵדִים. וְרַבִּי דּוֹסְתַּאי בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר: עֵדִים זוֹמְמִין שֶׁבָּאוּ אֲחֵרִים וְהֵזִימוּם - זוֹמְמֵיהֶן פְּטוּרִים. עֵד זוֹמֵם פָּסוּל מִכָּל עֵדֻיּוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהוּזַם לְעֵדוּת נְפָשׁוֹת, אֲבָל לֹא הוּזַם אֶלָּא לְעֵדוּת מָמוֹן - אֵין פָּסוּל אֶלָּא לְאוֹתוֹ הָעֵדוּת בִּלְבַד:

מַסֶּכֶת מַכּוֹת פֶּרֶק שֵׁנִי

ב,א שָׁלֹשׁ עָרִים הִפְרִישׁ מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן. וּכְשֶׁבָּאוּ לָאָרֶץ - הִפְרִישׁוּ עוֹד שָׁלֹשׁ. וְאַף-עַל-פִּי-כֵן, לֹא הָיוּ אֵלּוּ וְאֵלּוּ קוֹלְטוֹת, עַד שֶׁכָּבְשׁוּ וְחִלְּקוּ. מִשֶּׁכָּבְשׁוּ וְחִלְּקוּ - נִתְחַיְּבָה הָאָרֶץ בַּמַּעֲשֵׂר וּבַשְּׁבִיעִית, וְהָיוּ אֵלּוּ וְאֵלּוּ קוֹלְטוֹת:

הַשָּׁלֵם

ב,ב שָׁלֹשׁ עָרִים הִפְרִישׁ יְהוֹשֻׁעַ בְּאֶרֶץ כְּנַעַן. וְהָיוּ מְכֻוָּנוֹת כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ שֶׁבְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן כִּשְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁבַּכֶּרֶם. חֶבְרוֹן בִּיהוּדָה - כְּנֶגֶד בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר. שְׁכֶם בְּהַר אֶפְרַיִם - כְּנֶגֶד רָמוֹת בַּגִּלְעָד. קֶדֶשׁ בְּגָלִיל - כְּנֶגֶד גּוֹלָן בַּבָּשָׁן. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִפְרִישׁ שְׁכֶם בְּהַר אֶפְרַיִם, לֹא הָיְתָה קוֹלֶטֶת. הִפְרִישׁ קִרְיַת יְעָרִים תַּחְתֶּיהָ, עַד שֶׁכָּבְשׁוּ אֶת שְׁכֶם. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִפְרִישׁוּ קֶדֶשׁ בַּגָּלִיל לֹא הָיְתָה קוֹלֶטֶת. הִפְרִישׁ גַּמְלָא תַּחְתֶּיהָ, עַד שֶׁכָּבְשׁוּ אֶת קֶדֶשׁ.

"וְשִׁלַּשְׁתָּ" - שֶׁיִּהְיוּ מְשֻׁלָּשׁוֹת, שֶׁיְּהֵא מֻחְבָּרוֹן לְדָרוֹם - כְּמֻחְבָּרוֹן לִשְׁכֶם, וּמֻחְבָּרוֹן לִשְׁכֶם - כְּמִשְׁכֶּם לְקֶדֶשׁ.

נָפְלָה אַחַת מֵהֶן - בּוֹנִין אוֹתָהּ בִּמְקוֹמָהּ. וּמִנַּיִן אַף בְּמָקוֹם אַחֵר? תַּלְמוּד לוֹמַר: "שֵׁשׁ עָרִים", בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט. וּמִנַּיִן אַף בְּשֵׁבֶט אַחֵר? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תִּהְיֶינָה" - שֶׁיִּהוּ מְכֻוָּנוֹת וְקוֹלְטוֹת כְּרִאשׁוֹנוֹת.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: כּוֹתְבִין: "מִקְלָט מִקְלָט" עַל פָּרָשַׁת דְּרָכִים כְּדֵי שֶׁיְּהֵא רוֹאֶה וְגוֹלֶה לְעָרֵי מִקְלָט. מוֹסְרִין לוֹ שְׁנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁמָּא יֶהֱרֹג בַּדֶּרֶךְ. וְיִדַּבְּרוּ אֵלָיו אַל תִּנָּהֵג בְּאִישׁ הַזֶּה מִנְהָג שׁוֹפְכֵי דָמִים, כִּי בִּשְׁגָגָה בָּא מַעֲשֶׂה לְיָדוֹ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הוּא מְדַבֵּר עַל יְדֵי עַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יט, ד): "וְזֶה דְּבַר הָרֹצֵחַ". אָמְרוּ לוֹ: הַרְבֵּה שְׁלִיחוּת עוֹשֶׂה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מְשׁוּחַ מִלְחָמָה - אֵין מַחְזִיר אֶת הָרוֹצֵחַ. אֲפִילּוּ הוּא נָזִיר - אֵין הוּא יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם, אֶלָּא מְגַלֵּחַ כָּל שְׂעָרוֹ וּמְשַׁלֵּחַ תַּחַת הַדּוּד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מַה תַּלְמוּד לוֹמַר (בַּמִּדְבָּר לה, ו): "שִׁמָּה שִׁמָּה" שָׁלֹשׁ פְּעָמִים? שָׁם תְּהֵא דִירָתוֹ, שָׁם תְּהֵא מִיתָתוֹ, שָׁם תְּהֵא קְבוּרָתוֹ.

וּבוֹנִים לוֹ בַּיִת וְיוֹשֵׁב בְּתוֹכוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): "וְיָשַׁב" - בָּהּ וְלֹא בְּתִחוּמָהּ. מְצָאוֹ גּוֹאֵל הַדָּם בְּתִחוּמָהּ שֶׁל עִיר - הֲרֵי הוּא כְּאֶחָד מִכָּל הָאָדָם, וְחַיָּב עַל מַכָּתוֹ וְעַל קִלְלָתוֹ, וְחַיָּב עַל נִזְקוֹ, בֵּין אִישׁ וּבֵין אִשָּׁה.

תּוֹסֶפְתָּא

וְהַהוֹרְגוֹ בְּמֵזִיד – נֶהֱרָג. בִּשׁוֹגֵג – גּוֹלֶה לְעָרֵי מִקְלָט. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵין נֶהֱרָגִים עַד שֶׁיַּעֲמוֹד לִפְנֵי הַדַּיָּנִין, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם לה, יב): "וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד עָמְדוֹ" וְגוֹ'.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: רָאוּהוּ בֵּית דִּין שֶׁהָרַג – הֲרֵי זֶה אֵינוֹ גּוֹלֶה. רָאוּהוּ בֵּית דִּין גָּדוֹל שֶׁהָרַג – אֵין מְמִיתִים אוֹתוֹ מִיָּד, אֶלָּא מוֹשִׁיבִין דַּיָּנִים אֲחֵרִים וּמְעִידִים בִּפְנֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד עָמְדוֹ" וְגוֹ'. אוֹמַר, בְּרוֹצֵחַ שֶׁיָּצָא חוּץ לִתְחוּם מִחוּץ לִגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ – הַכָּתוּב מְדַבֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): "וְרָצַח גּוֹאֵל הַדָּם אֶת הָרֹצֵחַ". "אֵין לוֹ דָּם", כְּכָל אָדָם.

רוֹצֵחַ שֶׁגָּלָה לְעִיר מִקְלָט, וְרָצוּ אַנְשֵׁי הָעִיר לְכַבְּדוֹ – יֹאמַר לָהֶם: "רוֹצֵחַ אֲנִי". לֹא יֹאמַר אֶת הַדָּבָר וְיִשְׁנֶה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְזֶה דְּבַר הָרוֹצֵחַ" – אֵין לְךָ אֶלָּא דְּבַר הָרִאשׁוֹן. הַהוֹרֵג בְּאוֹתָהּ הָעִיר – גּוֹלֶה מִשְׁכּוּנָה לִשְׁכוּנָה. וּבֶן לֵוִי – גּוֹלֶה מֵעִיר לְעִיר. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, שֶׁתְּהֵא מַחֲצִית הָעִיר לוֹ כְּעִיר שְׁלֵמָה:

ב,ג עֲיָרוֹת הַלָּלוּ – אֵין בּוֹנִין אוֹתָן אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַיִם. אֵין לָהֶם מַיִם – כּוֹרִין לָהֶם מַיִם. אֵין בּוֹנִין אוֹתָן אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שׁוּק. אֵין לָהֶן שׁוּק – עוֹשִׂין לָהֶם שׁוּק. אֵין בּוֹנִין אוֹתָן אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ אוֹכְלוּסִין. נִתְמַעֲטוּ אוֹכְלוּסִין – מְבִיאִין אֲחֵרִים וּמוֹשִׁיבִין תַּחְתֵּיהֶם. נִתְמַעֲטוּ דִּיוּרֵיהֶן – מוֹסִיף עֲלֵיהֶן כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים. אֵין עוֹשִׂין אוֹתָן בַּדִּין וִיצִירָה; דִּבְרֵי רַבִּי נְחֶמְיָה. וַחֲכָמִים מַתִּירִין. אֵין מַפְשִׁילִין בְּתוֹכָם חֲבָלִים, וְאֵין עוֹשִׂין בְּתוֹכָם כְּלֵי זְכוּכִית, שֶׁלֹּא לְהַרְגִּיל רֶגֶל גּוֹאֵל הַדָּם לְשָׁם.

שָׁלֹשׁ עָרִים הִפְרִישׁ מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן. וּמִשֶּׁבָּאוּ לָאָרֶץ – הִפְרִישׁוּ עוֹד שָׁלֹשׁ אֲחֵרוֹת, וּלְעָתִיד לָבֹא – מַפְרִישִׁין עוֹד שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ, הֲרֵי תֵּשַׁע. רַבִּי נְהוֹרָאִי אוֹמֵר: "שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ" – הֲרֵי שֵׁשׁ. "עוֹד שָׁלֹשׁ" – הֲרֵי שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה. "הָאֵלֶּה" – הֲרֵי חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה[1]:

מַסֶּכֶת מַכּוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

ג,א הָאוֹכֵל מִן הַפֶּסַח כַּזַּיִת נָא, כַּזַּיִת שָׁלוּק, כַּזַּיִת מְבֻשָּׁל – חַיָּב. הוֹצִיא מִמֶּנּוּ כַּזַּיִת מִבַּיִת לְבַיִת, וּמֵחֲבוּרָה לַחֲבוּרָה, בִּשְׁעַת אֲכִילָה – הֲרֵי זֶה חַיָּב; שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב, מו): "לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת". אִם בִּשְׁלוֹ – עוֹבֵר עָלָיו

---

[1] זוֹ לָשׁוֹן הַמִּקְרָא (דְּבָרִים יט): (א) כִּי יַכְרִית ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ אֶת אַרְצָם וִירִשְׁתָּם וְיָשַׁבְתָּ בְעָרֵיהֶם וּבְבָתֵּיהֶם: (ב) שָׁלוֹשׁ עָרִים תַּבְדִּיל לָךְ בְּתוֹךְ אַרְצְךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ: (ג) תָּכִין לְךָ הַדָּרֶךְ וְשִׁלַּשְׁתָּ אֶת גְּבוּל אַרְצְךָ אֲשֶׁר יַנְחִילְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ וְהָיָה לָנוּס שָׁמָּה כָּל רֹצֵחַ: (ד) וְזֶה דְּבַר הָרֹצֵחַ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה וָחָי אֲשֶׁר יַכֶּה אֶת רֵעֵהוּ בִּבְלִי דַעַת וְהוּא לֹא שֹׂנֵא לוֹ מִתְמֹל שִׁלְשֹׁם: (ה) וַאֲשֶׁר יָבֹא אֶת רֵעֵהוּ בַּיַּעַר לַחְטֹב עֵצִים וְנִדְּחָה יָדוֹ בַגַּרְזֶן לִכְרֹת הָעֵץ וְנָשַׁל הַבַּרְזֶל מִן הָעֵץ וּמָצָא אֶת רֵעֵהוּ וָמֵת הוּא יָנוּס אֶל אַחַת הֶעָרִים הָאֵלֶּה וָחָי: (ו) פֶּן יִרְדֹּף גֹּאֵל הַדָּם אַחֲרֵי הָרֹצֵחַ כִּי יֵחַם לְבָבוֹ וְהִשִּׂיגוֹ כִּי יִרְבֶּה הַדֶּרֶךְ וְהִכָּהוּ נֶפֶשׁ וְלוֹ אֵין מִשְׁפַּט מָוֶת כִּי לֹא שֹׂנֵא הוּא לוֹ מִתְמֹל שִׁלְשֹׁום: (ז) עַל כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לֵאמֹר שָׁלֹשׁ עָרִים תַּבְדִּיל לָךְ: (ח) וְאִם יַרְחִיב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ וְנָתַן לְךָ אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר דִּבֶּר לָתֵת לַאֲבֹתֶיךָ: (ט) כִּי תִשְׁמֹר אֶת כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת לַעֲשֹׂתָהּ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וְלָלֶכֶת בִּדְרָכָיו כָּל הַיָּמִים וְיָסַפְתָּ לְךָ עוֹד שָׁלֹשׁ עָרִים עַל הַשָּׁלֹשׁ הָאֵלֶּה:

תּוֹסֶפְתָּא

מְשׁוּם פְּסוּל קֹדֶשׁ. הַמְפַטֵּם אֶת הַקְּטֹרֶת בְּמַתְכֻּנְתָּהּ - חַיָּב, בֵּין שֶׁפִּטְּמָהּ כֻּלָּהּ, בֵּין שֶׁפִּטְּמָהּ חֶצְיָהּ. אֲבָל אִם הָיָה מִתְעַסֵּק לְהַתְלַמֵּד בָּהּ, אוֹ לְמוֹסְרָהּ לָרַבִּים, אִם חִסֵּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ - אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מְשׁוּם מוּעַל בִּלְבַד. הַמְפַטֵּם שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה - חַיָּב. וְהַסָּךְ מִמֶּנּוּ - פָּטוּר. אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מְשׁוּם מוּעַל [בִּלְבַד].

הֲלָכָה - הַסָּךְ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר - חַיָּב כָּרֵת. סָכוֹ בְּרֹאשׁוֹ, בְּגוּפוֹ, בְּאֶחָד מִכָּל אֵבָרָיו, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שִׁפְשֵׁף - חַיָּב. וְכַמָּה יָסוּךְ וְיִהְיֶה חַיָּב כָּרֵת? אֶחָד הַסָּךְ, וְאֶחָד הַנָּסָךְ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם מְזִידִין, אֲבָל אִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם שׁוֹגְגִין - פְּטוּרִין. אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מֵזִיד: שׁוֹגֵג - פָּטוּר. מֵזִיד - חַיָּב:

ג,ב הָאוֹכֵל אֶת הַטֶּבֶל, אֲפִלּוּ אֵין מְחֻסָּר אֶלָּא תְּרוּמָה גְּדוֹלָה בִּלְבַד, מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וַאֲפִלּוּ מַעֲשֵׂר עָנִי - הֲרֵי זֶה חַיָּב:

ג,ג רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כֹּהֵן שֶׁהָיְתָה בְיָדוֹ תְּאֵנָה שֶׁל טֶבֶל, בִּשְׁנַת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, בִּשְׁנַת מַעֲשֵׂר עָנִי בַּגְּבוּלִין, אוֹמֵר: "תְּרוּמָה בְּעֻקְצָהּ"; וְאוֹכְלָהּ. "מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן בְּדְרוֹמָהּ"; וְאוֹכְלָהּ. "מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּצָפוֹנָהּ"; וְאוֹכְלָהּ - פָּטוּר! וְאִם הָיָה זָר - חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, שֶׁאִלּוּ מִתְחַלָּה אֲכָלָהּ - לֹא הָיָה חַיָּב אֶלָּא אַחַת. זָר שֶׁאָכַל בְּשַׂר בְּכוֹר, אֲפִלּוּ לְאַחַר זְרִיקַת דָּמָיו - הֲרֵי זֶה לוֹקֶה אֶת הָאַרְבָּעִים. מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהַבְּכוּרִים - מִצְטָרְפִין חוּץ לַחוֹמָה לִסְפּוֹג עֲלֵיהֶן אֶת הָאַרְבָּעִים; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מִצְטָרְפִין:

ג,ד הַמְבַשֵּׁל בָּשָׂר בְּחָלָב - הֲרֵי זֶה חַיָּב. כַּמָּה יְבַשְּׁלוֹ וְיִהְיֶה חַיָּב? כַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר, וְכַחֲצִי זַיִת חָלָב, כְּדֵי שֶׁיְּהוּ זֶה וְזֶה כַּזַּיִת. וּכְשֵׁם שֶׁחַיָּבִין עַל בִּשּׁוּלוֹ - כָּךְ חַיָּבִים עַל אֲכִילָתוֹ, כַּמָּה יִתְבַּשֵּׁל וְיִהְיֶה חַיָּב? כְּדֵי שֶׁיְּהֵא נֶאֱכָל מִשּׁוּם בִּשּׁוּל. הָאוֹכֵל מִגִּיד הַנָּשֶׁה כַּזַּיִת - הֲרֵי זֶה חַיָּב. אָכַל כֻּלּוֹ וְאֵין בּוֹ כַּזַּיִת - חַיָּב. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר, עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ כַּזַּיִת שְׁמוּנִים. אָכַל שְׁנֵי גִידִים מִשְּׁנֵי בְּהֵמוֹת - סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ סוֹפֵג אֶלָּא אַרְבָּעִים.

הַשָּׁלֵם

ג,ה הַשּׁוֹחֵט אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ - עַל הָרִאשׁוֹן - פָּטוּר, וְעַל הַשֵּׁנִי - חַיָּב. הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ, עַל אֲחוֹת אָבִיו, עַל אֲחוֹת אִמּוֹ, עַל אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, עַל אֵשֶׁת אָחִיו, עַל אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וְעַל הַנִּדָּה - הֲרֵי זֶה חַיָּב. כְּשֵׁם שֶׁהוּא לוֹקֶה - כָּךְ הִיא לוֹקָה. וְעוֹבֵר עַל כָּל שֵׁם וְשֵׁם שֶׁיֵּשׁ שָׁם. וְאִם הָיְתָה לְכֹהֵן גָּדוֹל: אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה, וַחֲלָלָה זוֹנָה - חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אַלְמָנָה מֵחֲמִשָּׁה וּגְרוּשָׁה מֵחֲמִשָּׁה - לֹא יְהֵא חַיָּב אֶלָּא עַל אַחַת:

ג,ו הָאוֹכֵל אֵבֶר מִן הַחַי מִן הַבְּהֵמָה, מִן הַחַיָּה, מִן הָעוֹפוֹת, טְהוֹרִים - כָּל שֶׁהֵן. וּטְמֵאִים - עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ כַּזַּיִת. אֲבָל בְּהֵמָה טְהוֹרָה, וְחַיָּה טְהוֹרָה, וְעוֹף טָהוֹר, בְּחַיֵּיהֶן - מִצְטָרְפִין. בְּמִיתָתָן - אֵין מִצְטָרְפִין. וּטְמֵאִים, בֵּין בְּחַיֵּיהֶם בֵּין בְּמִיתָתָם - הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִים. בְּהֵמָה טְמֵאָה, וְחַיָּה טְמֵאָה, וְעוֹפוֹת טְמֵאִין, בְּחַיֵּיהֶן - מִצְטָרְפִים. בְּמִיתָתָן - אֵין מִצְטָרְפִין:

ג,ז הַמַּלְבִּישׁ אֶת חֲבֵרוֹ כְּלָאַיִם, וְהַמְטַמֵּא אֶת הַנָּזִיר, אַף עַל פִּי שֶׁהַמַּלְבִּישׁ מֵזִיד, וְהַמְטַמֵּא מֵזִיד - חַיָּב. הָיוּ שְׁנֵיהֶם שׁוֹגְגִים - פָּטוּר. הַמַּקִּיף פְּאַת רֹאשׁוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ - שְׁנֵיהֶן חַיָּבִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם מְזִידִים, אֲבָל אִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם שׁוֹגְגִים - פְּטוּרִין. אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מֵזִיד, שׁוֹגֵג - פָּטוּר. מֵזִיד - חַיָּב עָלָיו שְׁתַּיִם, אֶחָד בְּרֹאשׁ הַצַּד מִכָּאן, וְאֶחָד בְּרֹאשׁ הַצַּד מִכָּאן. אֵינוֹ חַיָּב, עַד שֶׁיַּקִּיפֶנּוּ בְּתַעַר. הַמַּקִּיף אֶת הָאִשָּׁה וְאֶת הַקָּטָן - פָּטוּר. הַמַּשְׁחִית פְּאַת זְקָנוֹ שֶׁל [חֲבֵרוֹ] - שְׁנֵיהֶם חַיָּבִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶן מְזִידִין! אֲבָל אִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם שׁוֹגְגִין - פָּטוּר. אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מֵזִיד: שׁוֹגֵג - פָּטוּר. וּמֵזִיד - חַיָּב, וְחַיָּב עָלָיו שְׁנַיִם מִכָּאן וּשְׁנַיִם מִכָּאן וְאֶחָד מִלְּמַטָּה. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִם נָטְלוֹ

תּוֹסֶפְתָּא

כֻּלּוֹ כְּאֶחָד - אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. מַגְבִּיהַּ וְנוֹטֵל - חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וְאֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּטְלֶנּוּ בְּתַעַר. נוֹטְלוֹ בְּרְהִיטָנִי וּבְמִסְפָּרַיִם - פָּטוּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר: לִקְטוֹ בְּמַלְקֵט - הֲרֵי זֶה חַיָּב:

ג,ח הַקּוֹרֵחַ קָרְחָה בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ - שְׁנֵיהֶם חַיָּבִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם מְזִידִין! אֲבָל אִם הָיוּ שְׁנֵיהֶן שׁוֹגְגִין - פְּטוּרִין. אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מֵזִיד: שׁוֹגֵג - פָּטוּר. וּמֵזִיד - חַיָּב. הַקּוֹרֵחַ קָרְחָה עַל חֲמִשָּׁה מֵתִים - חַיָּב עַל כָּל מֵת וָמֵת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. חָמֵשׁ קָרָחוֹת עַל מֵת אֶחָד - חַיָּב עַל כָּל קָרְחָה וְקָרְחָה. וְאֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּקָּרֵחַ עַל מֵת. וְכַמָּה יִקָּרַח וִיהֵא חַיָּב? כְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה מִשָּׁם קָרְחָה!

הַשּׁוֹרֵט שְׁרִיטָה בִּבְשָׂרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ - שְׁנֵיהֶן חַיָּבִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶן מְזִידִין, אֲבָל אִם הָיוּ שׁוֹגְגִין - פְּטוּרִין. אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מֵזִיד: שׁוֹגֵג - פָּטוּר. וּמֵזִיד - חַיָּב. הַשּׁוֹרֵט שְׁרִיטָה עַל חֲמִשָּׁה מֵתִים - חַיָּב עַל כָּל מֵת וָמֵת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. חֲמִשָּׁה שְׁרִיטוֹת עַל מֵת אֶחָד - חַיָּב עַל כָּל שְׁרִיטָה וּשְׁרִיטָה. וְאֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּשְׁרֹט עַל מֵת, וְכַמָּה יִשְׁרֹט וִיהֵא חַיָּב? כְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה מִשָּׁם שְׁרִיטָה:

מַסֶּכֶת מַכּוֹת פֶּרֶק רְבִיעִי

ד,א הַחוֹסֵם אֶת הַפָּרָה וְהַמְזַוֵּג אֶת הַכִּלְאַיִם - פָּטוּר. אֵין לְךָ שֶׁהוּא חַיָּב אֶלָּא הַנּוֹהֵג וְהַמַּנְהִיג בִּלְבַד. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: נָזִיר שֶׁהִנִּיחַ פִּיו עַל פִּי חָבִית שֶׁל יַיִן, וְשָׁתְאָה כֻּלָּהּ בְּהַתְרָאָה אַחַת - אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. מַתְרִין בּוֹ וְשׁוֹתֶה - חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נוֹטֵל אָשְׁכּוֹל שֶׁל עֲנָבִים. אֲכָלוֹ כֻּלּוֹ בְּהַתְרָאָה אַחַת -אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. מַתְרִין בּוֹ וְאוֹכֵל, מַתְרִין בּוֹ וְאוֹכֵל - חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָכַל מִמֶּנּוּ עֲנָבִים לַחִין וְיבֵשִׁים, אָכַל מִמֶּנּוּ שְׁנֵי חַרְצַנִּים וְזַגִּין, אוֹ שֶׁסָּחַט מִמֶּנּוּ כַּזַּיִת יַיִן וְשָׁתָה - חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

ד,ב הַמַּעֲלֶה כַּזַּיִת מִשְּׁתֵי הַלֶּחֶם לַעֲבוֹדָה, אוֹ בַּחוּץ - הֲרֵי זֶה חַיָּב! שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ב, יב): "קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ" וְגוֹ'; אֶחָד הַמִּזְבֵּחַ וְאֶחָד הַכֶּבֶשׁ. וּלְכָךְ, הַמַּעֲלֶה מִבְּשַׂר הַחַטָּאת, מִבְּשַׂר אָשָׁם, מִבְּשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, מִבְּשַׂר קָדָשִׁים קַלִּים, מִמּוֹתַר הָעֹמֶר, מִשְּׁתֵי הַלֶּחֶם, וּמִלֶּחֶם הַפָּנִים, מִשְּׁיָרֵי מְנָחוֹת, מִשְּׁאוֹר, וּמִדְּבַשׁ - עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה; שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם ב, יא): "כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ". רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: חַטָּאת, עוֹלָה, שְׁלָמִים - אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. אֲבָל אָמַר: "חַטָּאת עוֹלָה וּשְׁלָמִים" - חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

ד,ג הַמַּקְדִּישׁ בַּעַל מוּם לַמִּזְבֵּחַ - עוֹבֵר מִשֵּׁם חֲמִשָּׁה לָאוִין: מִשֵּׁם בַּל תְּשַׁחֵט, בַּל תַּקְדִּישׁ, בַּל תִּזְרֹק דָּמוֹ, בַּל תַּקְטִיר חֶלְבּוֹ, בַּל תַּקְטִיר מִקְצָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם כב, כא): "תָּמִים יִהְיֶה לְרָצוֹן כָּל מוּם לֹא יִהְיֶה בּוֹ". רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף מִשּׁוּם בַּל תְּקַבֵּל דָּמוֹ, הִקְדִּישׁוֹ וְלֹא שְׁחָטוֹ - אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. הִקְדִּישׁוֹ וּשְׁחָטוֹ, וְזָרַק אֶת דָּמוֹ - חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הַמַּקְדִּישׁ רוֹבֵעַ, וְנִרְבָּע, וּמֻקְצֶה, וְנֶעֱבָד, אֶתְנָן וּמְחִיר - עוֹבֵר מִשּׁוּם [כָּל] שֵׁמוֹת הַלָּלוּ, וַהֲרֵי הֵן כְּבַעֲלֵי מוּמִין שֶׁקִּדֵּשׁ הֶקְדֵּשָׁן אֶת מוּמָן, וְאֵין יוֹצֵא לְחֻלִּין אֶלָּא עַל מוּם קָבוּעַ בִּלְבַד:

ד,ד הַמֵּמִיר בַּמֻּקְדָּשִׁים, וְהַנּוֹדֵר בַּמֻּקְדָּשׁ, וְהָעוֹבֵד בַּמֻּקְדָּשׁ, אוֹ שֶׁשְּׁחָטָן חוּץ לִזְמַנָּן, אוֹ שֶׁשְּׁחָטָן חוּץ לִמְקוֹמָן - עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. יֵשׁ תּוֹלֶשׁ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת וְעוֹבֵר מִשֵּׁם אַרְבָּעָה דְּבָרִים: מִשֵּׁם נָזִיר, מִשֵּׁם מְצוֹרָע, מִשֵּׁם יוֹם טוֹב, וּמִשֵּׁם הַמַּקִּיף. הַחוֹבֵר אֶת הָאָדָם, וְאֶת הַבְּהֵמָה, אֶת הַחַיָּה, וְאֶת הָעוֹפוֹת, בֵּין גְּדוֹלִים וּבֵין קְטַנִּים, בֵּין זְכָרִים וּבֵין נְקֵבוֹת, אֶחָד חוֹבֵר מְרֻבֶּה, וְאֶחָד חוֹבֵר מֻעָט - עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יח, יא): "וְחֹבֵר חָבֶר". אֶחָד חוֹבֵר אֶת הַנָּחָשׁ, וְאֶחָד חוֹבֵר אֶת הָעַקְרָב, הַמְסָרֵס אֶת

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

הָאָדָם, וְאֶת הַבְּהֵמָה, וְאֶת הַחַיָּה, וְאֶת הָעוֹף, בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים, בֵּין זְכָרִים וּבֵין נְקֵבוֹת - הֲרֵי זֶה חַיָּב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְסָרַס אֶת הַזְּכָרִים - חַיָּב. וְאֶת הַנְּקֵבוֹת - פָּטוּר:

ד,ה הָעוֹשֶׂה עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, הַמְּחַתֵּךְ, הַמַּעֲמִיד, הַסָּךְ, הַמְקַנֵּחַ, וְהַמַּגְרִיד - עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הַנּוֹתֵן אֶבֶן אַחַת מִן הַהֵיכָל, וּמִן הָאוּלָם, וּמִן הַמִּזְבֵּחַ - עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם יב, ג): "וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבְּחוֹתָם וְגוֹ' לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַה' אֱלֹהֵיכֶם". רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: הַמּוֹחֵק אוֹת אַחַת מִן הַשֵּׁם - עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַאֲבַדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַה'". הַמְאַחֵר בַּמִּקְדָּשִׁין, הַמֵּמִיר בַּמִּקְדָּשִׁים, וְהַמְשַׁיֵּר חָמֵץ בַּפֶּסַח, וְהַמְקַיֵּם כִּלְאַיִם - עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. אֲבָל אֵין לוֹקֶה עֲלֵיהֶן אֶת הָאַרְבָּעִים, לְפִי שֶׁאֵין בָּהֶם מַעֲשֶׂה. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה - לוֹקֶה, וְכָל שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה - אֵינוֹ לוֹקֶה, חוּץ מִן הַמֵּמִיר וְהַנִּשְׁבָּע, וְהַמְקַלֵּל אֶת חֲבֵרוֹ בַּשֵּׁם:

ד,ו הַנּוֹטֵל אֵם עַל הַבָּנִים, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי: כָּל עוֹבְרֵי לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁעָבְרוּ עַל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם עֲשֵׂה, אִם קִיְּמוּ אֶת מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבָּהּ - פְּטוּרִין, וְאִם לָאוּ - חַיָּבִין. עָבַר עֲבֵרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁנֵי לָאוִין, אֵין אוֹמְדִין אוֹתוֹ אֹמֶד אֶחָד עַל שְׁנֵיהֶם, אֶלָּא לוֹקֶה מַלְקוּת וּמִתְרַפֵּא, וְחוֹזֵר וְלוֹקֶה. אָמְדוּהוּ שֶׁאֵין יָכוֹל לְקַבֵּל אֶלָּא אַרְבָּעִים - אֵין מוֹסִיפִין לוֹ אֲפִלּוּ אֶחָד, אֲבָל גּוֹרְעִין מִמֶּנּוּ. אִם אָמְדוּהוּ שֶׁאֵין יָכוֹל לְקַבֵּל אֶלָּא עֶשְׂרִים, אֵין מוֹסִיפִין אֲפִלּוּ אֶחָד, אֲבָל גּוֹרְעִין מִמֶּנּוּ שְׁנַיִם. אָמְדוּהוּ שֶׁאֵין יָכוֹל לְקַבֵּל אֶלָּא שָׁלֹשׁ, אֲפִלּוּ עוֹמֵד וּמַפְרִיץ - אֵין מוֹסִיף לוֹ אֲפִלּוּ אֶחָד, לְפִיכָךְ, אִם הוֹסִיף לוֹ חַזָּן רְצוּעָה אַחַת וָמֵת - גּוֹלֶה עַל יָדוֹ:

ד,ז אֵין אוֹמְדִין אוֹתוֹ יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים

הַשָּׁלֵם

אֲמוּרִים? בְּעֵדוּת וּבְהַתְרָאָה אַחַת, אֲבָל בִּשְׁתֵּי עֵדִיּוֹת וּבִשְׁתֵּי הַתְרָאוֹת - אוֹמְדִין אוֹתוֹ אֲפִלּוּ בַּחֲמִשִּׁים, וַאֲפִלּוּ בְּמֵאָה, לְפִיכָךְ אִם קִלְקֵל אַחַת מֵהֶן - מַלְקִין אוֹתוֹ. אֲמָדוּהוּ שֶׁאִם לוֹקֶה יְקַלְקֵל - הֵן מַלְקִין אוֹתוֹ. שֶׁאִם יָצָא מִבֵּית דִּין וְקִלְקֵל - הֵם מַלְקִין אוֹתוֹ. קִלְקֵל עַד שֶׁלֹּא לָקָה - מַלְקִין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "הַכֵּה תַכֶּה וְנִקְלָה". אִם מִשֶּׁלָּקָה קִלְקֵל - אֵין מַלְקִין אוֹתוֹ. וּבַמֶּה הִיא קַלְקָלָתָן? אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה בָּרְעִי; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָאִישׁ בָּרְעִי וְהָאִשָּׁה בְּמַיִם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה בֵּין בָּרְעִי בֵּין בְּמַיִם.

ד,ח מַכּוֹת בִּשְׁלֹשָׁה. אֶחָד מַכֶּה וְאֶחָד מוֹנֶה וְאֶחָד קוֹרֵא - לֹא יְהוּ מִתְחַלְּפִין עָלָיו. רְצוּעָה לֹא הָיְתָה אֲרֻכָּה, אֶלָּא קְצָרָה, שֶׁלֹּא תַגִּיעַ לְצִפּוֹר נַפְשׁוֹ וְיָמוּת. אֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין: כָּל עוֹבְרֵי 'לֹא תַעֲשֶׂה' שֶׁעָבְרוּ עַל מִצְוַת 'לֹא תַעֲשֶׂה' שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם עֲשֵׂה, וְאַף עַל פִּי שֶׁחַיָּבִין מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם, כָּרֵת בִּידֵי שָׁמַיִם - מַלְקִין אוֹתוֹ. מִיתַת בֵּית דִּין - אֵין מַלְקִין, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּדֵּי רִשְׁעָתוֹ"; מֵת - אֵינוֹ לוֹקֶה. מְשֻׁלָּם - אֵינוֹ לוֹקֶה:

שמואל ב פרק ד

א וַיִּשְׁמַע בֶּן־שָׁאוּל כִּי מֵת אַבְנֵר בְּחֶבְרוֹן וַיִּרְפּוּ
יָדָיו וְכָל־יִשְׂרָאֵל נִבְהָלוּ: ב וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים שָׂרֵי־
גְדוּדִים הָיוּ בֶּן־שָׁאוּל שֵׁם הָאֶחָד בַּעֲנָה וְשֵׁם
הַשֵּׁנִי רֵכָב בְּנֵי רִמּוֹן הַבְּאֵרֹתִי מִבְּנֵי בִנְיָמִן כִּי גַם־
בְּאֵרוֹת תֵּחָשֵׁב עַל־בִּנְיָמִן: ג וַיִּבְרְחוּ הַבְּאֵרֹתִים
גִּתָּיְמָה וַיִּהְיוּ־שָׁם גָּרִים עַד הַיּוֹם הַזֶּה:
{ס} ד וְלִיהוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל בֵּן נְכֵה רַגְלָיִם בֶּן־חָמֵשׁ
שָׁנִים הָיָה בְּבֹא שְׁמֻעַת שָׁאוּל וְיהוֹנָתָן מִיִּזְרְעֶאל
וַתִּשָּׂאֵהוּ אֹמַנְתּוֹ וַתָּנָס וַיְהִי בְּחָפְזָהּ לָנוּס וַיִּפֹּל
וַיִּפָּסֵחַ וּשְׁמוֹ מְפִיבֹשֶׁת: ה וַיֵּלְכוּ בְּנֵי־רִמּוֹן
הַבְּאֵרֹתִי רֵכָב וּבַעֲנָה וַיָּבֹאוּ כְּחֹם הַיּוֹם אֶל־בֵּית
אִישׁ בֹּשֶׁת וְהוּא שֹׁכֵב אֶת מִשְׁכַּב
הַצָּהֳרָיִם: ו וְהֵנָּה בָּאוּ עַד־תּוֹךְ הַבַּיִת לֹקְחֵי חִטִּים
וַיַּכֵּהוּ אֶל־הַחֹמֶשׁ וְרֵכָב וּבַעֲנָה אָחִיו
נִמְלָטוּ: ז וַיָּבֹאוּ הַבַּיִת וְהוּא־שֹׁכֵב עַל־מִטָּתוֹ
בַּחֲדַר מִשְׁכָּבוֹ וַיַּכֻּהוּ וַיְמִתֻהוּ וַיָּסִירוּ אֶת־רֹאשׁוֹ
וַיִּקְחוּ אֶת־רֹאשׁוֹ וַיֵּלְכוּ דֶּרֶךְ הָעֲרָבָה כָּל־
הַלָּיְלָה: ח וַיָּבִאוּ אֶת־רֹאשׁ אִישׁ־בֹּשֶׁת אֶל־דָּוִד
חֶבְרוֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ הִנֵּה־רֹאשׁ אִישׁ־בֹּשֶׁת
בֶּן־שָׁאוּל אֹיִבֶךָ אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ אֶת־נַפְשֶׁךָ וַיִּתֵּן יְהוָה
לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ נְקָמוֹת הַיּוֹם הַזֶּה מִשָּׁאוּל
וּמִזַּרְעוֹ: ט וַיַּעַן דָּוִד אֶת־רֵכָב | וְאֶת־בַּעֲנָה אָחִיו
בְּנֵי רִמּוֹן הַבְּאֵרֹתִי וַיֹּאמֶר לָהֶם חַי־יְהוָה אֲשֶׁר־
פָּדָה אֶת־נַפְשִׁי מִכָּל־צָרָה: י כִּי הַמַּגִּיד לִי לֵאמֹר
הִנֵּה־מֵת שָׁאוּל וְהוּא־הָיָה כִמְבַשֵּׂר בְּעֵינָיו וָאֹחֲזָה
בּוֹ וָאֲהָרְגֵהוּ בְּצִקְלַג אֲשֶׁר לְתִתִּי־לוֹ
בְּשׂרָה: יא אַף כִּי־אֲנָשִׁים רְשָׁעִים הָרְגוּ אֶת־
אִישׁ־צַדִּיק בְּבֵיתוֹ עַל־מִשְׁכָּבוֹ וְעַתָּה הֲלוֹא
אְבַקֵּשׁ אֶת־דָּמוֹ מִיֶּדְכֶם וּבְעַרְתִּי אֶתְכֶם מִן־
הָאָרֶץ: יב וַיְצַו דָּוִד אֶת־הַנְּעָרִים וַיַּהַרְגוּם וַיְקַצְּצוּ
אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם וַיִּתְלוּ עַל־הַבְּרֵכָה
בְּחֶבְרוֹן וְאֵת רֹאשׁ אִישׁ־בֹּשֶׁת לָקָחוּ וַיִּקְבְּרוּ
בְּקֶבֶר־אַבְנֵר בְּחֶבְרוֹן: {פ}

שמואל ב פרק ה

א וַיָּבֹאוּ כָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־דָּוִד חֶבְרוֹנָה
וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר הִנֵּנוּ עַצְמְךָ וּבְשָׂרְךָ אֲנָחְנוּ: ב גַּם־
אֶתְמוֹל גַּם־שִׁלְשׁוֹם בִּהְיוֹת שָׁאוּל מֶלֶךְ עָלֵינוּ
אַתָּה הָיֵיתָה מוֹצִיא וְהַמֵּבִי אֶת־יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר יְהוָה לְךָ אַתָּה תִרְעֶה אֶת־עַמִּי אֶת־
יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּהְיֶה לְנָגִיד עַל־יִשְׂרָאֵל: ג וַיָּבֹאוּ
כָּל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הַמֶּלֶךְ חֶבְרוֹנָה וַיִּכְרֹת לָהֶם
הַמֶּלֶךְ דָּוִד בְּרִית בְּחֶבְרוֹן לִפְנֵי יְהוָה וַיִּמְשְׁחוּ אֶת־
דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל: {ס} ד בֶּן־שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
דָּוִד בְּמָלְכוֹ אַרְבָּעִים שָׁנָה מָלָךְ: ה בְּחֶבְרוֹן מָלַךְ
עַל־יְהוּדָה שֶׁבַע שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים וּבִירוּשָׁלַם
מָלַךְ שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה עַל כָּל־יִשְׂרָאֵל
וִיהוּדָה: ו וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו יְרוּשָׁלַם אֶל־הַיְבוּסִי
יוֹשֵׁב הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר לְדָוִד לֵאמֹר לֹא־תָבוֹא הֵנָּה
כִּי אִם־הֵסִירְךָ הַעִוְרִים וְהַפִּסְחִים לֵאמֹר לֹא־יָבוֹא
דָּוִד הֵנָּה: ז וַיִּלְכֹּד דָּוִד אֶת מְצֻדַת צִיּוֹן הִיא עִיר
דָּוִד: ח וַיֹּאמֶר דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא כָּל־מַכֵּה יְבוּסִי
וְיִגַּע בַּצִּנּוֹר וְאֶת־הַפִּסְחִים וְאֶת־הָעִוְרִים
שנאו שְׂנוּאֵי נֶפֶשׁ דָּוִד עַל־כֵּן יֹאמְרוּ עִוֵּר וּפִסֵּחַ
לֹא יָבוֹא אֶל־הַבָּיִת: ט וַיֵּשֶׁב דָּוִד בַּמְּצֻדָה וַיִּקְרָא־
לָהּ עִיר דָּוִד וַיִּבֶן דָּוִד סָבִיב מִן־הַמִּלּוֹא
וָבָיְתָה: י וַיֵּלֶךְ דָּוִד הָלוֹךְ וְגָדוֹל וַיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת עִמּוֹ: {פ}

יא וַיִּשְׁלַח חִירָם מֶלֶךְ־צֹר מַלְאָכִים אֶל־דָּוִד וַעֲצֵי
אֲרָזִים וְחָרָשֵׁי עֵץ וְחָרָשֵׁי אֶבֶן קִיר וַיִּבְנוּ־בַיִת
לְדָוִד: יב וַיֵּדַע דָּוִד כִּי־הֱכִינוֹ יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־
יִשְׂרָאֵל וְכִי נִשֵּׂא מַמְלַכְתּוֹ בַּעֲבוּר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:
{ס} יג וַיִּקַּח דָּוִד עוֹד פִּלַגְשִׁים וְנָשִׁים מִירוּשָׁלַם
אַחֲרֵי בֹאוֹ מֵחֶבְרוֹן וַיִּוָּלְדוּ עוֹד לְדָוִד בָּנִים
וּבָנוֹת: יד וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הַיִּלֻּדִים לוֹ בִּירוּשָׁלָם
שַׁמּוּעַ וְש׋וֹבָב וְנָתָן וּשְׁלֹמֹה: טו וְיִבְחָר וֶאֱלִישׁוּעַ
וְנֶפֶג וְיָפִיעַ: טז וֶאֱלִישָׁמָע וְאֶלְיָדָע וֶאֱלִיפָלֶט: {פ}
יז וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים כִּי־מָשְׁחוּ אֶת־דָּוִד לְמֶלֶךְ
עַל־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ כָל־פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִד
וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיֵּרֶד אֶל־הַמְּצוּדָה: יח וּפְלִשְׁתִּים
בָּאוּ וַיִּנָּטְשׁוּ בְּעֵמֶק רְפָאִים: יט וַיִּשְׁאַל דָּוִד
בַּיהוָה לֵאמֹר הַאֶעֱלֶה אֶל־פְּלִשְׁתִּים הֲתִתְּנֵם בְּיָדִי
{פ}
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־דָּוִד עֲלֵה כִּי־נָתֹן אֶתֵּן אֶת־
הַפְּלִשְׁתִּים בְּיָדֶךָ: כ וַיָּבֹא דָּוִד בְּבַעַל־פְּרָצִים וַיַּכֵּם
שָׁם דָּוִד וַיֹּאמֶר פָּרַץ יְהוָה אֶת־אֹיְבַי לְפָנַי כְּפֶרֶץ
מָיִם עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בַּעַל
פְּרָצִים: כא וַיַּעַזְבוּ שָׁם אֶת־עַצַּבֵּיהֶם וַיִּשָּׂאֵם דָּוִד
וַאֲנָשָׁיו: {פ}
כב וַיֹּסִפוּ עוֹד פְּלִשְׁתִּים לַעֲלוֹת וַיִּנָּטְשׁוּ בְּעֵמֶק
רְפָאִים: כג וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיהוָה וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲלֶה
הָסֵב אֶל־אַחֲרֵיהֶם וּבָאתָ לָהֶם מִמּוּל
בְּכָאִים: כד וְיִהְיִ בשמעך כְּשָׁמְעֲךָ אֶת־קוֹל
צְעָדָה בְּרָאשֵׁי הַבְּכָאִים אָז תֵּחָרֵץ כִּי אָז יָצָא
יְהוָה לְפָנֶיךָ לְהַכּוֹת בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים: כה וַיַּעַשׂ
דָּוִד כֵּן כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה וַיַּךְ אֶת־פְּלִשְׁתִּים מִגֶּבַע
עַד־בֹּאֲךָ גָזֶר: {פ}

שמואל ב פרק ו

א וַיֹּסֶף עוֹד דָּוִד אֶת־כָּל־בָּחוּר בְּיִשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים
אָלֶף: ב וַיָּקָם | וַיֵּלֶךְ דָּוִד וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ
מִבַּעֲלֵי יְהוּדָה לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר־נִקְרָא שֵׁם שֵׁם יְהוָה צְבָאוֹת יֹשֵׁב הַכְּרֻבִים
עָלָיו: ג וַיַּרְכִּבוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֶל־עֲגָלָה
חֲדָשָׁה וַיִּשָּׂאֻהוּ מִבֵּית אֲבִינָדָב אֲשֶׁר בַּגִּבְעָה
וְעֻזָּא וְאַחְיוֹ בְּנֵי אֲבִינָדָב נֹהֲגִים אֶת־הָעֲגָלָה
חֲדָשָׁה: ד וַיִּשָּׂאֻהוּ מִבֵּית אֲבִינָדָב אֲשֶׁר בַּגִּבְעָה
עִם אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְאַחְיוֹ הֹלֵךְ לִפְנֵי
הָאָרוֹן: ה וְדָוִד | וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל מְשַׂחֲקִים לִפְנֵי
יְהוָה בְּכָל עֲצֵי בְרוֹשִׁים וּבְכִנֹּרוֹת וּבִנְבָלִים
וּבְתֻפִּים וּבִמְנַעֲנְעִים וּבְצֶלְצֵלִים: ו וַיָּבֹאוּ עַד־גֹּרֶן
נָכוֹן וַיִּשְׁלַח עֻזָּה אֶל־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֹּאחֶז בּוֹ כִּי
שָׁמְטוּ הַבָּקָר: ז וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּעֻזָּה וַיַּכֵּהוּ שָׁם
הָאֱלֹהִים עַל־הַשַּׁל וַיָּמָת שָׁם עִם אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים: ח וַיִּחַר לְדָוִד עַל אֲשֶׁר פָּרַץ יְהוָה פֶּרֶץ
בְּעֻזָּה וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם הַהוּא פֶּרֶץ עֻזָּה עַד הַיּוֹם
הַזֶּה: ט וַיִּרָא דָוִד אֶת־יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמֶר
אֵיךְ יָבוֹא אֵלַי אֲרוֹן יְהוָה: י וְלֹא־אָבָה דָּוִד לְהָסִיר
אֵלָיו אֶת־אֲרוֹן יְהוָה עַל־עִיר דָּוִד וַיַּטֵּהוּ דָוִד בֵּית
עֹבֵד־אֱדֹם הַגִּתִּי: יא וַיֵּשֶׁב אֲרוֹן יְהוָה בֵּית עֹבֵד
אֱדֹם הַגִּתִּי שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶת־עֹבֵד
אֱדֹם וְאֶת־כָּל־בֵּיתוֹ: יב וַיֻּגַּד לַמֶּלֶךְ דָּוִד לֵאמֹר
בֵּרַךְ יְהוָה אֶת־בֵּית עֹבֵד אֱדֹם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ
בַּעֲבוּר אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַיַּעַל אֶת־אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים מִבֵּית עֹבֵד אֱדֹם עִיר דָּוִד
בְּשִׂמְחָה: יג וַיְהִי כִּי צָעֲדוּ נֹשְׂאֵי אֲרוֹן־יְהוָה שִׁשָּׁה
צְעָדִים וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא: יד וְדָוִד מְכַרְכֵּר בְּכָל־

עֹז לִפְנֵי יְהוָה וְדָוִד חָגוּר אֵפוֹד בָּד: **טו** וְדָוִד וְכָל־
בֵּית יִשְׂרָאֵל מַעֲלִים אֶת־אֲרוֹן יְהוָה בִּתְרוּעָה
וּבְקוֹל שׁוֹפָר: **טז** וְהָיָה אֲרוֹן יְהוָה בָּא עִיר דָּוִד
וּמִיכַל בַּת־שָׁאוּל נִשְׁקְפָה | בְּעַד הַחַלּוֹן וַתֵּרֶא
אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּוִד מְפַזֵּז וּמְכַרְכֵּר לִפְנֵי יְהוָה וַתִּבֶז לוֹ
בִּלְבָּהּ: **יז** וַיָּבִאוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וַיַּצִּגוּ אֹתוֹ
בִּמְקוֹמוֹ בְּתוֹךְ הָאֹהֶל אֲשֶׁר נָטָה־לוֹ דָּוִד וַיַּעַל דָּוִד
עֹלוֹת לִפְנֵי יְהוָה וּשְׁלָמִים: **יח** וַיְכַל דָּוִד מֵהַעֲלוֹת
הָעוֹלָה וְהַשְּׁלָמִים וַיְבָרֶךְ אֶת־הָעָם בְּשֵׁם יְהוָה
צְבָאוֹת: **יט** וַיְחַלֵּק לְכָל־הָעָם לְכָל־הֲמוֹן יִשְׂרָאֵל
לְמֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה לְאִישׁ חַלַּת לֶחֶם אַחַת
וְאִשְׁפָּר אֶחָד וַאֲשִׁישָׁה אֶחָת וַיֵּלֶךְ כָּל־הָעָם אִישׁ
לְבֵיתוֹ: **כ** וַיָּשָׁב דָּוִד לְבָרֵךְ אֶת־בֵּיתוֹ {ס} וַתֵּצֵא
מִיכַל בַּת־שָׁאוּל לִקְרַאת דָּוִד וַתֹּאמֶר מַה־נִּכְבַּד
הַיּוֹם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִגְלָה הַיּוֹם לְעֵינֵי אַמְהוֹת
עֲבָדָיו כְּהִגָּלוֹת נִגְלוֹת אַחַד הָרֵקִים: **כא** וַיֹּאמֶר
דָּוִד אֶל־מִיכַל לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בָּחַר־בִּי מֵאָבִיךְ
וּמִכָּל־בֵּיתוֹ לְצַוֹּת אֹתִי נָגִיד עַל־עַם יְהוָה עַל־
יִשְׂרָאֵל וְשָׂחַקְתִּי לִפְנֵי יְהוָה: **כב** וּנְקַלֹּתִי עוֹד
מִזֹּאת וְהָיִיתִי שָׁפָל בְּעֵינָי וְעִם־הָאֲמָהוֹת אֲשֶׁר
אָמַרְתְּ עִמָּם אִכָּבֵדָה: **כג** וּלְמִיכַל בַּת־שָׁאוּל לֹא־
הָיָה לָהּ יֶלֶד עַד יוֹם מוֹתָהּ: {פ}

שמואל ב פרק ז

א וַיְהִי כִּי־יָשַׁב הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ וַיהוָה הֵנִיחַ־לוֹ
מִסָּבִיב מִכָּל־אֹיְבָיו: **ב** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־נָתָן
הַנָּבִיא רְאֵה נָא אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּבֵית אֲרָזִים וַאֲרוֹן
הָאֱלֹהִים יֹשֵׁב בְּתוֹךְ הַיְרִיעָה: **ג** וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־
הַמֶּלֶךְ כֹּל אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ לֵךְ עֲשֵׂה כִּי יְהוָה
עִמָּךְ: **ד** וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא {ס} וַיְהִי דְבַר־יְהוָה
אֶל־נָתָן לֵאמֹר: **ה** לֵךְ וְאָמַרְתָּ אֶל־עַבְדִּי אֶל־דָּוִד
{ס} כֹּה אָמַר יְהוָה הַאַתָּה תִּבְנֶה־לִּי בַיִת
לְשִׁבְתִּי: **ו** כִּי לֹא יָשַׁבְתִּי בְבַיִת לְמִיּוֹם הַעֲלֹתִי
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה וָאֱהִיֶה
מִתְהַלֵּךְ בְּאֹהֶל וּבְמִשְׁכָּן: **ז** בְּכֹל אֲשֶׁר־הִתְהַלַּכְתִּי
בְּכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֲדָבָר דִּבַּרְתִּי אֶת־אַחַד שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוִּיתִי לִרְעוֹת אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר לָמָּה לֹא־בְנִיתֶם לִי בֵּית אֲרָזִים: **ח** וְעַתָּה
כֹּה־תֹאמַר לְעַבְדִּי לְדָוִד כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
אֲנִי לְקַחְתִּיךָ מִן־הַנָּוֶה מֵאַחַר הַצֹּאן לִהְיוֹת נָגִיד
עַל־עַמִּי עַל־יִשְׂרָאֵל: **ט** וָאֱהִיֶה עִמְּךָ בְּכֹל אֲשֶׁר
הָלַכְתָּ וָאַכְרִתָה אֶת־כָּל־אֹיְבֶיךָ מִפָּנֶיךָ וְעָשִׂתִי לְךָ
שֵׁם גָּדוֹל כְּשֵׁם הַגְּדֹלִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ: **י** וְשַׂמְתִּי
מָקוֹם לְעַמִּי לְיִשְׂרָאֵל וּנְטַעְתִּיו וְשָׁכַן תַּחְתָּיו וְלֹא
יִרְגַּז עוֹד וְלֹא־יֹסִיפוּ בְנֵי־עַוְלָה לְעַנּוֹתוֹ כַּאֲשֶׁר
בָּרִאשׁוֹנָה: **יא** וּלְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוִּיתִי שֹׁפְטִים
עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל וַהֲנִיחֹתִי לְךָ מִכָּל־אֹיְבֶיךָ וְהִגִּיד
לְךָ יְהוָה כִּי־בַיִת יַעֲשֶׂה־לְּךָ יְהוָה: **יב** כִּי | יִמְלְאוּ
יָמֶיךָ וְשָׁכַבְתָּ אֶת־אֲבֹתֶיךָ וַהֲקִימֹתִי אֶת־זַרְעֲךָ
אַחֲרֶיךָ אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֵּעֶיךָ וַהֲכִינֹתִי אֶת־
מַמְלַכְתּוֹ: **יג** הוּא יִבְנֶה־בַּיִת לִשְׁמִי וְכֹנַנְתִּי אֶת־
כִּסֵּא מַמְלַכְתּוֹ עַד־עוֹלָם: **יד** אֲנִי אֶהְיֶה־לּוֹ לְאָב
וְהוּא יִהְיֶה־לִּי לְבֵן אֲשֶׁר בְּהַעֲוֹתוֹ וְהֹכַחְתִּיו בְּשֵׁבֶט
אֲנָשִׁים וּבִנְגְעֵי בְּנֵי אָדָם: **טו** וְחַסְדִּי לֹא־יָסוּר
מִמֶּנּוּ כַּאֲשֶׁר הֲסִרֹתִי מֵעִם שָׁאוּל אֲשֶׁר הֲסִרֹתִי
מִלְּפָנֶיךָ: **טז** וְנֶאְמַן בֵּיתְךָ וּמַמְלַכְתְּךָ עַד־עוֹלָם
לְפָנֶיךָ כִּסְאֲךָ יִהְיֶה נָכוֹן עַד־עוֹלָם: **יז** כְּכֹל
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּכְכֹל הַחִזָּיוֹן הַזֶּה כֵּן דִּבֶּר נָתָן
אֶל־דָּוִד: {פ}

יח וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר מִי

אֲנֹכִי אֲדֹנָי יְהוִה וּמִי בֵיתִי כִּי הֲבִאֹתַנִי עַד־
הֲלֹם: **יט** וַתִּקְטַן עֹוד זֹאת בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יְהוִה
וַתְּדַבֵּר גַּם אֶל־בֵּית־עַבְדְּךָ לְמֵרָחֹוק וְזֹאת תּוֹרַת
הָאָדָם אֲדֹנָי יְהוִה: **כ** וּמַה־יֹּוסִיף דָּוִד עֹוד לְדַבֵּר
אֵלֶיךָ וְאַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־עַבְדְּךָ אֲדֹנָי
יְהוִה: **כא** בַּעֲבוּר דְּבָרְךָ וּכְלִבְּךָ עָשִׂיתָ אֶת כָּל־
הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת לְהוֹדִיעַ אֶת־עַבְדֶּךָ: **כב** עַל־כֵּן
גָּדַלְתָּ יְהוָה אֱלֹהִים כִּי־אֵין כָּמוֹךָ וְאֵין אֱלֹהִים
זוּלָתֶךָ בְּכֹל אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ בְאָזְנֵינוּ: **כג** וּמִי כְעַמְּךָ
כְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ אֲשֶׁר הָלְכוּ־אֱלֹהִים
לִפְדּוֹת־לֹו לְעָם וְלָשׂוּם לֹו שֵׁם וְלַעֲשׂוֹת לָכֶם
הַגְּדוּלָּה וְנֹרָאוֹת לְאַרְצֶךָ מִפְּנֵי עַמְּךָ אֲשֶׁר פָּדִיתָ
לְךָ מִמִּצְרַיִם גֹּוִים וֵאלֹהָיו: **כד** וַתְּכֹונֵן לְךָ אֶת־
עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל | לְךָ לְעָם עַד־עֹולָם וְאַתָּה יְהוָה
הָיִיתָ לָהֶם לֵאלֹהִים: {ס} **כה** וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים
הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ עַל־עַבְדְּךָ וְעַל־בֵּיתֹו הָקֵם
עַד־עֹולָם וַעֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: **כו** וְיִגְדַּל שִׁמְךָ
עַד־עֹולָם לֵאמֹר יְהוָה צְבָאֹות אֱלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל
וּבֵית עַבְדְּךָ דָּוִד יִהְיֶה נָכֹון לְפָנֶיךָ: **כז** כִּי־אַתָּה
יְהוָה צְבָאֹות אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל גָּלִיתָה אֶת־אֹזֶן עַבְדְּךָ
לֵאמֹר בַּיִת אֶבְנֶה־לָּךְ עַל־כֵּן מָצָא עַבְדְּךָ אֶת־לִבֹּו
לְהִתְפַּלֵּל אֵלֶיךָ אֶת־הַתְּפִלָּה הַזֹּאת: **כח** וְעַתָּה |
אֲדֹנָי יְהוִה אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים וּדְבָרֶיךָ יִהְיוּ אֱמֶת
וַתְּדַבֵּר אֶל־עַבְדְּךָ אֶת־הַטֹּובָה הַזֹּאת: **כט** וְעַתָּה
הוֹאֵל וּבָרֵךְ אֶת־בֵּית עַבְדְּךָ לִהְיוֹת לְעֹולָם לְפָנֶיךָ
כִּי־אַתָּה אֲדֹנָי יְהוִה דִּבַּרְתָּ וּמִבְּרָכָתְךָ יְבֹרַךְ בֵּית־
עַבְדְּךָ לְעֹולָם: {פ}

שמואל ב פרק ח

א וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיַּךְ דָּוִד אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיַּכְנִיעֵם
וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־מֶתֶג הָאַמָּה מִיַּד פְּלִשְׁתִּים: **ב** וַיַּךְ
אֶת־מוֹאָב וַיְמַדְּדֵם בַּחֶבֶל הַשְׁכֵּב אוֹתָם אַרְצָה
וַיְמַדֵּד שְׁנֵי־חַבָלִים לְהָמִית וּמְלֹא הַחֶבֶל לְהַחֲיֹות
וַתְּהִי מוֹאָב לְדָוִד לַעֲבָדִים נֹשְׂאֵי מִנְחָה: **ג** וַיַּךְ
דָּוִד אֶת־הַדַדְעֶזֶר בֶּן־רְחֹב מֶלֶךְ צוֹבָה בְּלֶכְתֹּו
לְהָשִׁיב יָד�ֹו בִּנְהַר־ פְּרָת: **ד** וַיִּלְכֹּד דָּוִד מִמֶּנּוּ
אֶלֶף וּשְׁבַע־מֵאוֹת פָּרָשִׁים וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אִישׁ
רַגְלִי וַיְעַקֵּר דָּוִד אֶת־כָּל־הָרֶכֶב וַיּוֹתֶר מִמֶּנּוּ מֵאָה
רָכֶב: **ה** וַתָּבֹא אֲרַם דַּמֶּשֶׂק לַעְזֹר לַהֲדַדְעֶזֶר מֶלֶךְ
צוֹבָה וַיַּךְ דָּוִד בַּאֲרָם עֶשְׂרִים־וּשְׁנַיִם אֶלֶף
אִישׁ: **ו** וַיָּשֶׂם דָּוִד נְצִבִים בַּאֲרַם דַּמֶּשֶׂק וַתְּהִי
אֲרָם לְדָוִד לַעֲבָדִים נֹשְׂאֵי מִנְחָה וַיֹּשַׁע יְהוָה אֶת־
דָּוִד בְּכֹל אֲשֶׁר הָלָךְ: **ז** וַיִּקַּח דָּוִד אֶת שִׁלְטֵי הַזָּהָב
אֲשֶׁר הָיוּ אֶל עַבְדֵי הַדַדְעֶזֶר וַיְבִיאֵם
יְרוּשָׁלִָם: **ח** וּמִבֶּטַח וּמִבֵּרֹתַי עָרֵי הַדַדְעֶזֶר לָקַח
הַמֶּלֶךְ דָּוִד נְחֹשֶׁת הַרְבֵּה מְאֹד: {ס} **ט** וַיִּשְׁמַע
תֹּעִי מֶלֶךְ חֲמָת כִּי הִכָּה דָּוִד אֶת כָּל־חֵיל
הַדַדְעֶזֶר: **י** וַיִּשְׁלַח תֹּעִי אֶת־יֹורָם־בְּנֹו אֶל־הַמֶּלֶךְ־
דָּוִד לִשְׁאָל־לֹו לְשָׁלֹום וּלְבָרְכֹו עַל אֲשֶׁר נִלְחַם
בַּהֲדַדְעֶזֶר וַיַּכֵּהוּ כִּי־אִישׁ מִלְחֲמֹות תֹּעִי הָיָה
הֲדַדְעֶזֶר וּבְיָדֹו הָיוּ כְּלֵי־כֶסֶף וּכְלֵי־זָהָב וּכְלֵי
נְחֹשֶׁת: **יא** גַּם־אֹתָם הִקְדִּישׁ הַמֶּלֶךְ דָּוִד לַיהוָה
עִם־הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ מִכָּל־הַגֹּויִם אֲשֶׁר
כִּבֵּשׁ: **יב** מֵאֲרָם וּמִמֹּואָב וּמִבְנֵי עַמֹּון וּמִפְּלִשְׁתִּים
וּמֵעֲמָלֵק וּמִשְׁלַל הַדַדְעֶזֶר בֶּן־רְחֹב מֶלֶךְ
צוֹבָה: **יג** וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם בְּשֻׁבֹּו מֵהַכּוֹתֹו אֶת־אֲרָם
בְּגֵיא־מֶלַח שְׁמֹונָה עָשָׂר אָלֶף: **יד** וַיָּשֶׂם בֶּאֱדֹום
נְצִבִים בְּכָל־אֱדֹום שָׂם נְצִבִים וַיִּהְיוּ כָל־אֱדֹום
עֲבָדִים לְדָוִד וַיֹּשַׁע יְהוָה אֶת־דָּוִד בְּכֹל אֲשֶׁר

הָלָךְ׃ **טו** וַיִּמְלֹךְ דָּוִד עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיְהִי דָּוִד
עֹשֶׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל־עַמּוֹ׃ **טז** וְיוֹאָב בֶּן־
צְרוּיָה עַל־הַצָּבָא וִיהוֹשָׁפָט בֶּן־אֲחִילוּד
מַזְכִּיר׃ **יז** וְצָדוֹק בֶּן־אֲחִיטוּב וַאֲחִימֶלֶךְ בֶּן־
אֶבְיָתָר כֹּהֲנִים וּשְׂרָיָה סוֹפֵר׃ **יח** וּבְנָיָהוּ בֶּן־
יְהוֹיָדָע וְהַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי וּבְנֵי דָוִד כֹּהֲנִים הָיוּ׃ {ס}

שמואל ב פרק ט

א וַיֹּאמֶר דָּוִד הֲכִי יֶשׁ־עוֹד אֲשֶׁר נוֹתַר לְבֵית
שָׁאוּל וְאֶעֱשֶׂה עִמּוֹ חֶסֶד בַּעֲבוּר
יְהוֹנָתָן׃ **ב** וּלְבֵית שָׁאוּל עֶבֶד וּשְׁמוֹ צִיבָא
וַיִּקְרְאוּ־לוֹ אֶל־דָּוִד וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו הַאַתָּה
צִיבָא וַיֹּאמֶר עַבְדֶּךָ׃ **ג** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הַאֶפֶס עוֹד
אִישׁ לְבֵית שָׁאוּל וְאֶעֱשֶׂה עִמּוֹ חֶסֶד אֱלֹהִים
וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל־הַמֶּלֶךְ עוֹד בֵּן לִיהוֹנָתָן נְכֵה
רַגְלָיִם׃ **ד** וַיֹּאמֶר־לוֹ הַמֶּלֶךְ אַיפֹה הוּא וַיֹּאמֶר
צִיבָא אֶל־הַמֶּלֶךְ הִנֵּה־הוּא בֵּית מָכִיר בֶּן־עַמִּיאֵל
בְּלוֹ דְבָר׃ **ה** וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיִּקָּחֵהוּ מִבֵּית
מָכִיר בֶּן־עַמִּיאֵל מִלּוֹ דְבָר׃ **ו** וַיָּבֹא מְפִיבֹשֶׁת בֶּן־
יְהוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל אֶל־דָּוִד וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו וַיִּשְׁתָּחוּ
וַיֹּאמֶר דָּוִד מְפִיבֹשֶׁת וַיֹּאמֶר הִנֵּה עַבְדֶּךָ׃ **ז** וַיֹּאמֶר
לוֹ דָּוִד אַל־תִּירָא כִּי עָשֹׂה אֶעֱשֶׂה עִמְּךָ חֶסֶד
בַּעֲבוּר יְהוֹנָתָן אָבִיךָ וַהֲשִׁבֹתִי לְךָ אֶת־כָּל־שְׂדֵה
שָׁאוּל אָבִיךָ וְאַתָּה תֹּאכַל לֶחֶם עַל־שֻׁלְחָנִי
תָּמִיד׃ **ח** וַיִּשְׁתַּחוּ וַיֹּאמֶר מֶה עַבְדֶּךָ כִּי פָנִיתָ אֶל־
הַכֶּלֶב הַמֵּת אֲשֶׁר כָּמוֹנִי׃ **ט** וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ אֶל־
צִיבָא נַעַר שָׁאוּל וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּל אֲשֶׁר הָיָה
לְשָׁאוּל וּלְכָל־בֵּיתוֹ נָתַתִּי לְבֶן־אֲדֹנֶיךָ׃ **י** וְעָבַדְתָּ לוֹ
אֶת־הָאֲדָמָה אַתָּה וּבָנֶיךָ וַעֲבָדֶיךָ וְהֵבֵאתָ וְהָיָה
לְבֶן־אֲדֹנֶיךָ לֶחֶם וַאֲכָלוֹ וּמְפִיבֹשֶׁת בֶּן־אֲדֹנֶיךָ
יֹאכַל תָּמִיד לֶחֶם עַל־שֻׁלְחָנִי וּלְצִיבָא חֲמִשָּׁה
עָשָׂר בָּנִים וְעֶשְׂרִים עֲבָדִים׃ **יא** וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל־
הַמֶּלֶךְ כְּכֹל אֲשֶׁר יְצַוֶּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶת־עַבְדּוֹ כֵּן
יַעֲשֶׂה עַבְדֶּךָ וּמְפִיבֹשֶׁת אֹכֵל עַל־שֻׁלְחָנִי כְּאַחַד
מִבְּנֵי הַמֶּלֶךְ׃ **יב** וְלִמְפִיבֹשֶׁת בֵּן־קָטֹן וּשְׁמוֹ מִיכָא
וְכֹל מוֹשַׁב בֵּית־צִיבָא עֲבָדִים
לִמְפִיבֹשֶׁת׃ **יג** וּמְפִיבֹשֶׁת יֹשֵׁב בִּירוּשָׁלַם כִּי עַל־
שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ תָּמִיד הוּא אֹכֵל וְהוּא פִּסֵּחַ שְׁתֵּי
רַגְלָיו׃ {פ}

שמואל ב פרק י

א וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיָּמָת מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן וַיִּמְלֹךְ חָנוּן
בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ **ב** וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶעֱשֶׂה־חֶסֶד | עִם־
חָנוּן בֶּן־נָחָשׁ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה אָבִיו עִמָּדִי חֶסֶד
וַיִּשְׁלַח דָּוִד לְנַחֲמוֹ בְּיַד־עֲבָדָיו אֶל־אָבִיו וַיָּבֹאוּ
עַבְדֵי דָוִד אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן׃ **ג** וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי בְנֵי־
עַמּוֹן אֶל־חָנוּן אֲדֹנֵיהֶם הַמְכַבֵּד דָּוִד אֶת־אָבִיךָ
בְּעֵינֶיךָ כִּי־שָׁלַח לְךָ מְנַחֲמִים הֲלוֹא בַּעֲבוּר חֲקֹר
אֶת־הָעִיר וּלְרַגְּלָהּ וּלְהָפְכָהּ שָׁלַח דָּוִד אֶת־עֲבָדָיו
אֵלֶיךָ׃ **ד** וַיִּקַּח חָנוּן אֶת־עַבְדֵי דָוִד וַיְגַלַּח אֶת־חֲצִי
זְקָנָם וַיִּכְרֹת אֶת־מַדְוֵיהֶם בַּחֵצִי עַד שְׁתוֹתֵיהֶם
וַיְשַׁלְּחֵם׃ **ה** וַיַּגִּדוּ לְדָוִד וַיִּשְׁלַח לִקְרָאתָם כִּי־הָיוּ
הָאֲנָשִׁים נִכְלָמִים מְאֹד וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שְׁבוּ בִירֵחוֹ
עַד־יַצְמַח זְקַנְכֶם וְשַׁבְתֶּם׃ **ו** וַיִּרְאוּ בְּנֵי עַמּוֹן כִּי
נִבְאֲשׁוּ בְדָוִד וַיִּשְׁלְחוּ בְּנֵי־עַמּוֹן וַיִּשְׂכְּרוּ אֶת־אֲרַם
בֵּית־רְחוֹב וְאֶת־אֲרַם צוֹבָא עֶשְׂרִים אֶלֶף רַגְלִי
וְאֶת־מֶלֶךְ מַעֲכָה אֶלֶף אִישׁ וְאִישׁ טוֹב שְׁנֵים־
עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ׃ **ז** וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיִּשְׁלַח אֶת־יוֹאָב
וְאֶת כָּל־הַצָּבָא הַגִּבֹּרִים׃ **ח** וַיֵּצְאוּ בְּנֵי עַמּוֹן
וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה פֶּתַח הַשָּׁעַר וַאֲרַם צוֹבָא וּרְחוֹב

וְאִישׁ־טֹוב וּמַעֲלָה לְבַדָּם בַּשָּׂדֶה: **ט** וַיַּרְא יוֹאָב
כִּי־הָיְתָה אֵלָיו פְּנֵי הַמִּלְחָמָה מִפָּנִים וּמֵאָחֹור
וַיִּבְחַר מִכֹּל בְּחוּרֵי בישראל יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲרֹךְ
לִקְרַאת אֲרָם: **י** וְאֶת יֶתֶר הָעָם נָתַן בְּיַד אַבְשַׁי
אָחִיו וַיַּעֲרֹךְ לִקְרַאת בְּנֵי עַמֹּון: **יא** וַיֹּאמֶר אִם־
תֶּחֱזַק אֲרָם מִמֶּנִּי וְהָיְתָה לִּי לִישׁוּעָה וְאִם־בְּנֵי
עַמֹּון יֶחֱזְקוּ מִמְּךָ וְהָלַכְתִּי לְהוֹשִׁיעַ לָךְ: **יב** חֲזַק
וְנִתְחַזַּק בְּעַד־עַמֵּנוּ וּבְעַד עָרֵי אֱלֹהֵינוּ וַיהוָה
יַעֲשֶׂה הַטֹּוב בְּעֵינָיו: **יג** וַיִּגַּשׁ יוֹאָב וְהָעָם אֲשֶׁר
עִמֹּו לַמִּלְחָמָה בַּאֲרָם וַיָּנֻסוּ מִפָּנָיו: **יד** וּבְנֵי עַמֹּון
רָאוּ כִּי־נָס אֲרָם וַיָּנֻסוּ מִפְּנֵי אֲבִישַׁי וַיָּבֹאוּ הָעִיר
וַיָּשָׁב יוֹאָב מֵעַל בְּנֵי עַמֹּון וַיָּבֹא יְרוּשָׁלִָם: **טו** וַיַּרְא
אֲרָם כִּי נִגַּף לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּאָסְפוּ יָחַד: **טז** וַיִּשְׁלַח
הֲדַדְעֶזֶר וַיֹּצֵא אֶת־אֲרָם אֲשֶׁר מֵעֵבֶר הַנָּהָר וַיָּבֹאוּ
חֵילָם וְשׁוֹבַךְ שַׂר־צְבָא הֲדַדְעֶזֶר לִפְנֵיהֶם:
{ס} **יז** וַיַּגֶּד לְדָוִד וַיֶּאֱסֹף אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבֹר
אֶת־הַיַּרְדֵּן וַיָּבֹא חֵלָאמָה וַיַּעַרְכוּ אֲרָם לִקְרַאת
דָּוִד וַיִּלָּחֲמוּ עִמֹּו: **יח** וַיָּנָס אֲרָם מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיַּהֲרֹג דָּוִד מֵאֲרָם שִׁבְעִ מֵאוֹת רֶכֶב וְאַרְבָּעִים
אֶלֶף פָּרָשִׁים וְאֶת שׁוֹבַךְ שַׂר־צְבָאֹו הִכָּה וַיָּמָת
שָׁם: **יט** וַיִּרְאוּ כָּל־הַמְּלָכִים עַבְדֵי הֲדַדְעֶזֶר כִּי
נִגְּפוּ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּשְׁלִמוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיַּעַבְדוּם
וַיִּרְאוּ אֲרָם לְהוֹשִׁיעַ עוֹד אֶת־בְּנֵי עַמֹּון: {פ}

הודפס
לעילוי נשמת
עומר רחמים בן
סלימה ומנחם ז"ל
נלב"ע
כ"ה שבט תשפ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

בעזרת ה' יתברך

לימוד הבי"ת

ומשניות זוהר והתיקונים

יהיה לרפואת:

מרת מירב שלומית בת

שמחה תחי'

ברנ"ב איבריה ושסה גידיה וחמישה חושיה
ושאר כוחות גופה ובטיפי דמיה רפואה שלימה
רפואת הנפש ורפואת הגוף אמן!

וכן לרפואת:

ר' מרדכי בן חנה נ"י

רפואה שלימה רפואה נפש ורפואת הגוף
ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו וחמשה חושיו ושאר
כוחות גופו ובטיפי דמיו ויזכה להפיץ את אור
רבינו ז"ל כל ימי חייו אמן!

לימודי הבי"ת

ותכשיטי הבית

המשניות והזהר הקדוש

נדפסו לזכות

התורם ובני ביתו הי"ו

הקב"ה יעזור להם

שירוו נחת דקדושא

מכל צאצאים ויזכו כולם

לבריאות שלימה ולשלום

בית אמיתי ולפרנסה כשירה

אמן כן יהי רצון

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

ראש השנה

כד	יום ראשון	**א' דסליחות** עלות השחר (72 דק') ... 5:04 נץ החמה ..... 6:16 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:39 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:26 סו"ז תפילה ..... 10:30 חצות היום ..... 12:36 שקיעה ..... 6:55 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:08	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין קכט **ירושלמי:** שבועות יא **תוספתא:** סנהדרין יב **נ"ך:** שמואל ב ד **משניות:** אבות ג **זהר:** שמות א עמ' שצט-ת	6
כה	יום שני	עלות השחר (72 דק') ... 5:04 נץ החמה ..... 6:16 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:40 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:26 סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:36 שקיעה ..... 6:54 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:07	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין קל **ירושלמי:** שבועות יב **תוספתא:** סנהדרין יג **נ"ך:** שמואל ב ה **משניות:** אבות ד **זהר:** שמות א עמ' תא-תב	7
כו	יום שלישי	עלות השחר (72 דק') ... 5:05 נץ החמה ..... 6:17 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:40 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:26 סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:36 שקיעה ..... 6:53 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:06	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין קלא **ירושלמי:** שבועות יג **תוספתא:** סנהדרין יד **נ"ך:** שמואל ב ו **משניות:** אבות ה **זהר:** שמות א עמ' תג-תד	8
כז	יום רביעי	עלות השחר (72 דק') ... 5:06 נץ החמה ..... 6:18 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:40 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:27 סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:35 שקיעה ..... 6:51 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:04	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין קלב **ירושלמי:** שבועות יד **תוספתא:** מכות א **נ"ך:** שמואל ב ז **משניות:** אבות ו **זהר:** שמות א עמ' תה-תו	9
כח	יום חמישי	עלות השחר (72 דק') ... 5:06 נץ החמה ..... 6:18 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:40 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:27 סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:35 שקיעה ..... 6:50 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:03	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין קלג **ירושלמי:** שבועות טו **תוספתא:** מכות ב **נ"ך:** שמואל ב ח **משניות:** הוריות א **זהר:** שמות א עמ' תז-תח	10
כט	יום שישי	**ערב ראש השנה** עלות השחר (72 דק') ... 5:07 נץ החמה ..... 6:19 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:41 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:27 סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:35 שקיעה ..... 6:49 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:02 הדלקת נרות (40 דק'): 6:09 (20 דק'): 6:29	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין קלד **ירושלמי:** שבועות טז **תוספתא:** מכות ג **נ"ך:** שמואל ב ט **משניות:** הוריות ב **זהר:** שמות א עמ' תט-תי	11
א	שב"ק	**שבת וא' דראש השנה** עלות השחר (72 דק') ... 5:08 נץ החמה ..... 6:20 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:41 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:27 סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:34 שקיעה ..... 6:47 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:00 הדלקת נרות ברבינו תם: 8:00	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין קלה **ירושלמי:** שבועות יז **תוספתא:** מכות ד **נ"ך:** שמואל ב י **משניות:** הוריות ג **זהר:** שמות א עמ' תיא-תיב	12

מִי שֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת אֵצֶל רַבֵּנוּ זַ"ל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה - כָּל הַשָּׁנָה שֶׁלּוֹ הוֹלֶכֶת בְּצוּרָה אַחֶרֶת לְגַמְרֵי ! (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)